

**KIRSAL TURİZM BÖLGELERİNDE
FESTİVALLERİN YEREL HALK ÜZERİNDEKİ
SOSYAL ETKİLERİ: BEYPAZARI FESTİVALİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

**Ayşe Nevin SERT
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2013**

**KIRSAL TURİZM BÖLGELERİNDE FESTİVALLERİN YEREL HALK
ÜZERİNDEKİ SOSYAL ETKİLERİ: BEYPAZARI FESTİVALİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Ayşe Nevin SERT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Emre Ozan AKSÖZ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ayşe Nevin SERT'in, "Kırsal Turizm Bölgelerinde Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri: Beypazarı Festivaline Yönelik Bir Araştırma" başlıklı tezi 11 Haziran 2013 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Turizm İşletmeciliği** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Dr.Emre Ozan AKSÖZ

Üye : Prof.Dr.Sevgi Ayşe ÖZTÜRK

Üye : Yard.Doç.Dr.Çağrı Hale ÖZEL

İmza

Prof. Dr. B. Zafer ERDOĞAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tez Özü

KIRSAL TURİZM BÖLGELERİNDE FESTİVALLERİN YEREL HALK ÜZERİNDEKİ SOSYAL ETKİLERİ: BEYPAZARI FESTİVALİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Ayşe Nevin SERT

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2013

Danışman: Yard. Doç. Dr. Emre Ozan AKSÖZ

Günümüzde turizm, kırsal turizm bölgelerinde önemli bir gelir kaynağı haline gelmektedir. Kırsal turizm bölgelerini turistler için çekici kılan çeşitli unsurlar vardır. Bunlar, doğal güzellikler, tarihi ve kültürel çekiciliklerdir. Festivaller de bu çekicilikler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Ev sahipleriyle turistlerin karşılaştığı festivallerin ekonomik, kültürel, sosyal etkileri vardır. Bu etkiler yerel toplumu çeşitli şekillerde etkilemektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda daha çok ekonomik etki üzerinde durulduğu görülmektedir. Ancak sosyal etkinin ölçülmesinin ve dikkate alınmasının festivallerin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. .

Bu çalışma, kırsal bölgelerde yapılan festivallerin sosyal etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında öncelikle kırsal turizm bölgeleri, festivaller ve festivallerin etkileri kuramsal olarak ele alınmıştır. Alanyazın taraması yapılarak soru formu geliştirilmiştir. Araştırma, zaman, maliyet ve erişilebilirlik kısıtları göz önünde bulundurularak Beypazarı ilçe sakinleriyle sınırlı tutulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda; festivalin algılanan sosyal etkileri ile yerel halkın festivalden memnun olması arasındaki ilişki ve başarı faktörleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda yerel halkın festivallerin sosyal etkilerini olumlu algılaması ve festivali desteklemesi için; aynı zamanda festivalleri başarılı kılmak için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Festivaller, Festivallerin Etkileri, Beypazarı.

Abstract

SOCIAL IMPACTS OF THE FESTIVALS ON THE LOCAL COMMUNITY AT THE RURAL TOURISM REGIONS: BEYPAZARI CASE STUDY

Ayşe Nevin SERT

Department of Tourism Management

Anadolu University, Institute of Social Sciences, April, 2013

Advisor: Asst. Prof. Dr. Emre Ozan AKSÖZ

Nowadays, tourism is becoming an important source of income for the small tourism regions which have rural/cultural features. Natural beauty, the historical and cultural attractiveness are the factors that make the rural tourist areas appealing to tourists. Meanwhile, festivals also play a vital role in this attractiveness. The festivals at where the host residents and tourists encounter, have economic, cultural and social impacts. Hence, the local community is affected in various ways. Until very recently, studies have shown that the economic impacts have been predominantly focused on. Nevertheless, it has been considered that both measuring the social affects and paying attention to it also contribute to the sustainability of the festival.

The main purpose of this study is to examine the social impacts of festivals and determine the perceptions and attitudes of host resident stemming from festivals. For this purpose, a survey has been conducted into local people in Beypazarı. Due to time, cost and accessibility constraints, the study is limited to local people of Beypazarı. According to our results, the relationship and success factors between the perceived social impacts of festivals and the satisfaction of the local people from festivals have been examined. At the end of this research, the proposals such as supporting the festivals and positively perceiving the social impacts of it by local community as well as making the festivals in success have been developed.

Keywords: Rural Tourism, Festivals, Impacts of Festivals, Beypazarı.

11.../06/2013

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Her hangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ayşe Nevin SERT

NSEIN

Önsöz

Bu tezin her aşamasında düşüncelerini, bilgisini, deneyimini ve değerli görüşlerini benimle paylaşarak çalışmama büyük katkıda bulunan danışmanım Sayın Yard.Doç. Dr. Emre Ozan AKSÖZ'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Nazmi KOZAK'a ve Sayın Prof. Dr. Yüksel ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca desteğini hep yanımda hissettiğim arkadaşım Arş. Gör. Sıla KARACAOĞLU'na teşekkür ederim.

Çalışmam süresince bana vermiş oldukları destekten ve göstermiş oldukları sabır ve anlayıştan dolayı aileme sevgi ve minnetlerimi sunarım.

Çalışmanın uygulama bölümünün gerçekleştirilmesinde verdikleri destekten ötürü Beypazarı Belediyesine ve halkına teşekkür ederim.

Ayşe Nevin SERT

Haziran, 2013

Özgeçmiş

Ayşe Nevin SERT

Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	1989	Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İzmir.
Lise	1985	Turgutlu Lisesi, Turgutlu

Kişisel Bilgiler

Doğum tarihi : 2 Aralık 1967

Cinsiyet: Kadın

Yabancı dil: İngilizce

İçindekiler

	<u>Sayfa</u>
Jüri ve Enstitü Onayı	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi.....	v
Önsöz.....	vi
Özgeçmiş.....	vii
Tablolar Ve Şekiller Listesi.....	xi
1. Giriş.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
2. Alanyazın.....	6
2.1. Turistik Bölgenin Tanımı.....	6
2.1.1. Küçük turizm bölgeleri.....	8
2.1.2. Kırsal turizm.....	10
2.1.2.1. Kırsal turizmin olumlu etkileri.....	13
2.1.2.2. Kırsal turizmin olumsuz etkileri.....	17
2.2. Festivalin Tanımı	20

2.2.1. Festivallerin sınıflandırılması.....	25
2.2.2. Türkiye’de ve Dünya’da festivallerin genel durumu.....	27
2.2.3. Festivalde başarıyı etkileyen faktörler.....	29
2.2.4. Festivallerin etkileri.....	30
2.2.4.1. Festivallerin kültürel etkileri.....	33
2.2.4.2. Festivallerin ekonomik etkileri.....	35
2.2.4.3. Festivallerin çevresel etkileri.....	38
2.2.4.4. Festivallerin sosyal etkileri	44
3. Yöntem.....	48
3.1. Araştırma Modeli.....	52
3.2. Evren ve Örneklem.....	52
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	53
3.4. Veri Analizi.....	55
3.4.1. Faktör analizi.....	55
3.4.2. Uyum analizi.....	56
4. Bulgular ve Yorum.....	57
4.1. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	57
4.2. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Festivalden Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular.....	59
4.3. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algularına İlişkin Bulgular.....	60

4.4. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular.....	63
4.5. Araştırmaya Katılanların Festivalde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular.....	66
4.6. Faktör Analizine İlişkin Bulgular.....	68
4.6.1. Festivalin sosyal faydasına yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları.....	68
4.6.2. Festivalin sosyal maliyetine yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları.....	70
4.6.3. Festivalde başarıyı etkileyen faktörlere yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları.....	71
4.7. Sosyal fayda faktörüne ilişkin uyum analizi.....	73
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	75
Kaynakça.....	84

Tablolar Ve Şekiller Listesi

Sayfa

Tablo 1:Turistik Bölgelerin Genel Özellikleri.....	8
Tablo 2:ABD ve Kanada’da Festivaller.....	28
Tablo 3:Festivallerin Etkileri.....	32
Tablo 4: Festivallerde Bir Ziyaretçinin Yaptığı Ortalama Harcama.....	37
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	58
Tablo 6: Beypazarı Sakinlerinin Festivalle İlgili Memnuniyetlerine ilişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	59
Tablo 7: Araştırmaya Katılanların Festivalden Gelir Elde Etme Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	59
Tablo 8: Araştırmaya Katılanların Festivalde Görev Almalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	60
Tablo 9: Araştırmaya Katılanların Festival Etkinliklerine Katılımlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	60
Tablo 10: Ankete Katılanların Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 11: Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular	64
Tablo 12: Araştırmaya Katılanların Festivalde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular	66
Tablo 13: Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına ilişkin KMO ve Bartlett’s Testi Sonuçları.....	68
Tablo 14: Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin Maddelerin Faktör Analizi.....	69
Tablo 15: Katılımcıların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin KMO ve Bartlet’s Test Sonuçları.....	70
Tablo 16: Katılımcıların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Maddelerin Faktör Analizi Sonuçları.....	71

Tablo 17: Festivalde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılara İlişkin KMO ve Bartlett's Test Sonuçları.....	72
Tablo 18: Festivalde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılara İlişkin Maddelerin Faktör Analiz Sonuçları.....	72
Tablo 19: Sosyal Fayda İle Diğer Faktörlerin İlişisini Gösteren Uyum Analizine İlişkin Bulguları.....	.73
Tablo 20: Faktörlerin Boyutlarına İlişkin Bulgular.....	74
Şekil 1 : Bilinçli Çevre Etkinlikleri.....	41
Şekil 2 : Sosyal Fayda ile Diğer Faktörler Arasındaki ilişkiyi Gösteren Uyum Analizine İlişkin Grafik.....	74

1. Giriş

Turizmin, ekonomik olduğu kadar aynı zamanda sosyal ve kültürel bir alışveriş olduğu söylenebilir. Turizmin insan etkileşimli bir sektör olmasından dolayı, mevcut kültürler arasında var olan sosyal değer ve ekonomik farklardan oluşan sosyal etkilerinin olması doğaldır (Doğan, 1987). Festivaller, turizm bölgeleri için çekicilik unsuru olan etkinliklerdir. Belirli ve gelenekselleşmiş gün ve tarihlerde yapılmak üzere tasarlanmış, toplum yaşamının değerli yönlerini kutlayan temalı halk günleri olarak tanımlanabilecek festivallerin de ekonomik, kültürel, çevresel etkileri yanında sosyal etkilerinin de olduğu bilinmektedir (Small, Edwards ve Sheridan, 2005). Toplum yaşamında önemli bir yeri olan festivaller üzerine yapılan araştırmalar ekonomik etkiler ve sonuçlar üzerinde yoğunlaşırken sosyal boyuta daha az değinilmektedir (Gürsoy, Kim ve Uysal, 2004). Ancak festivallerin sosyal etkilerini göz ardı etmek olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilir. Çünkü herhangi bir turizm projesi yerel halkın bilgisi haricinde ve desteğinden yoksun olarak planlanmış ve oluşturulmuş ise başarısız olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Festivallerin gelişmesini ve devamlılığını sağlamak için yerel halkın tepkisini ve tutumunu belirleyen faktörleri anlamak ve böylece onların desteğini kazanmak gereklidir (Gürsoy, Jurowski ve Uysal, 2002). Bir toplumun yaşadığı yer turizm bölgesi haline geldiğinde veya turizmle ilgili faaliyetler yapıldığında bu faaliyetlerin ekonomik, kültürel, çevresel ve sosyal sonuçlarından yerel halk etkilenmektedir. Bölgedeki nüfus artışı, yolların kullanımının artması, çeşitli ekonomik ve istihdam etkileri bu sonuçlardan bazılarıdır (Andersson ve Getz, 2008).

Festivaller, sosyal etkinin baş aktörlerinden olan yerel halkın iyi niyetine önemli ölçüde bağlı olup, gelişmesi, başarılı işlemesi ve sürdürülebilirliği onların desteğine bağlıdır (Andersson ve Getz, 2008). Yerel halk sosyal etkileri olumlu bulduğunda desteğini vermekte; olumsuz bulduğunda ise bu desteğini çekmektedir (Delamer, 2001). Yerel halkın festivalleri desteklemesi gönüllü çalışmasını da beraberinde getirmektedir (Wilson, Fesenmaier, Fesenmaier ve Van, 2001). Bilindiği üzere, turizm alanyazında kabul gördüğü gibi toplumun desteği ve yerel turizm çalışanlarının tavır ve misafirperverliği turizmin başarısı için çok önemlidir. Festivallerin başarısı ve devamlılığı yerel halkın desteğine olduğu kadar planlamada ve uygulamada yerel

aktörlerin (belediye, kamu kuruluşları, toplumun ileri gelenleri vd.) katılımına da bağlıdır (Ray, 2000: 448).

Son yıllarda festivallerin sosyal etkilerinin önemi üzerinde son yıllarda durulmaya başlanmıştır. Bu konudaki çalışmalar artarak devam etmektedir; çünkü turizm kaynaklı yerel ekonomilerde, yerel halkın, turizmin kendi yaşamları üzerindeki etkilerini algılama biçimleri çok önemlidir. Bu nedenle oluşan algı mutlaka ölçülmeli ve hesaba katılmalıdır (Ritchie ve Inkari, 2006). Değişen ve gelişen dünyada ortaya çıkacak yeni kavramlarla birlikte turizmin neden olacağı etkiler konusundaki çalışmaların, farklı boyutlarda da olsa, gelecek yıllarda devam etmesi kaçınılmazdır (Kozak vd., 2010).

Çalışmanın birinci bölümünde, araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımı sınırlılıkları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, kırsal turizm, festivaller ve festivallerin kültürel, ekonomik, çevresel ve sosyal etkileriyle ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Bununla birlikte, festivallerin sosyal etkilerinin yerel halk üzerindeki etkileri ve festivallerde başarıyı etkileyen faktörler incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırmanın yöntemi açıklanmış ve dördüncü bölümünde istatistik testler aracılığıyla analiz edilen verilerin bulguları sunulmuştur. Çalışmanın son bölümü olan beşinci bölümde ise araştırma sonuçlarına, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

1.1.Problem

Önemli bir çekicilik unsuru olan festivallerin ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal etkileri vardır. Festivallerin, büyük yerleşim yerlerine göre gelirleri daha kısıtlı olan kırsal turizm bölgeleri için önemi her geçen gün artmaktadır (Felsenstein ve Fleischer, 2003). Kırsal alanlardaki doğal güzellikleri görmek, değişik kültürlere sahip insanlarla bir arada olmak, kırsal yöreye özgü etkinlikleri izlemek ya da katılmak gibi kırsal turizm faaliyetlerini içeren festivaller, turistler için rekreatif anlamda önemli fırsatlar yaratırken, kırsal alanlarda yaşayan bireyler için de yörede istihdam olanaklarının artması, bireysel girişimcilik ruhunun artması ve bölgesel kalkınmanın hızlanması gibi olumlu sonuçları doğurması sebebiyle kırsal turizm bölgeleri için önemli bir fırsat olarak görülmektedir (Yemenoğlu, Dalgın ve Çeken, 2012: 16). Buna bağlı olarak, festivallerin popülerliği yükselmekte, sayısı artmakta ve çeşitlilik bakımından

zenginleşmektedir (Gürsoy vd., 2004: 171). Ancak, festival düzenleyicileri, etkinlikten elde edilen ekonomik kârı başarı ölçüsü olarak görmektedirler. Hâlbuki sosyal etki de eşit olarak dikkate alınmalı, ölçülmeli, değerlendirilmeli ve dile getirilmelidir (Delamere, 2001). Etkinlikler düzenleyen organizatörler ve araştırmacılar arasında festivallerin sosyo-kültürel etkilerini ölçmenin gerekliliği konusunda artan bir farkındalık oluşmaktadır; çünkü ekonomik açıdan kârlı bile olsa yerel halkın memnuniyetsizliği uzun vadede festivalleri ve etkinlikleri başarısızlığa sürükleyebilmektedir (Small vd., 2005).

Olumlu etkileri yanında bazı olumsuz etkileri de olan festivallerin başarılı olması için yerel halk üzerindeki sosyal etkilerinin ölçülmesi gerekmektedir (Small vd., 2005: 67). 2000’li yıllardan önce festivallerin yerel halk üzerindeki ekonomik etkilerini araştıran çalışmaların sayısının önemli sayılabilecek bir düzeyde olmasına karşın son dönemlerde sosyal etkileri ölçmeye yönelik çalışmaların sayısında da az da olsa artış görülmektedir (Wood, 2009). Ancak bu araştırmaların da konunun önemi açısından bakıldığında yetersiz kaldığı görülmektedir. Buradan hareketle, araştırma problemi öncelikle festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini ölçmektir.

1.2 Amaç

Ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve çevresel boyutları bulunan turizm hareketlerinin insan odaklı bir olgu olduğu bilinen bir gerçektir. Buna bağlı olarak turizmin insan ve insanın sosyo-kültürel hayatı üzerinde meydana getirdiği etkilerin incelenmesi ve bu etkilerin tanımlanma çabaları son yıllarda araştırmacıların üzerinde durduğu konular arasında yer almaktadır. Turizmde önemli yer edinmiş olan festivallerin sosyal etkilerinin ve bu etkilerin yerel halk tarafından algılanış biçiminin anlaşılabilmesi, festivalden sağlanan ekonomik faydanın ve kullanılan kaynakların devamlılığı açısından önem kazanmaktadır (Özmen, 2007). Bununla birlikte, festivallerin başarılı olmaları için yöre halkının bu etkinliklere katılımının ve desteğinin sağlanması gerekmektedir. Buna bağlı olarak bu çalışmanın amacı, festivallerin sosyal etkilerinin olumlu ve olumsuz boyutlarının (yönlerinin) yöre halkı tarafından algılanışını ortaya koymaktır.

Bu genel amaç çerçevesinde çalışmanın alt amaçları;

1. Festivallerin sosyal etkilerinin yerel halk tarafından nasıl algılandığını belirlemek,
2. Festivallerin yerel halkın günlük yaşamında ne gibi etkiler bıraktığını belirlemek,
3. Festivallerin sosyal ve kültürel etkilerinin algılanmasıyla festivale verilen destek arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Bu amaçla araştırma hipotezleri aşağıdaki gibidir.

H1: Festivalin algılanan sosyal faydası ile yerel halkın festivalden memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Festivalin algılanan sosyal faydası ile yerel halkın festivale katılması ve desteklemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.3.Önem

Festivaller, yerel halka ve turistlere boş zamanı değerlendirme konusunda önemli seçenekler, aktiviteler sunması, harcama yapma/gelir elde etme olanakları oluşturması ve yerel toplumun imajını yükseltmesinden dolayı toplum hayatında önemli bir rol oynayabilmektedir. Yerel halkın ekonomisini iyileştirmek, onları daha ileriye götürmek aynı zamanda eğlendirmek ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla birçok toplum yeni festivaller ve etkinlikler geliştirmektedir. Festivallerdeki bu artış profesyonel etkinlik yönetiminin gelişmesine neden olmuştur (Getz, 1993). Bununla birlikte, festivaller kırsal turizm açısından da önemlidir. Kırsal turizmde “yörede yapılan ve yöreye özgü etkinliklere” katılma ziyaretçileri çeken ana unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu etkinlikler genellikle yöresel festivaller şeklindedir.

Festivallerin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri arasında en fazla ekonomik etkiler üzerinde durulduğu daha önce vurgulanmıştı; fakat ekonomik etkiler üzerinde fazlasıyla yoğunlaşmanın ve festivallerin başarısını sadece ekonomik katkılarıyla ölçmenin doğru bir yaklaşım olduğunu söylemek zordur. Ancak sosyal ve çevresel boyutlar da son dönemlerde önem kazanmakta buna bağlı olarak daha çok ölçülmekte ve gündeme gelmektedir. Etkinlik yönetimi açısından, festivallerin yararlarını en üst düzeye çıkarmak, istenmeyen olumsuz yönlerini en aza indirmek için sosyal-kültürel ve çevresel etkilerin yerel halk tarafından nasıl algılandığını bilmek önemlidir (Small vd.,

2005). Bir bölgede turizmin gelişmesinde ve özellikle bir etkinliğin algı ve tutuma dayalı olarak kabul veya ret edilmesinde yerel halkın çok önemli rolü olduğu çeşitli araştırmalarda yer almaktadır (Delamere, 1999; Small: 2007). Yerel festivallerin başarılı olması ve sürdürülebilirliği ile yerel halkın bu festivalleri destekleme düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Delamere'in (2001) belirttiği gibi, festivallerin ve ev sahibi halkın bu festivallerle ilgili tutumlarının dikkate alınmasında fayda vardır. Böylece yerel halkın yaşamında festivallerin yol açacağı olumsuzluklar azaltılabilir, dolayısıyla sosyal ve ekonomik gelişme arasında bir denge sağlanabilir. Kısacası, kaynakların bilinçli kullanımı ve ev sahibi halkın süreçte dâhil edilmesi halinde festival etkinliği verimli hale gelecektir. Aynı zamanda olumsuz etkilerini giderici çözümlerin önerilmesi, hem bireysel hem de toplumsal açıdan önem arz etmektedir. Araştırma gelecekteki benzer araştırmalar için strateji belirlemede yardımcı olabilir ve böylece festivallerin olumsuz yanları azaltılırken, olumlu yanları artırılabilir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmanın amacı çerçevesinde gerekli bulgulara ulaşılması ve buna bağlı olarak sonuçların elde edilmesi sürecinde kabul edilen varsayımlar aşağıda belirtilmiştir;

- Beypazarı'nda yapılan festivalin Beypazarı halkı üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkilerinin olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan soru formunun yöre halkının festivalin sosyal etkilerine ilişkin algılarını araştırmanın amacına uygun şekilde ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Bu araştırma, festivallerin tüm etkilerini ortaya koymak yerine sadece sosyal etkileriyle sınırlandırılmıştır.
- Bu araştırma bir kırsal turizm bölgesi olan Beypazarı ilçesiyle sınırlandırılmıştır.
- Bu araştırmanın değerlendirilmesi amacıyla elde edilen bulgular, katılımcıların ankette yer alan ifadelerle ilişkin 2012 yılı Mayıs ayındaki görüşleriyle sınırlıdır

2. Alanyazın

Turizm faaliyetleri içinde önemli bir yeri olan festivallerin, son yıllarda turizm bölgeleri için çekicilik unsuru olarak sayılarında ve çeşitlerinde hızlı bir artış olduğu gözlenmektedir. Örneğin; Norveç'te son 7-8 yıl içinde 56 yeni festival daha yapılmaya başlanmıştır. 2012'ye gelindiğinde yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan yiyecek-içecek festivali sayısı yaklaşık 1.000'e yaklaşmıştır. Yapılan araştırmalar festivallerin özellikle kırsal turizm bölgeleri için daha da önemli olduklarını ortaya koymaktadır. Bunun nedenlerinden biri de kırsal turizm bölgelerinin gerek turist çekme kapasitesi gerekse boyut ve çeşitlilik anlamında büyük bölgelerle rekabet etmelerinin beklenmesinin zor olduğu yer almaktadır. Bu nedenle kırsal turizm bölgeleri daha çok festival ve benzeri etkinliklerle turistleri çekmeye çalışmaktadır (Gürsoy vd., 2004).

Aşağıda öncelikle turistik bölgenin tanımı, sonrasında festivalin tanımı, özellikleri ve boyutlarına göre festivaller ile festivallerin Dünya'daki ve Türkiye'deki durumu üzerinde durulmuştur. Sonrasında çalışmanın konusunu oluşturan, kırsal turizm bölgeleri ve bu bölgelerdeki festivallerin özellikleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde son olarak festivallerin ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri yer almaktadır.

2.1. Turistik Bölgenin Tanımı

Turistik bölgenin birçok tanımı yapılmış ve bu tanımlarla turistik bölgenin çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Bahar ve Kozak'ın (2005: 18), tanımına göre; geçici olarak gidilen, orada belli bir süre kalınan ve gezi ihtiyacını karşılama konusunda bir takım özelliklere sahip olan yerler turistik bölgeler olarak kabul edilmektedir. Söz konusu yer/mekân; bir ülke, bir bölge ya da herhangi bir turizm merkezi olabilir. Buna turizm ekonomisi ve işletmeciliğinde "turistik bölge" denilmektedir. Buhalis'in (2000: 98) turistik bölge tanımı ise şöyledir: "Turistik bölge tüketicilere bütünlük bir deneyim sunan ürünlerin karışımıdır. Geleneksel olarak turistik bölgeler, bir ülke, bir ada ya da bir şehir gibi iyi tanımlanmış coğrafi alanlar olarak kabul edilir."

Tosun ve Jenkins'e (1996: 520) göre, turistik bölge: "turistlerin veya yerel halkın dışındakileri cezbeden doğal ve/veya insan yapımı özellikleri ve çeşitli aktiviteleri olan bölgelerdir". Tosun ve Jenkins, pazarlama bakış açısıyla bakıldığında turistik bölgenin

bir “ürün” olduğunu belirtmektedirler. Bir başka tanıma göre ise, turistik bölge seyahatlerde ulaşılmak istenen hedef bölge (turistik bölge), kişi tarafından seyahatinde gitmeyi amaçladığı ya da ulaşmak istediği nokta olarak seçilmiş, belirlenmiş yerdir (İçöz ve Başarır, 1996: 79). Leiper (1995) ise, turistik bölgeleri, insanların seyahat ettikleri ve o yerle ilgili belirli özelliklerin, algılanan cazibelerin deneyimlerini yaşamak için bir süre kaldıkları yerler olarak tanımlamıştır. Diğer bir tanıma göre ise, bir turistik bölge; turizm çekicilikleri, turizm işletmeleri, yerel halk ve yerel yönetimin bütününden oluşan karmaşık bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte bir turistik bölge bu karmaşık yapısı nedeniyle yönetilmesi nispeten zor bir turizm kavramını ifade etmektedir (Gökçe, 2007). Birçok tanımında belirtildiği gibi turistik bölge, bir ülke, bölge, şehir ya da küçük kasaba olabilir; hatta kruvaziyer gemi gibi hareket eden bir yerin de turistik bölge olabileceği tartışılmaktadır. Turizm bölgesi/turistik bölge; ülkenin tamamından küçük ve ülkedeki birçok şehirden büyük, algılanan bir imaja sahip, markalaşmış ulusal bir alandır. Önemli turistik çekiciliklere, çekim merkezlerine, festival, karnaval gibi çeşitli etkinliklere sahip; hem bölge içinde hem de bölgeyi diğer bölgelere bağlayan iyi bir ulaşım ağı olan, gelişim potansiyeli bulunan, turistik tesislerin gelişimi için yeterli coğrafi alana sahip bölgedir (Tosun ve Jenkins, 1996: 521-522). Bununla birlikte turistik bölge; aynı zamanda tüketicilerin kültürel geçmişleri, seyahat güzergâhları, ziyaret amaçları, eğitim seviyeleri ve geçmiş deneyimlerine dayanarak öznel olarak yorumladıkları algısal bir kavramdır (Buhalis, 2000).

Turistik bölgeler turizm sisteminin temel arz öğeleridir. Turistik bölgenin özellikleri iki ana başlık altında sınıflandırılabilir. Öncelikli özellikleri, iklim, ekoloji, kültür ve geleneksel mimaridir. İkincisi ise otel, yeme-içme, ulaşım ve eğlence gibi turizm için özel olan alanları içermektedir. Bu iki ana grup birlikte turistik bölgelerin genel çekiciliklerine katkıda bulunurlar (Kozak ve Rimmington, 1999). Turistik bölgeler, aynı zamanda turistik bölge markası altında tüketilen turizm ürünlerinin ve hizmetlerinin bir karışımıdır. Dolayısıyla bir turistik bölge (hatta bir marka), bütün ürünlerin, hizmetlerin bir bileşimidir ve sonuç olarak sunulan deneyimler yerel kaynaklar tarafından hazırlanmaktadır. Bu durum hem bölgesel turizmin etkisini değerlendirmek, hem de tüm paydaşlar için faydayı en yüksek düzeye çıkarmak için arz ve talebin yönetilebilmesini sağlamaktadır (Buhalis, 2000).

Turistik bölgelerin çoğu belirli bileşenlerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (Bahar ve Kozak, 2005: 78). Tablo 1’de bu bileşenler yer almaktadır.

Tablo 1. Turistik Bölgelerin Genel Özellikleri

No	Özellikler	İçerik
1	Çekicilik	Doğal, insan elinden çıkmış, bir amaca hizmet için yapılmış ve miras olarak geçmiş uygarlıklardan günümüze ulaşmış eserler ile özel olayların bütünüdür.
2	Ulaşılabilirlik	Bütün toplu taşıma araçlarının, rotaların, terminallerin ve hizmetlerin bir araya gelmesiyle oluşan ulaşım sistemidir
3	Olanaklar	Konaklama, beslenme, diğer turist hizmetleridir.
4	Uygun paketler	Aracılar ve turizm otoriteleri tarafından önceden düzenlenmiş tur ya da gezi paketlerinin bütünüdür.
5	Aktiviteler	Ziyaretleri sırasında müşterilerin katılabileceği bütün aktiviteleri ifade eder.
6	Yardımcı hizmetler	Turistlerin her an ihtiyaç duyabilecekleri banka, iletişim, posta, gazete büfesi, hastaneler vb. hizmetlerin genel adıdır.

Kaynak: Bahar ve Kozak, 2005: 78.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, turistik bölgelerin genel özellikleri altı başlık altında toplanabilir. Diğer kültürel aktivite formları gibi yerel festivaller de turistik bölgelerde önemli bir çekicilik unsuru olarak kullanılmakta ve bu yönde geliştirilmektedir (Hinch ve Delamer, 1993). Çekicilik unsuru, doğal ya da insan yapımı olan geçmişten günümüze ulaşmış eserler ve özel etkinliklerin bir bütünüdür. Ulaşılabilirlik ise, bütün yolların, terminallerin, toplu taşıma araçlarının oluşturduğu ulaşım sistemidir. Konaklama, beslenme ve diğer benzeri turistik hizmetler de “olanaklar” olarak adlandırılmaktadır. Uygun paketler, tur ve gezi paketlerini içermektedir. Yapılan ziyaretler sırasında turistlerin katılabileceği tüm etkinlikler aktiviteleri oluşturmaktadır. Turistlerin tatilleri süresince ihtiyaç duyabilecekleri diğer hizmetler banka, iletişim, posta vb. yardımcı hizmetlerdir.

2.1.1. Küçük turizm bölgeleri

Kotler, Bowen ve Makens (1999: 648), turistik bölgeleri küçük ve büyük turistik bölge diye ikiye ayırmıştır. Bir şekilde sınırı fiziki olarak var olan yerleri küçük turistik bölge, birden çok turistik bölge alanını içeren yere ise büyük turistik bölge denmektedir. Bu tanıma göre, Beypazarı küçük turistik bölge, Türkiye büyük turistik bölge olmaktadır (Atay ve Akyurt, 2007: 496; Kotler vd.,1999: 648).

Küçük turizm bölgeleri tartışmasında Bütünleşik Kırsal Turizm (Integrated Rural Tourism), kavramının önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Bütünleşik Kırsal Turizm yerel gelenekler, sanat dalları, kutlamalar, deneyimler, girişimcilik, bilgi birikimi gibi aktörlerin ortak kaynakları geliştirmelerine olanak sağlayacak ağ yapının kurulmasıyla oluşmaktadır (Saxena ve Ilbery, 2008: 239). Bütünleşik kırsal turizmin temel amacı çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel sürdürülebilirliği teşvik etmek ve yerel halkı güçlendirerek daha yaygın bir kırsal sistemin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktır. Bütünleşik kırsal turizm, yerel paydaşlara, yerel fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel kaynaklara dayanan alternatif gelişmeye dayanmaktadır. Kaynakların akıllıca kullanımını sağlarken aynı zamanda da bu kaynakları korumayı ve geliştirmeyi amaç edinmiş sürdürülebilirlik ilkelerini içermektedir (Cawley ve Gilmore, 2007). Bir yandan turistik faaliyetlerin odak noktası bir yandan da toplumun inşasında temel unsur olmak üzere ikili rolü olan yerel kaynaklar ile ev sahibi topluluk ve turistik faaliyetlerin uyumunu sağlamakta olan bütünleşik kırsal turizm; sektörler arası bağlantıyı ve paydaşlar arasında işbirliğini savunmaktadır (Ballesteros ve Ramirez, 2007).

1970’li yıllardan günümüze ekonominin yeniden yapılanması ve tarımda meydana gelen krizle birlikte, kırsal bölgede yaşayan halkın ekonomik fırsatları ciddi biçimde azalmıştır. Ekonomide yeniden yapılanma süreci kırsal üretim tesislerinin, ilişkilerinin ve birçok işin, mesleğin yok olmasına neden olmuştur. 1980’lerde Orta Avrupa’da bazı çiftçi aileler iflas etmiş, tarımı bırakmak zorunda kalmış ve tarım dışı istihdama zorlanmışlardır. Böylece tarımla uğraşan nüfusta azalma olmuştur. Bu kriz ve iş kaybı kırsal toplumda önemli bir dalgalanmaya sebep olmuştur. Kırsal kesimdeki işsizlik oranları kentlerdekinin üzerine çıkarken kırsal kesimdeki reel gelirlerdeki büyüme duraklamıştır. Birçok mağaza, dükkân ve tarım işletmesi kaybolup gitmiştir. Bu değişiklikler; kırsal kesimde yaşayanların ekonomik kalkınma seçeneklerini sınırlamış, el ile imalat gibi daha eski gelişim stratejilerini geçersiz kılmış olup birçok insanı yaşamını sürdürebilmek için geleneksel olmayan yollar aramak zorunda bırakmıştır (Wilson vd., 2001). Bunun sonucu olarak, tarımdan başka diğer sektörler yöneline yönelmiştir. Kısacası zayıf ekonomilere destek arayışı artık sadece tarım sektörü ile sınırlı kalmamaktadır. Gıda, turizm sektörünün yanında, sanat ve el sanatları gibi daha farklı alanlara yönelmeler olmaktadır. Birçok kırsal kaynağın ve geleneksel üretim

biçimlerinin turizmle güçlü bağları olduğu için turizm burada kilit konuma gelmiştir. Turizm endüstrisi, küçük turizm bölgelerine doğrudan gelir artırıcı faydası olacak şekilde yerel ve bölgesel ekonomilere nüfuz edebilir, bütünleşebilir ve buna ek olarak sinerji, katılım ve dayanışmaya dayılı daha geniş bir kalkınma sağlayabilir (Saxena ve Ilbery, 2008: 238). Bu noktada küçük turizm bölgelerinde yapılan kırsal turizmin önem kazandığı görülmektedir. Son zamanlarda kırsal kalkınma uzmanları tarafından kırsal turizm, kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Köroğlu ve Köroğlu, 2006: 236). Gelişmemiş kırsal bölgelerde ana hedef ekonomiyi ve toplumu, yerel kültürün doğal özelliklerini ve doğal çevrenin kalitesini tehdit etmeden, koruyarak ekonomiyi ve toplumu desteklemektir (Cawley ve Gilmor, 2007: 321). Küçük turizm bölgelerinin özelliklerini, yapısını daha iyi anlayabilmek için küçük turizm bölgelerinde yapılan kırsal turizme daha yakından bakmak faydalı olacaktır.

2.1.2. Kırsal turizm

Kırsal turizm, sürdürülebilirlik yaklaşımlarından hareketle giderek daha fazla ilgi gören ve geliştirilmekte olan bir turizm çeşididir. Kırsal kalkınmada kırsal turizme ihtiyaç duyulmasının nedenleri arasında şunlar gösterilebilir (Soykan, 2006):

- Kırsal alanlarda geleneksel işlerin korunması son derece önemlidir; çünkü bunların bazıları bölgeye özgü olup, yok olma aşamasına gelmişlerdir.
- Kırsal turizmle birlikte pek çok yeni iş olanakları oluşturulabilir.
- Kırlarda turizmin gelişmesi çeşitlendirmeyi desteklediğinden çoklu, birbiriyle ilişkili faaliyetler doğmaktadır.
- Kırsal alanlarda hizmetlerin korunması esastır: Kırsal turizm, bilgilendirme, ulaştırma vb. hizmetlerin gelişmesine katkı sağlar.
- Kırlarda az nüfuslu küçük yerleşmeler, canlılığı kaybetme tehlikesi taşır, çünkü hizmet götürülmesi zordur.
- Kırsal el sanatları, ülkelerin ve bölgelerin kültürel mirasında öncelikli ve önemli bir yere sahiptir.
- Kültürel hizmetlerin kırsal bölgelerde daha geri kaldığı söylenebilir.

- Kırsal turizmde tarihsel yapılardan (eski kiliseler, camiiler, şatolar, hanlar, çiftlik binaları, tarihi evler) çeşitli şekillerde (müze, el sanatları merkezi, konaklama evi vb.) yararlanmak mümkündür.
- Kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve sağlıklı hale getirilmesine (köy yollarını onarmak gibi) her zaman ihtiyaç vardır.
- Kırsal toplumlarda eskiden kadının rolü oldukça sınırlı olmasına rağmen günümüzde önemli roller almaya hazırdır.
- Yeni fikirler ve yeni girişimler, kırsal toplumların gelişmesini desteklemek için kaçınılmazdır.

Kırsal turizm, basit olarak kırsal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlanabilir. Ancak, araştırmalar kırsal turizmin daha karmaşık bir olgu olduğunu göstermektedir. Kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizmle ilgili, doğaya dayalı etkinlikler, festivaller, kültürel etkinlikler, tarımsal turizm, el sanatları sergilerini içeren örnekler bulunmaktadır. Kırsal turizm bütün tarım turizmi aktivitelerini, eğitici seyahatleri, sağlık turizmini ve ekoturizmi içeren çok yönlü karmaşık bir etkinliktir (Özkan, 2007: 86). Diğer bir tanımda ise kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay bütünleşen bir turizm türüdür. O yüzden çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir (Soykan, 1999). Cabrini'e (2002: 1) göre, kırsal turizm terimi, "sunulan ürünün ana temasını kırsal kültür oluşturduğunda kullanılır". Kırsal turizmin ayırt edici özellikleri, ziyaretçilerle, konuklarla birebir temas kurulması, kırsal bölgenin fiziksel ve beşeri çevresinin konuklara haz vermesi ve mümkün olduğunca konuklarına o yörenin aktivitelerine, günlük yaşamlarına katılma fırsatı vermesi olarak sıralanabilir (Briedenhann, 2009: 380). Başka bir tanımda ise, kırsal turizm, turistlerin doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü olarak tanımlanmıştır (Özkan, 2007: 82). Doğal yaşama duyulan ilgi, kırsal turizmin esasını oluşturmaktadır. Bu alanda yapılacak aktiviteleri yörenin özgün değerlerinden yararlanarak zenginleştirmek mümkündür (Köroğlu, 2006: 234). Kırsal turizm AB tarafından yapılan çalışmalarda ise; "amacı tarımsal veya yerel

değerlerle iç içe bulunarak hoşça vakit geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşim bölgelerinde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür” şeklinde tanımlanmıştır (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 12). Kırsal bölgelerde turizm ürünü, genellikle yerel tarihin, kültürün sunulduğu ya da yerel halkın eski ve yeni sosyal ilişkilerinin şekillendirdiği doğal çevredir (Panyik, Costa ve Rátz, 2011: 1354). Ayrıca kırsal bölgenin yapısı ve dokusu kırsal turizmin can damarıdır. Canlı ve çekici bir kırsal bölge olmadan kırsal turizm müşterilere sunulacak uygun bir ürün olmaktan çıkabilmektedir. Genellikle, kırsal turizm, kırsal kaynakların korunması, kırsal ekonominin gelişmesi ve kırsal yaşamı korumanın bir aracı olarak tanımlanır. Hatta turizm endüstrisi birçok kırsal toplumda çok önemli bir konuma gelmekte ve tarımın yerine geçmektedir (Garrod, Wornell ve Youell, 2006: 118).

Tanımlara bakıldığında, “yörede yapılan ve yöreye özgü etkinliklere” katılma ziyaretçileri çeken ana unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu etkinlikler genellikle yöresel festivaller şeklindedir. Kırsal turizm tanımlarında, kırsal turizmin yerel ekonomiye katkısına değinilmekte, yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağladığı belirtilmekte olup tanımlar bu çerçevede yapılmaktadır. Yerel ekonomik kalkınma ise şöyle tanımlanabilir: Yerel yönetimlerin veya toplumsal grupların kendi aralarında ya da özel sektör ile birlikte var olan kaynakları yöneterek ve ortaklık kurarak yeni iş olanaklarının oluşturulduğu çıkarıldığı ve ekonomik faaliyetlerin canlandırıldığı bir süreçtir (Nel ve Binns, 2002: 184).

Diğer ekonomik gelişim stratejileri gibi kırsal turizmin de başarılı olabilmesi için bazı bileşenlere ihtiyacı vardır (Wilson vd., 2001). Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- **Çekicilik:** Toplumun yaşadığı yerde veya yakınında hem doğal hem de yapay (insan yapımı) özellikler. Doğal güzellikleri, temalı parkları vb. örnek verilebilir.
- **Tanıtım:** Potansiyel turist için bölgenin çekicilikleri ve halkının tanıtılması için yapılan pazarlama çalışmaları. Bölgenin tanıtılması amacıyla broşür hazırlanması, reklamlara ağırlık verilmesi ve bütün paydaşların işbirliği içinde hareket etmesi vb. faaliyetler örnek verilebilir.

- **Turizm altyapısı:** Ulaşım olanakları (havaalanları, yollar, tren, otobüs vb.), su ve elektrik hizmetleri, otopark, işaretler ve rekreasyon tesisleri).
- **Hizmetler:** Konaklama, restoran ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılayan çeşitli perakende işletmeler.
- **Misafirperverlik:** Hem yerel halk hem de turizm işletmelerinde çalışanların turistlere davranış biçimleri.
- **Girişimcilik:** Kırsal turizm girişimcilerinin desteği ve katkısı da başarılı turizm için geniş katılımlı bir temel sağlayabilir.

Kırsal turizmin sağlıklı bir şekilde gelişmesi bazı koşullara bağlıdır. Aslında bunlar genel olarak turizmin gelişmesi için de gerekli olan koşullardır. Bu koşullar aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 106; Garrod vd., 2006: 118) :

- Doğal kaynakların uzun vadede dengeli olarak korunarak kullanılması, aşırı tüketim ve atık miktarının ve çevresel tahribatın azaltılması gerekmektedir.
- Doğal, sosyal ve kültürel çeşitliliğin korunması, turizm yatırımlarının ve etkinliklerinin çevresel etki değerlendirme yapısı altında bütünleştirilmelidir.
- Yerel ekonomilerin desteklenmesi, yerel halkın karar alma sürecine katılması gereklidir.
- Merkezi yönetim, yerel yönetim, sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.
- Yerel halka, turizm ve çevre hakkında sürekli eğitim verilmesi gerekmektedir.
- Kırsal değişimin sosyal, çevresel, ekonomik boyutları arasındaki ilişki sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının özünü oluşturmaktadır. Kırsal bölgeler, karşılaştıkları sorunları sürdürülebilir kalkınma ilkelerine dayanan yeni düşünme yöntemleriyle aşabilirler

2.1.2.1. Kırsal turizmin olumlu etkileri

Son yıllarda kırsal turizm ürününe olan talep artmakta; bundan üretim ve üretici olumlu yönde etkilenmektedir. Kırsal turizme bağlı olarak turistik mal ve hizmet sektörü ve bunların yan sektörleri de gelişmektedir (Tesbi, 2000'den aktaran Uçar, 2010: 19). Bu gelişmeler sonucunda kırsal turizm küçük işletmelerin de gelişmesine olanak sağlamaktadır. Kırsal turizmin yarattığı fırsatlar olmasa bu küçük işletmelerin yerel

nüfusun azlığından dolayı var olması zordur. Turizm, kırsal bölgelerde özellikle iki tür küçük işletmeye yardımcı olmaktadır. Birincisi turizme doğrudan dâhil olan işletmeler (gözde mekânlar, oteller/moteller), ikincisi ise doğrudan dâhil olmayan işletmeler, benzinciler, bakkallar, marketler gibi. Ayrıca, kırsal turizm var olan kırsal işletmelerle (örneğin çiftlikler) iyi bir işbirliği içinde olmakta ve bu işletmelerde çalışanlar için önemli bir ek gelir yaratabilmektedirler. Bununla birlikte, kırsal turizmin önemli bir yanı da yerel halkın becerilerini kullanabildiği, geliştirebildiği küçük ölçekli turizm projelerini geliştirmektir (Ashley, Roe ve Goodwin, 2001).

Yatırım maliyeti azdır. Kırsal turizm yerel yönetimlerin ve küçük işletmelerin katılımıyla iyi bir gelişme gösterebildiği için dışarıdaki firmalara veya şirketlere bağımlı olmadıkları ileri sürülebilir. Bazı durumlarda (örneğin büyük tatil köylerinin bulunduğu bölgeler) turizmi geliştirmek çok pahalı olabilir ya da büyük firmaların, zincirlerin dâhil olması gerekebilir, buna karşın kırsal turizm daha az yatırımla, daha az sermayeyle, daha az uzmanlıkla gelişebilmektedir. Ayrıca, kırsal turizm büyük firmalara bağımlı olmadığı için onların bölgede turizmi geliştirmek için ne yapılması gerektiği konusundaki yönlendirmelerine de ihtiyaçları olmadığı düşünülebilir. Kısacası kırsal bölgelerin ekonomik gelişmeleri açısından bakıldığında kırsal turizm, diğer ekonomik faaliyetlerden, örneğin imalat gibi, daha az maliyetlidir ve daha kolay uygulanabilmektedir. Dolayısıyla, kırsal turizmin gelişmesi diğer ekonomik kalkınma stratejilerinden daha düşük maliyetlidir (Wilson vd., 2001).

Ek gelir sağlar. Kırsal turizm yoluyla tarımla uğraşan ya da uğraşmayan kırsal alandaki hane halkına ek gelir sağlanabilir. Yeni iş olanakları oluşturulabilir. Özellikle kadınlar için önemli değişiklikler yaşanmaktadır. Geleneksel kaynaklara dayanan endüstri, turizm gibi hizmet ağırlıklı endüstriye döndüğünde, kadınlar için, ailelerinin geçim şeklinde, çalışma statüsünde, hayatlarının akışı ve biçiminde olumlu değişiklikler olmuştur. Bu durum erkekler için de değişiklik meydana getirmiştir. İşlerini kaybeden erkekler eşlerini, kız kardeşlerini, kızlarını, annelerini yerel turizm işletmelerinde işe girmiş bulabilirler. Turizm gençlere ve kadınlara iş olanakları sağlarken erkekler kendilerini dışlanmış hissedebilir. Bu nedenden dolayı, erkeklere göre daha kolay iş bulan kadınlar turizme daha olumlu bakmaktadırlar (Ritchie ve Inkari, 2006: 32).

Göçü önler. Bütün bu katkılar sonucunda kırsal turizm nüfus kaybına uğrama riski ile karşı karşıya bulunan yöreleri kalkındırmak suretiyle, yöre halkının başka bölgelere göç etmesini önleyebilmektedir. Göçü önlemede, kırsal turizm yeni bir istidam alanı yaratıcısı olarak da üzerinde durulması gereken bir yaklaşımdır (DPT, 2010). Yapılan tarımsal faaliyetlerde iş olanaklarının kısıtlı olduğu bu bölgelerde yaşayan yerel halk için yeni iş olanakları sağlanarak yerinde istihdam gerçekleştirilebilir böylece göçün önüne geçilebilir.

Kaynakların en iyi şekilde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Kırsal turizm, kırsal bölgedeki bütün kaynakların en iyi şekilde kullanılmasına da olanak sağlayabilmektedir. Bölge halkının gelir elde etmesi nedeniyle kendi tarihine ve kültür değerlerine sahip çıkma bilincinin oluşmasına yol açabilir (Kozak vd., 2010). Örneğin kırsal alanlardaki kırsal turizm açısından gelir elde edilecek varlıklar olan doğal, (anıt ağaçlar, yaylalar, şelaleler, mağaralar vb.) ve arkeolojik değerlerin önemi daha iyi anlaşılabilir ve bu değerlerin korunması için daha fazla çaba gösterilebilir (Uçar, 2010). Ayrıca tarihi eserlerin ve yapıların korunmasını da sağlamaktadır. Kırsal turizmi tercih eden turistlerin çevreye duyarlı oldukları göz önüne alındığında kırsal bölgelerde yapılan turizm faaliyetlerinde de hem turistler hem de hizmet sağlayanlar çevreye daha duyarlı olacaktır. Aynı zamanda turizm faaliyetleri için yeni binalar yapmaktan daha çok var olan geleneksel binalar restore edilerek hizmete sunulabilecek ve böylece hem geleneksel mimari tarz korunabilecek hem de daha planlı bir büyüme sağlanabilecektir.

Bölgenin tanıtılmasına katkıda bulunmaktadır. Kırsal turizm etkinlikleri içerisinde köy düğünleri, yöresel el sanatları, yemekler ve geleneksel yarışmalar (deve ve boğa güreşleri gib), festivaller gibi faaliyetlerin yer alması kırsal ekonominin geliştirilmesinin yanı sıra bölgenin tanıtılması açısından da büyük önem taşır (Koroğlu ve Koroğlu, 2006: 238).

Sosyal ilişkilerin güçlenmesine yardım etmektedir. Kırsal turizm aynı zamanda sosyal ilişkilerin güçlenmesine yardım etmektedir. Kentli ve köylü arasındaki ilişkileri güçlendirmektedir (Soykan, 1999: 69). Kentte yaşayan insanların kırsal alanları ziyareti sonucu her iki kesim arasında bilgi alışverişi olabilir. Bunun sonucunda kırsal alandaki

halk için yeni bilgiler öğrenme, yeni insanlar tanıma ve dışa açılma; turistler için ise kırsal bölge halkıyla, ailelerle birlikte yaşama, yeni dostlar edinme ve farklı hayat görüşleriyle karşılaşma gibi faydalar sağlayabilir. Bunun yanı sıra kent insanının kırsal hayatı yerinde görmesi sonucu kırsal hane halkının sorunları fark edilebilir ve çözüme kavuşturulması sağlanabilir (Köroğlu ve Köroğlu, 2006).

Toplum renklenmektedir. Turizmin kırsal bölgelerde yarattığı yeni iş alanları, çağdaş endüstri toplumlarının kültürel değerlerinin benimsenmesini ve bu yolla kentsel uygarlıkların bütünleşmesini sağlayabilir. Kırsal bölgelerde turizm kuruluşlarının ortaya çıkmasıyla bu bölgedeki toplumsal tekdüzelik bozulmakta ve toplumda değişik özellikleri ve yapıları bulunan kümelerin sayısı artmaktadır (Kozak vd., 2010).

Kamusal hizmetler artmaktadır. Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte yerel halkın yaşamını etkileyen önemli bir gelişme de kırsal turizmin yaygınlaşmasıyla kırsal alanlara götürülecek altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin kalite ve sayısında önemli miktarlarda artışlar görülebilmektedir.

Alternatif tatil olanakları sunabilmektedir. Kırsal turizmin bir başka katkısı da sahil kesimlerine yayılmış, yaz aylarında yapılan kitle turizmine bir açılım kazandırmasıdır. Kırsal turizm ile dinlendirici özelliğini yitiren geleneksel tatil merkezlerinin (deniz, kum, güneş turizmi) yükü hafifletmekte ve tatilleri daha uzun zamana, daha fazla sayıda bölgelere yaymak mümkün olmaktadır. Bu nedenle, turizmin mevsimsel özelliğinin meydana getirdiği dezavantajlara karşın kırsal turizmin, kırsal bölgeler için en uygun bir kaç ekonomik seçenekten biri olduğu söylenebilir (Fesenmaier vd.,1995; Wilson vd., 2001: 133). Kırsal turizm orta sınıflar için ekonomik tatil seçeneği de olabilir. Kırsal turizm düşük maliyetli ancak hoş vakit geçirici (özellikle aileler ve çocukları için) tatil olanağı sağlayabilmektedir (Tesbi 2000'den aktaran Uçar, 2010: 19).

Kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Kırsal alanların sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel yönden kalkındırılmasında kırsal turizmin önemli etkileri olduğu ortadadır. Bunlar arasında kırsal alanlardaki altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin sayısında ve kalitesindeki artış, kırsal alanlarda yaşayanlara yeni iş olanaklarının sağlanması,

turizmin gelişmesi sonucu yöre halkının hane gelirlerinin artması, kırsal alanlardaki kadınların çalışma yaşamına etkin olarak katılması ve gelir artışı sonucu yaşam standardının yükselmesi gibi birçok etmen sıralanabilir. (Ahipaşaoglu ve Çeltek, 2006: 10). Kısacası kırsal turizminin gelişmesinden istihdam, ek gelir, kişisel gelir, yaşam düzeyi, kırsal göç, aile ilişkileri ve kamu gelirleri olumlu yönde etkilenmektedir. Tüm bu olumlu katkıları nedeniyle, kamu sektörü de ulaşım, konaklama, yeme içme ve eğlence sektörleri aracılığıyla yeni iş olanakları ortaya çıkardığı için kırsal turizmi desteklemektedir (Briedenhann, 2009: 382).

2.1.2.2. Kırsal turizmin olumsuz etkileri

Kırsal turizmin pek çok olumlu etkilerinin yanı sıra bazı olumsuz etkilerinin de mevcut olduğu gözlenmektedir (Fesenmaier vd., 1995). Kırsal turizmin gelişme göstermeye başladığı II.Dünya Savaşı sonrası geri kalmış kırsal alanların desteklenmesi bazı eleştiriler de almıştır. Bu eleştiriler, devlete aşırı bağımlılık, küçük ölçekli işletmelerin ve yerel halkın marjinalleşmesi, yerel halkın hareketsizliğine yol açmak olarak sıralanabilir (Panyik vd., 2009: 1352).

Bazı kaynaklara bağlıdır. Kırsal turizm her ne kadar az maliyetli ve uygulanabilirliği kolay olsa da, yapıldığı bölgedeki kamuya ve özel sektöre ait doğal ve kültürel kaynaklara ve aynı zamanda altyapı, konaklama, yeme-içme olanaklarına bağlı olduğu söylenebilir (Briedenhann, 2009).

Çevreye olumsuz etkileri olabilir. Gerekli düzenlenmeler yapılmadığında, yaşanan gelişmeler ve artan turist sayısından kaynaklanan fiziksel çevreyle, sosyal ve kültürel yapıyla ilgili tehlikeler baş gösterebilir (Cawley ve Gilmore, 2007: 317). Kırsal turizmin iyi organize edilmesi ve iyi kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu yapılmadığında ekonomik, sosyal ve kültürel yönden yöreye sağlayacağı pek çok yararının yanında fazla doğal kaynak kullanımı, doğal alanların, tarihsel değerlerin, yöresel özelliklerin tahrip edilmesi gibi olumsuz çevresel etkiler de oluşabilir. Olumsuz çevresel etkilerden birisi de kırsal turizm bölgelerinin hassas ekosistemler olması nedeniyle bu bölgelerde yapılacak herhangi bir turizm hareketinin çevre kirliliğine yol açması ve hatta doğal

kaynakları yok etme ihtimalinin olmasıdır (Çolak, 2009). Kırsal alanların aşırı ve yoğun kullanımı tarımsal alanların, doğal ve kültürel sit alanlarının tahribine yol açarak ekolojik dengeyi bozabilmektedir. Kırsal turizmin plansız gelişimi bu dengelerin bozulmasına neden olmaktadır ve dengelerin bozulması sonucunda tarımsal alanlar azalmaktadır. Tarımsal alanların azalması, tarımsal ürün yelpazesinin değişimini ve verimlilik azalmasını da beraberinde getirmektedir. Tarımsal üretimin yanı sıra arazi ve gayrimenkul fiyatlarını da olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Kırsal turizmin yapıldığı bölgelerde arazi ve diğer gayri menkul fiyatlarında spekülasyon artışları olabilmektedir. Kiralama bedellerinin aşırı yükselmesi sonucunda, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini boş bırakarak rantı bekler duruma gelebilmektedir (Morgül, 2006).

Sosyal hayatı olumsuz etkileyebilir. Kırsal turizm, değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak yaşam tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesinde değişimler meydana getirerek bireyler ve toplumlar üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkiler oluşturmaktadır (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 75).

Aşırı ticarileşmeye yol açabilir. Kırsal turizm, birçok katkı sağlamasına karşın, yerel halk arasında rekabet duygusu yaratabilir. Kırsal üretim (imalat) aşırı ticarileşme gibi nedenlerden dolayı yerel halkı birbiriyle yarışma içine sokabilir (Fesenmaier vd., 1995). Bu durum da toplumu bir arada tutan manevi birliği zedeleyebilir.

Gelirin elde edilmesinde ve kullanılmasında bazı olumsuzluklar olabilmektedir. Kırsal turizmin olumlu etkileri anlatıldığına kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte kırsal bölgelerde yeni istihdamların doğduğu belirtilmişti. Ancak turizm sektöründe istihdam ücretlendirilmesi diğer hizmet sektörlerinde olduğu gibi düşük olabilir. Ücretlerin düşük olması yanında, kırsal turizmin gelişmesi, geçim kaynağı tarım olan yerel halkın tarım sektörü dışına kaymasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra yerel halkın kırsal turizmden elde ettiği geliri tarım dışında hatta o yöre dışında değerlendirme ihtimali vardır. Bu durumda da başka sektörlere sermaye akımı kuvvetlenir ve kırsal turizm yöreyi kalkındırma amacından uzaklaşabilir (Morgül, 2006).

Kültürel değerler olumsuz etkilenebilir. Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi, sosyal ve kültürel alanda yerel halkın yörelerine özgü gelenek ve göreneklerini kaybetmelerine ve hatta kültürel bozulmaya neden olabilmektedir. Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte yöredeki bazı değerler, gelenekler, görenekler, el sanatları vb. tehlikeye girmektedir. Bölgedeki mevcut her değer, gelir getiren bir unsur olarak görülmektedir. El sanatları yerini toplu üretime bırakmaktadır ve böylece üretime konu olan ürünlerin özgünlüğü kaybolmaktadır. Turizmin beraberinde getireceği ticarileşme düşüncesi sonucunda bölgedeki tarihsel ve kültürel değerler ya ilgisizlikten ya da kötü kullanım nedeniyle yok edilebilir. Eski eserler bilinçsiz bir şekilde turizm amaçlı kullanılabilir. Bir bölgede turizm sektörü geliştikçe, bölge halkının da bu gelişmeye paralel olarak turizm hareketlerinden daha fazla gelir elde etme isteği oluşmaktadır. Bu durum ise, bölge halkının sahip olduğu manevi değerlerin yerini maddi değerlere bırakmasına yol açmaktadır. Bu durum, toplum biliminde “aşırı ticarileşme” olarak tanımlanmaktadır (Kozak vd., 2010). Buna bağlı olarak geri kalmış bölgeleri turizm yoluyla geliştirmeye çalışan turizm planlamacılarının bölgede yaşayan insanların kültürel değerlerinin ve çevrelerinin bozulmaması için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir. Zira; yerel halkın çevresel değişikliklere verdikleri tepki büyük olmaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002).

Kırsal turizm fiziksel çevre üzerinde bozulmaya yol açarsa, varlığını tehlikeye atacaktır. Turizm çevresel değerlere bir zenginlik katarsa, kendi sürekliliğini sağlamış olacaktır. Aksi durumda bölgenin çekiciliklerin azalmasına ve otantikliğini kaybetmesine neden olabilir. Dolayısıyla kırsal turizmin, doğal çevreye verebileceği zararların ve sağlayacağı yararların, bu çalışmanın da konusu olan olumlu ve olumsuz yanlarının belirlenmesinde fayda vardır. Sözü edilen tüm bu olumlu ve olumsuz etkilerden en çok yerel halk etkilemektedir. Bu nedenle yerel halkın bölgelerinde gelişen turizmin yol açacağı etkiler konusunda önceden bilgilendirilmesi ve turizm gelişimini resmen kabul etmiş olmaları gerekmektedir (Köroğlu ve Köroğlu, 2006: 238).

2.2. Festivalin Tanımı

Festivaller, Türkçe sözlükte yer alan tanımında, dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005). Festival bir etkinliktir. Etkinlik toplumsal kimliğin korunmasına ve gelişmesine yardım eden, yapıldığı bölgenin gelişiminde ve çekiciliğinin arttırılmasında önemli rol oynayan organizasyondur (Karagöz, 2005). Etkinlikler, Olimpiyat ve Dünya Fuarları gibi mega etkinliklerden festivallere, açık havada, çeşitli tesislerde yapılan küçük çaplı etkinliklere kadar değişen ölçeklerde yapılan organizasyonların tümüdür. Etkinlikler turizmde önemli bir çekicilik unsurudur (Getz, 1989). Festivaller etkinlikler içinde önemli bir yere sahiptir.

Festivaller toplumların geçmiş kültür birikimleriyle oluşmakta ve modern kültürel yaşamın önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. Şüphesiz festival düzenlemek yeni bir fikir değildir. Festivaller antik dönemden günümüze kadar var olan bir faaliyetti ve festival kelimesi de Latince kökenli olup yaygın anlamı da kamu sevinci ve neşesi demektir (Falassi, 1987). Tarihsel olarak festivaller zor yaşam şartlarıyla akıp giden yeknesak günlük hayata bir değişiklik kattıkları için daima önemli rol oynamışlardır. Örneğin, Avrupa'da endüstri devriminden önce günlük aktiviteler festivaller ve karnavallarla birleştirilmişti. Modern dünyada toplumları etkinlik yapmaya iten güçler değişmeye başlamış ve günümüzde artık turist ve turist gelirlerini çekmek için yapılar hale gelmişlerdir (Shone ve Parry, 2004). Bununla birlikte, yaşam standartlarındaki yükselme, harcama gücünün, boş zamanın artması kültürel turizm etkinliklerine olan ilgiyi artırmıştır. Arz açısından bakıldığında yüksek sabit gideri olan tiyatrolar ve konser organizasyonların yerine düşük maliyetli festival düzenlemenin cazip gelmesi nedeniyle festivallerin sayısı arttırmaktadır (Felsenstein ve Fleischer, 2003: 386).

Bir turistik ürünün oluşturulabilmesi için ülkenin, bölgenin veya yörenin sahip olması gereken üç özellik bulunmaktadır. Bu özellikler; ulaşılabilirlik, turizm işletmelerinin varlığı ve çekiciliktir. Turist bu özelliklerden yola çıkarak bir tercihte bulunur. Ancak söz konusu tercihin olabilmesi için de diğer yöreden farklı turistik özelliklere, çekiciliklere ve en azından onun kadar etkili olan olaylara da ihtiyaç vardır. Çekici olaylar arasında da spor olayları, kültürel olaylar, fuarlar, sergiler, dünyada ve

Türkiye’de düzenlenen yerel etkinlikler, festivaller en popüler olanlardır (Kızılırmak, 2006; Small vd., 2005). Yerel etkinlikler denilince de ilk akla gelen festivallerdir. Turistik bölge pazarlamasının önemli bir parçası olan ve en hızlı gelişen turizm çekicilik unsuru festivaller 1980’lerden bu yana sayı, çeşitlilik ve popülerite bakımından çok yol almıştır (Getz, 1991; Gürsoy vd., 2004; Yang, Gu ve Cen, 2011: 25). Sosyal ve kültürel yaşamın göstergesi olarak festivaller, her geçen gün turist ve turizm sektörü ile kurulan ilişkiler ağının da bir parçası olmaktadır (Picard ve Robinson, 2006). Sosyoloji alanyazınında festivaller ve özel etkinliklerin temel amacının toplu kutlamalar yoluyla toplum içinde bağları güçlendirerek toplumsal bütünlüğü oluşturmak olduğu ileri sürülmektedir. Sosyologlar, festivallerin genellikle kültürel olarak paylaşılan olaylarla bağlantılı olduğunu savunmaktadırlar. Festivaller, sembolik formda, toplumun kendi yaşamında neyin gerekli olduğuna inandığını gösterir ve dolayısıyla bir sosyal grup, özel bir olayı kutladığında aslında kendisini kutlamaktadır. Bu nedenle festivaller toplum içinde güçlü bağlar kurarak sosyal ve kültürel kimliği güçlendirebilir (Rao, 2001 ve Turner, 1982’den aktaran Gürsoy vd., 2004: 173). Festivaller gerek düzenleyiciler ve gerek ev sahibi toplumlar tarafından, genellikle sosyal ve kültürel kutlama etkinlikleri olarak da görülmektedir.

Turizm faaliyetleri bakımından da önemli olan etkinliklerin turizm ürününü oluşturan bir unsur olduğunu belirten Kozak, (2010) “Dünya genelinde birçok önemli festivalin, fuar ve kongrenin önemli miktarda turizm talebi yaratan etkinlikler arasında yer aldığını ve bu etkinliklerin turizm ürünü olarak işlev gördüğünü” vurgulamıştır. Festivallerin, uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel turizm pazarlama stratejileri arasında da önemi gittikçe artmaktadır. Turizm pazarlaması alanında çalışanlar, festivalleri, turizmi geliştirme ve pazarlama planlarının önemli bir parçası olarak görmekte olup festivalleri turistik çekim unsurları olarak öne çıkarmaktadırlar (Yoon, Daniel, Spencer ve Dae-Kwan, 2000).

Turizm sektörünün yeterince gelişmediği yöreler, turizm sektörünün gelişmesi, turizm sezonunun uzatılması, topluma yeni gelir kaynağı yaratılması, ekonomik faaliyetlerin canlandırılması, yerel veya bölgesel bir tema veya imajın yaratılması ve bölgenin turizm etkinliklerine bir katkıda bulunması gibi amaçlarla, yerel etkinliklere ve bunların

düzenlenmesine ilişkin çalışmalara önem vermeye başlamışlardır. Özel etkinliklerin gelişmesi ve öneminin artması nedeniyle, akademik anlamda da çalışmalar yapılmış ve özel etkinliklerin yönetimine verilen önem artmıştır. Eğitim kurumlarının konuyla ilgili eğitim programlarını geliştirmesi ve özel etkinlikler sektörünün farklı alanlarına hizmet eden çok sayıda mesleki örgütün kurulmasıyla da verilen önem açıkça görülmektedir (Getz, 2001: 1'den aktaran Kızılırmak, 2006: 184).

Festivallerin çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu tanımlarda festivallerin çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Festivaller toplumsal değerlerin, ideolojilerin, kimliklerin ve sürekliliğin kutlanmasıdır. Daha modern tanımıyla festival “tema ve/veya halk kutlamasıdır” (Getz, Andersson ve Carlsen, 2010: 30). Festivaller, özellikle yerel kültüre ilişkin etkinliklerde, otantiklik, özgünlük, misafirperverlik ve erişilebilirliği temsil ederken katılımcılar ve izleyiciler için ise temalandırma ve sembolik unsurların kullanılması gibi özellikleri temsil etmektedir (Derrett, 2004: 32). Bir başka tanıma göre ise festival; dönemi, yapıldığı çevre, konusu, katılanların sayısı gibi nitelikleri belli bir programla belirtilen ve özel önemi olan sanat, kültür, bilim, ekonomik faaliyet, ürün, dönem veya belli bir temaya yönelik olarak düzenlenen, tek seferlik veya belli aralıklarla tekrarlanan gösteri ve etkinlikler dizisidir (Atak, 2009: 37). Turizm sınırlı mekân ve zamana bağlı olan süreli bir olgudur (Picard ve Robinson, 2006: 3). Turistler, sınırlı bir zaman ve mekân çerçevesinde gelir ve giderler, festivaller de zaman ve mekân içinde sınırlıdır (Falassi, 1987). Janiskee'e (1980: 97) göre festivaller, zevkli aktiviteler, eğlenceler ya da festival karakteri taşıyan etkinliklerdir ya da bazı kavramların, konseptlerin, olayların, veya olguların kutlanmasıdır. Başka bir deyişle, festivaller toplumsal refahın ve mutluluğun kutlanmasıdır. Festivaller aynı zamanda sosyal etkileşim için ortam, yerel bilgilerin üretilmesi için arenalar oluşturur, müşterek kültürel uygulamalar, bir grup veya bir yere kolektif aidiyet yaratır; tarihi, sosyal yapıyı ve mirası yeniden oluşturur ve revize eder (Ekman, 1999).

Turistler önemli bir çekicilik unsuru olan festivallerle çeşitli şekillerde karşılaşır. Bazı durumlarda festivaller, özellikle büyük ve görkemli etkinliklerde, ana motivasyon kaynağı olurlar ve turistlerin zamanlarının ve bütçelerinin çoğunu alırlar. Ticari olarak tanımlarsak “paket” te ana çekici unsur olarak festivaller turistlere sunulur ve

festivallerin düzenlendiği yer, festivallerin yanında ikinci bir unsur olarak öne çıkarılır. Böyle durumlarda festivalin yapıldığı yer festivalle anılır hale gelir, festivalle özdeşleşir. Bazı durumlarda ise, festivaller turistik bölgenin “kültürel” çekiciliğini artırıcı yardımcı bir unsur olarak kullanılır. Turistler yöreyi gezerken küçük festivallerle karşılaşabilirler. Böylece yerel unsurlarla karşılaşır ve “öteki” ni tanıma fırsatını yakalarlar. Kısacası festivallerle ilgili olarak üç ana unsurdan bahsedilebilir. Bunlar (Picard ve Robinson, 2006: 3):

- Festivaller, ana çekici unsur olarak turistik bölgenin önüne geçer ve bölge festivalle anılır,
- Bölge ön plandadır, festivaller kültürel çekiciliklere, bölgeye katkı sağlar,
- Diğer bir durumda ise, turistler festivallerle tesadüfen karşılaşır.

Sosyologlar, festival ve özel etkinlik gibi toplu kutlamaların ana amacı toplumdaki bağların güçlendirilmesiyle toplumsal bütünlüğü oluşturmak olduğunu düşünmektedir (Gürsoy vd., 2004). Festival ve özel etkinlikler, yerel halka, ziyaretçilere önemli aktivitelere katılma, harcama yapma fırsatları sunduğu ve yerel imajı geliştirdiği için toplumsal yaşamda önemli rol oynamaktadır (Getz, 1993’den aktaran Gürsoy vd., 2004). Festivallerin, turizm ve eğlence endüstrisinde büyüyen canlı bir sektör olarak ev sahibi toplumlara ve turistik bölgeye önemli ekonomik, sosyo-kültürel ve politik etkileri olduğu görülmektedir (Arcodia ve Whitford, 2007).

Birçok turistik bölge, sakinleri için eğlence ve kültür aktiviteleri yaratmak aynı zamanda ekonomik ve toplumsal kalkınmalarına katkı sağlamak amacıyla yeni festivaller ve etkinlikler geliştirmektedir (Gürsoy vd., 2004: 171). Son yıllarda festivallerin sayısı hızla artmaktadır. Quinn (2009), festival sayısının hızla artmasını yaratıcılık, boş zaman, sosyalleşme ihtiyacı ve pazar segmentinin “otantik” deneyim yaşamak gibi talep faktörlerine; kenti yeniden konumlandırma, kültürel planlama ve turizmin geliştirilmesi gibi arz faktörlerine bağlayarak özetlemiştir.

Yerel festivallerin turizmin gelişimi için bir araç olarak kullanılmasının son yıllarda dünya çapında ivme kazandığı söylenebilir. Felsenstein ve Fleischer (2003)’e göre bazı durumlarda gelenekselleşmiş yerel, kültürel ya da dini ritüeller, turizm etkinliği olarak

ya yeniden canlandırılmakta ya da yeniden kurgulanmaktadır. Bazı durumlarda ise yalnızca şehre veya bölgeye turist çekmek için yeni festivaller icat edilmekte ve bunlar desteklenmektedir. Felsenstein ve Fleischer (2003) yerel festivallerin turizm tanıtım aracı olarak popüler olmasının nedenlerini şöyle sıralamıştır:

- 1- Festivaller yerel turizme olan talebi artırır.
- 2- Başarılı festivaller o yerin olumlu bir imaj yaratmasına yardımcı olur ve haritada turizm bölgesi olarak yer edinmesine katkıda bulunur.
- 3- Festivallerin yerel turizm takviminde yer alması turizm sezonunun o bölgede uzamasını sağlar.

Festivallerin önem kazanmasını ve popüler olmasını sağlayan başka etkenler de vardır. Festivallerin neşeli, şen ve kutlama içerikli özellikleri kabul edilmiş ve bunlara değer verilmiştir. Çünkü festivaller turistlere yerel güzellikler, farklı kültürel deneyimler, özgün aktivitelere katılma fırsatı ve kolektif deneyimler sunmaktadır (Quinn, 2009: 9). Ayrıca, festivaller, pahalı fiziksel yatırımlara dayanmadıkları için eşsiz bir çekicilik unsurudur. Büyük oteller, tesisler vb. gerekmemektedir. Doğal güzellikler veya inşa edilmiş çekicilikten çok yerel halkın ve organizatörlerin gayret ve isteğine bağlıdır. Bununla birlikte küçük finansal yatırımlardan önemli finansal geri dönüşüm kazandırma potansiyeline sahiptirler. En önemlisi, bu küçük etkinlikler az sermaye ister ve var olan altyapıdan yararlanırlar. Genellikle gönüllülük esasına ve yerel kontrole dayanırlar (Gürsoy, 2004: 171).

Yukarıda sıralanan olumlu katkılarından dolayı gün geçtikçe önemi artan festivaller yerel, bölgesel, ülkesel ve uluslararası olmak üzere kendi içinde sınıflandırabilmektedir (Kozak, 2010: 44). Festivallerin kapsamı ve çeşitliliği arttıkça daha da popüler hale gelmektedir. Günümüzde Dünyada birçok festival türü vardır. Zamanla gelişmekte olan, geliştikçe türlere ayrılan “festival” kavramı neredeyse insanların sosyal hayatlarında var olan bütün alanlarda yapılabilmektedir. Müzik, film, yiyecek, dini, etnik ve bunun gibi örnekleri çoğaltılabilecek birçok festival türü günümüzde varlığını sürdürmektedir (Atak, 2009: 39).

2.2.1. Festivallerin sınıflandırılması

Festivalleri, kriterlerin net bir biçimde tanımlanamamasından dolayı, evrensel bir sınıflandırma içinde değerlendirmenin zor olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte, Amerika ve Kanada’da hazırlanan festival ve fuar rehberi olan *Festival Sourcebook*’da, festivaller on sekiz genel kategoriye ayrılmaktadır. Ancak kategoriye ayrılırken uygulanan kriterler açıklanmamıştır. Bu on sekiz kategori şunlardır (Janiskee, 1991: 33):

- Yiyecek ve içecek
- Film
- Müzik
- Sanat
- Denizcilik
- Antika
- Sanat ve el sanatları
- Tarım
- Toplum
- Dans
- Etnik etkinlikler
- Tarih
- Mevsimler
- Fuarlar
- Tiyatro ve drama
- Halk
- Yaban Hayatı
- Kızılderililer

Listelenmiş olan festivallerden günümüzde daha yaygın olarak görülen festival türlerine aşağıda yer verilmiştir.

- **Yiyecek-İçecek Festivali**

Farklı temalı birçok festivalde yiyecek-içecek bulunmaktadır. Ancak yiyecek-içecek var olduğu için festivalleri yiyecek-içecek festivali olarak adlandırmak doğru değildir.

Yiyecek-içecek festivali, yerel, bölgesel yiyecek-içecekleri öne çıkaran ve yiyecek-içeceklerle ilgili programlar ve aktiviteler düzenleyen yiyecek-içecek özellikli festivaldir. Yiyecek-içecek festivali, yerel yiyecek-içeceklerin kutlandığı festivaldir. Yapıldığı bölgelerin hem ekonomisine katkıda bulunan hem de imajını güçlendiren festivale olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır (Lee ve Arcodia, 2011). Günümüzde Amerika'da yaklaşık 1.000 adet yiyecek-içecek festivali yapılmaktadır (Leisure Market Research Handbook, 2012).

Şarap festivali de yiyecek-içecek festivali kategorisinde yer almaktadır (Park, Reisinger ve Kang, 2008). Şarap festivali, rekreasyon amaçlı şarap ve turizm endüstrisine entegre olmuş turizmin yeni formu olarak tarif edilebilir (Rivera, Chandler ve Winslow, 2009). Turistler yiyecek-içecek ya da şarap festivaline yiyeceklerin, şarapların tadına bakmak ve özel tatları denemek için gelmektedirler (Park vd., 2008). Bununla birlikte şarap festivalinde, festivalin yapıldığı bölgenin doğal güzelliği de turistler için önemlidir (Rivera vd., 2009).

- **Film Festivali**

Film festivalleri, 1920'lerde film seyredenlerin çoğalıp sinema kulüplerinin ortaya çıkmasıyla yapılmaya başlandığı düşünülmektedir (Batık, 2008). Film festivalleri yapıldıkları bölgeye olumlu ekonomik etkileri olmaktadır. Uluslararası ve ulusal film festivalleri, filmle ilgilenen profesyonelleri, yapımcıları, oyuncularını, yönetmenleri vb. biraraya getirmektedir (Park, Lee ve Park, 2011). Film festivalleri, farklı ulusal sinemalar arasında kültür alışverişini kolaylaştırmak ve alternatif küresel dağıtım ağı sağlamak gibi dünya sinemasında önemli bir görevi de yerine getirmeye çalışmaktadır (Batık, 2008). Ayrıca kültürel etkinliklerle ilgilenen turistler için önemli bir çekicilik unsurudur. Bununla birlikte oluşturduğu ekonomik katkı da göz ardı edilmez. Festival nedeniyle turistlerin ve profesyonellerin gelmesiyle bölgede ekonomik canlanma olmaktadır. Örneğin her yıl yapılan ve 10 gün süren Santa Barbara festivali yaklaşık 7,3 milyon dolar ek gelir oluşturmaktadır. Ekonomik katkıları yanında yapıldığı bölgenin imajını güçlendirmektedir. Aynı zamanda yerel halkın kültürel etkinliklere katılmasını sağlamaktadır (Park vd., 2011). Ayrıca, film festivalleri Hollywood filmlerinden farklı filmlerin de keşfedilmesine olanak sağlamaktadır (Batık, 2008).

- **Müzik Festivali**

Müzik festivalleri kısa süreli olmaktadır. Buna karşın birçok insanı bir araya getirebilmektedir. Müzik festivali nedeniyle biraraya gelen topluluk arasında “birlik” hissi doğar ve katılanlar uzun süre hafızalarında kalacak deneyimler yaşayabilir. Müzik festivalleri yapıldığı bölgeye hem ekonomik hem de kültürel katkı sağladığından dolayı yaygınlaşmaktadır. Dünyada yaklaşık 70 müzik festivali yapılmaktadır (O’Rourke, Irwin ve Straker, 2011).

- **Sanat Festivali**

Sanat festivalleri yapıldığı şehrin, bölgenin sanat yaşamına katkıda bulunmakta, sanatın çeşitlin dallarının gelişmesine yardım etmektedir. Sanat festivalleri yalnız sanat yaşamına katkıda bulunmaz aynı zamanda ekonomik ve sosyo-kültürel katkısı da olur (Quinn, 2006). Sanat festivallerinde çeşitli sanat dallarıyla ilgili etkinlikler, sergiler vb. yapılmaktadır. Bu etkinliklerde sanatçılar eserlerini sergilemektedir.

- **Denizcilik Festivali**

Denizle kıyısı olan, halkı denizden faydalanan bölgelerde düzenlenirler. Denizcilik festivalleri, insanlara denizi ve denizciliği tanıtmayı, denizden faydalanmanın önemini, ulaşım yolu olarak kullanmanın yanında denizlerin sunduğu zenginliklerden yararlanmayı, aynı zamanda spor ve hobi olarak da denizciliği sevdirmeyi amaçlamıştır. Denizcilik festivalleri ilk olarak Fransa’da kutlanmıştır. Festivallere ülkelerin Deniz Kuvvetleri de katkı sağlamaktadır. Denizi ve denizciliği topluma sevdirmek amacıyla yapılan festivallere ilgi giderek artmaktadır (Özalp, 2006).

2.2.2 Türkiye’de ve Dünya’da festivallerin genel durumu

Dünyanın her yerinde festivallere ilgi gösterilmektedir. Avrupa ve Amerika’da festivallerin sayısı ve çeşitliliği 1960’larda artmaya başlamış, 1980’lerde ivme kazanmış, günümüzde de artmaya devam etmektedir. Aşağıda, ABD ve Kanada’daki festivallerin son 30 yıldaki durumunu gösteren tablo yer almaktadır.

Tablo 2. ABD ve Kanada’da Festivaller

Yıl	Yer	Festival Sayısı (yaklaşık)	Yapıldığı Mevsim
1989	Kanada ve ABD	4.000	Nisan –Ekim arası
2012	Kanada ve ABD	8.500	Nisan –Ekim arası

Kaynak : Janiskee, 1991; Leisure Market Research Handbook, 2012.

Tablo 2’de görüldüğü gibi 1989’un sonunda Kanada ve Amerika’da yapılan festival sayısı 4,000’i aşmıştır (Janiskee, 1991). 2000’li yıllarda bu rakam daha da artmıştır. 2012’de sadece Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan film festivali 150’ye ulaşmıştır (Leisure Market Research Handbook, 2012). Festival sayısı toplamda %100’den daha fazla oranda artmıştır. Amerika’da ve Avrupa’da yapılan festivallerin yaklaşık %87’si Nisan ve Ekim ayları arasında yapılmaktadır (Janiskee, 1991).

Avrupa’da da, önemli bir çekicilik unsuru kabul edilen festivaller ilgi görmektedir. Örneğin, Almanya’da her yıl “Volkfest” diye adlandırılan 14.000 festival düzenlenmektedir (Festival Worlds, 2006). Ayrıca, Berlin film festivali, Cannes Film festivali yapıldıkları şehre ve ülkeye önemli katkılarda bulunmaktadır.

Türkiye’de festivallerin sayısı son 20-30 yılda artmıştır ve artmaya da devam etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın rakamlarına göre Türkiye’de her yıl 400 dolayında festival (şenlik) düzenlenmektedir. İzmir 53 etkinlikle ilk sırada yer alırken, bunu 38 etkinlikle Antalya, 32 etkinlikle Ankara ve 29 etkinlikle İstanbul izlemektedir. En az etkinlik düzenlenen iller arasında, Diyarbakır, Ağrı, Bitlis, Bayburt, Elazığ, Kilis, Siirt, Yalova, Şanlıurfa ve Kırşehir dikkati çekmektedir. Batman’da Bakanlık onaylı organizasyon bulunmamaktadır. Ancak halk tarafından kutlanan Nevruz Bayramı ve anma günleri olmak üzere 6 ayrı etkinliğe katılmaktadır. Bu arada, Hakkâri’de kurtuluş töreni, Iğdır’da ise Nevruz Bayramı dışında resmi etkinlik yer almamaktadır. Van ve Muş’ta ise herhangi bir bakanlık onaylı etkinlik görülmemektedir. Etkinlikler arasında, üzüm, karpuz, kiraz, kayısı gibi meyvelerin tanıtımı ve pazar payının artması amacıyla düzenlenen festival ve şenliklerin yoğun olduğu gözlenmektedir. Ülkenin hemen hemen her kentinde düzenlenen ulusal festivallerin yanında İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya gibi büyük kentlerde gerçekleştirilen uluslararası kültür-sanat festivalleri de yaygındır. İstanbul, uluslararası kültür-sanat festivalleri ve sponsorlu festival etkinlikleri

bakımından her yıl bahar ve yaz aylarında diğer kentlere oranla büyük bir yoğunluk yaşamaktadır. Ülkemizde düzenlenmekte olan, aynı zamanda uluslararası değer taşıyan kültür ve sanat festivallerinin uluslararası platformda her geçen yıl önemini arttırmaktadır (Bilgili, Yağmur ve Yazarkan, 2012). Bununla birlikte, müzik festivalleri, film festivalleri, yiyecek içecek festivalleri çeşitli illerde ve ilçelerde düzenlenmektedir. Antalya film festivali en popüler film festivalidir. Müzik festivallerinde ise İstanbul caz festivali, Rockn Coke müzik severler tarafından ilgi görmektedir. Birçok yerde de yiyecek içecek festivali düzenlenmektedir. Bu festivallerde yöresel tatlar ve o yörede yetiştirilen ürünler tanıtılmaktadır.

2.2.3. Festivallerde başarıyı etkileyen faktörler

Araştırmacılar tarafından festivallerin başarılı veya başarısız olmalarını belirleyen faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Festivallerin başarılı olmasında hangi faktörlerin rol oynadığı veya başarısız olmasında hangi faktörlerin etkin olduğu araştırılmıştır. Lade ve Jackson (2004) bu faktörleri üç başlık altında toplarken Kim, Kim ve Agrusa (2008), yöre halkının desteği konusuna dikkat çekmiştir. Getz (2008), ise organizasyonun önemine değinmiştir.

Bölgesel festivaller, istihdam artışı yaratarak, gelir kaynağı olarak ve bölgesel ürünlerin satışını artırarak yerel halkın ekonomik durumunu canlandırmak amacıyla düzenlenmektedir (Kim vd., 2008). Ancak düzenlenen festivallerin hepsi belirlenen hedeflere ulaşamamaktadır. Festivallerin istenilen başarıya ulaşmasında bazı faktörler önemli rol oynamaktadır. Festivallerin canlılığı, etkinliği ve uzun vadeli sürdürülebilirliği konuşulurken neden bazı festivallerin başarısız olduğu, bazılarının ise başarılı olup yapıldıkları yerlerde önemli bir turistik çekicilik haline geldiği tartışılmakta, araştırmalara konu olmaktadır.

Festivallerin temel başarı faktörleri üç kategori içinde sınıflandırılabilir (Lade ve Jackson, 2004). Her ne kadar bu faktörler sınıflandırılmışsa da aralarında bir etkileşim olduğu söylenebilir. Bunlar; toplumun katılımı ve desteği, yönetim ve planlama fonksiyonu, pazarlama stratejileridir (Lade ve Jackson, 2004).

Festivallerin başarılı olmasında önemli faktörlerden biri de toplumda festivali destekleyenlerin bulunmasıdır. Bunlar yöre halkı, belediye ve kaymakamlıktır (Kim vd.,

2008). Yöre halkı, belediye ve kaymakamlığın koordinasyon halinde çalışmasıyla festivalin başarıya ulaşması mümkün olmaktadır. Festival organize edilirken destek sağlayacak kaynakların iyi organize edilmesi gerekmektedir. Festivali organize edenler destek ve kaynak sağlayacak kurum ve kişileri bir araya getirebilecek ve organize edebilecek ilişkiler kurabilmelidirler. En önemlisi de festivallerin başarısı ve sürdürülebilirliği, organizasyonu yapanların tüm paydaşlar için zenginlik, değer ve memnuniyet yaratabilmelerine bağlı olmasıdır (Andersson ve Getz, 2008).

Başarı faktörleri içinde yer alan diğer önemli unsurlardan biri de yerel halktır. Yerel halk festivali desteklediğinde, yani festivalden beklediği faydanın maliyetinden daha fazla olduğunu düşündüğünde gönüllü çalışmalarda bulunur. Latince “voluntas” kelimesinden türetilen gönüllü kavramı çalışmaya ve ailelerine ayırdıkları sürelerin dışında başkalarına yardım etmek üzere kendi iradesiyle hiçbir ücret almadan faaliyette bulunmayı yükümlülük olarak kabul eden kişileri ifade etmektedir. Bir diğer ifade ile iş zamanlarının dışında faydalı olmak için bir işi ücretsiz yürütmek üzere istekli olarak sorumluluk alan kişilerdir. Festivallerde gönüllülere önemli görevler düşmektedir. Gönüllüler, grup deneyimi yaşamak, sosyal entegrasyon gibi sosyal güdülerle gönüllü olmak isteyebilirler (Koşan ve Güneç, 2009). Gönüllü desteği olan festivaller daha başarılı olmaktadır. Bununla birlikte, festivaller yerel toplumun ilgisini çekmediğinde ya da yeteri kadar destek görmediğinde başarısız olabilir. Yerel toplumun desteğini alamamasının nedeni kültürel farklılıktan, anahtar rol oynayabilecek kişi ve kurumlarla iletişim eksikliğinden, iç yönetim ve organizasyon yetersizliğinden kaynaklanabilir. Eksiklikleri ve yetersizlikleri ortadan kaldırmak ve festivale gerekli desteği sağlamak için bazı önlemler alınabilir. Öncelikle paydaşların memnuniyetini sağlayan ve onları tek amaç etrafında birleştiren işlevsel bir planlama yapılabilir. Böyle bir planlamanın yapılması ve uygulamaya konulması yerel toplumun memnuniyetini sağlar bu da festivalin başarısız olmasını engelleyebilir (Reid ve Arcodia, 2002).

2.2.4. Festivallerin etkileri

Turizmde önemi gittikçe artan festivallerin toplumlar üzerinde birçok etkileri vardır ve bu etkiler toplumları çeşitli şekillerde etkileyerek değişmelerine neden olabilmektedirler (Hall, 1997). Kısacası, tüm etkinliklerin ya da en azından, planlanan etkinliklerin bir amacı ve hedefi vardır, dolayısıyla da istenilen, beklenen, tahmin edilen (bazen

tahmin edilemeyen) sonuçları vardır. Bu sonuçlar da ev sahibi toplumu, katılımcıları ve diğer paydaşları etkiler. Bu etkiler olumlu ve olumsuz olabilir. Sağladıkları çevresel, politik, sosyal, ekonomik, kültürel yararlarından dolayı popülerlikleri artan ve destek gören festivallerin bazı olumsuz sonuçları da olabilir (Sharpley ve Stone, 2011: 4). Bu olumsuzluklar az ya da çok, sağladıkları yararları azaltmaktadır. Dolayısıyla festival düzenleyenlerin asıl görevi, sadece etkileri tanımlamak ve tahmin etmek değil, aynı zamanda faydaları en üst seviyeye çıkarıp, zararları da en aza indirecek şekilde organizasyonu yapmaktır (Bowdin vd., 2006: 37).

Önemli bir etkinlik olan festivallerin toplumlar üzerinde ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel etkileri olduğu ve bu etkilerin hem olumlu hem de olumsuz olabileceği belirtilmişti. Reid'e (2007) göre festivallerin olumlu etkileri, turizmi geliştirmesi, boş zamanları değerlendirmede alternatif sunması, ev sahibi halkın yaşam kalitesini toplumsal gururunu, moralini yükseltmesi, eğitim ve kültürel uzlaşmayla tanıştırmaları olarak sıralanabilir. Diğer olumlu etkileri ise yerli halkın kültürel ve sosyal yaşamını canlandırması, toplum gururunu inşa etmesi, toplumun kaynaşmasını ve turistik bölgenin imajını geliştirmesidir. Olumsuz sosyal ve kültürel etkiler ise trafik tıkanıklığı, suç oranları artışı, kötü davranışların artması, vb. olarak sıralanabilir (Pasanen vd., 2009: 115). Olumsuz yanlarından bazıları ise çevreyi kirletmesi, turizmin olumlu imajını zedelemesi, toplumun değerlerini, kalıplarını değiştirmesidir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, festivallerin etkileri sadece ekonomik değildir, çünkü turizm yalnızca ekonomik bir olay olmayıp toplumsal, politik ve çevresel yönleri de olan toplumu ve dolayısıyla toplumsal yapıyı etkileyen bir harekettir. Bu nedenle turizmin etkileri değerlendirilirken sadece gelir getirici ve döviz kazandırıcı özellikleri gibi maddi ve ekonomik sonuçları değil, toplumsal ve kültürel yansımalar gibi ekonomik olmayan konularda irdelenmelidir. Buna bağlı olarak, festivallerin etkileri tek boyutlu değil çok boyutlu incelenmelidir. Tek boyutlu incelendiğinde yanıltıcı olabilir. Ekonomik etkiler kadar, sosyal, kültürel, çevresel etkiler de dikkate alınmalıdır. Wood'un (2009: 175) da belirttiği gibi yatırımların getirisinin doğal olarak mali açıdan ölçülmesine rağmen toplumun asıl kazancı, toplumla ve kültürle ilgili soyut getirilerdir, ancak yine de bu durum ekonomik etkilerin dışlanması anlamına da gelmemeli, çok

boyutlu yaklaşım tercih edilmelidir. Bu çok boyutluluğa paydaşlar da dâhildir. Festivallerin sürdürülebilirliği ve başarısı için festivaller “alış-veriş” işleyişine sahip olmalıdır ve ancak bu durumda tüm paydaşlar için ortak fayda sağlanabilmektedir (Karlsen ve Nordstrom, 2009).

Festivaller sadece yaşam kalitesine katkıda bulunmaz aynı zamanda toplumsal kalkınma işlevi de görürler (Getz ve Frisby, 1990: 38). Festivallerin yerel halk üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri “geleneksel turizm anlayışı” ile karşılaştırıldığında toplum hayatını kesintiye uğratabilecek potansiyele sahip olduğu görülür (Deery ve Jago 2010: 9).

Yukarıdaki ifadeler ışığında, festivallerin etkileri dört bileşenle açıklanabilir. Aşağıda, bu bileşenler tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3. Festivallerin Etkileri

Etki Alanı	Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
Sosyo-Kültürel	<ul style="list-style-type: none"> - Paylaşılan ortak deneyim - Gelenekleri güçlendirmek - Toplumsal gururun yükselmesi - Toplumsal katılımın yükselmesi - Yeni ve yaratıcı fikirlerin tanıtılması - Kültürel bakış açılarının genişletilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> - Toplumun yabancılaşması - Toplumun manipüle edilmesi - Olumsuz toplumsal imajın oluşması - Olumsuz davranışlar - Malzemelerin suiistimal edilmesi - Sosyal yapının değişmesi - Rahatlığın kaybolması
Fiziksel ve Çevresel	<ul style="list-style-type: none"> - Çevrenin vitrinlenmesi - Uygulanabilir en iyi modellerin sunulması - Çevresel bilincin artırılması - Alt yapı sisteminin miras olarak kalması - Ulaşım ve iletişim sisteminin geliştirilmesi - Kentsel dönüşüm ve yenilenme 	<ul style="list-style-type: none"> - Çevresel hasar - Kirlilik - Kültürel mirasın hasar görmesi - Gürültünün yol açtığı rahatsızlık - Trafik sıkışıklığı
Politik	<ul style="list-style-type: none"> - Uluslararası prestij - Gelişmiş profil - Yatırımların tanıtılması - Karşılıklı sosyal destek - Yönetimsel becerilerin gelişmesi 	<ul style="list-style-type: none"> - Faaliyetin başarısız olma riski - Fonların yanlış dağıtılması - Sahiplik ve kontrolde - Sorumluluğun olmaması - İdeolojilerin yasallaştırılması
Turistik ve Ekonomik	<ul style="list-style-type: none"> - Turistik bölgenin tanıtımı ve turist artışı - Kalış süresinin uzatılması - Gelir artışı - Vergi gelirlerinin artışı - İstihdam oluşturma 	<ul style="list-style-type: none"> - Orijinalliğin kaybolması - İmajın zarar görmesi - Çıkar gruplarının suiistimali - Enflasyonist fiyatlar - Fırsat maliyeti

Kaynak: Mc Donnel; Allen; O'Toole (1998), akt Kızılırmak, 2006: 185.

Tablo 3'te festivallerin etkileri sosyo-kültürel, fiziksel ve çevresel, politik, turizm ve ekonomik olarak dört başlık altında incelenmiştir. Sosyo-kültürel başlığı altında

festivallerin olumlu yanları, ortak deneyimi paylaşmak, toplumsal katılımı ve gururu artırmak, kültürel zenginleşmeyi sağlamak, gelenekleri güçlendirmek ve yeni fikirlerin doğmasını sağlamak olarak sıralanmıştır. Sosyo-kültürel olumsuzluklar ise toplumun yabancılaşması, olumsuz davranışların oluşması, olumsuz toplumsal imajın oluşması olarak sıralanmıştır. Aynı zamanda toplumun rahatının kaçması, kaynaklarının kullanılması, sosyal yapısının değişmesi de olumsuzluklardandır. Festivalin fiziksel ve çevresel olumlu ve olumsuz etkileri de mevcuttur. Çevrenin güzelleştirilmesi, altyapı sisteminin iyileştirilmesi, ulaşım ve diğer kamu hizmetlerinin daha iyi olması, kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesi, çevre bilincinin artması olumlu etkiler olarak sıralanabilir. Bununla birlikte çevresel kirliliğin oluşması, tarihi ve kültürel varlıklarının zarar görmesi, gürültü ve trafik şıklığı gibi olumsuzluklar da yaşanabilir. Politik olarak ise ulusal ve uluslararası prestij artmaktadır. Yapılan yatırımlar duyurulmakta, yönetim ve organizasyon becerileri gelişmektedir. Olumsuz politik etkiler ise festivalin başarısız olma riskinin varlığı, kaynakların yanlış kullanılması, istenilen etkinin dışında toplumsal etkilerin oluşması, örneğin istenmeyen ideolojik etkilerin meydana gelmesi olarak belirtilebilir. Turizm ve ekonomi açıdan olumlu etkiler ise turistik bölgenin tanıtımı, kalış süresinin uzaması, istihdamın artışı, gelir artışı olarak sıralanabilir. Olumsuz etkiler ise orijinalliğin kaybolması, imajın zarar görmesi, fiyat artışları olarak ortaya konabilir. Aşağıda festivallerin etkileri kültürel, sosyal, ekonomik ve çevresel etkiler başlıkları altında ele alınmıştır.

2.2.4.1. Festivallerin kültürel etkileri

Kültürel etkiler, bireylerin kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu anlamalarına yardımcı olan normlarda, değerlerde ve inançlardaki değişikliği içermektedir (Sharpley ve Stone, 2011: 4). Değişmeyen veya durağan olan hiçbir kültür ya da sosyal çevre yoktur. Kültürel değişim iki şekilde olur: ya toplumun iç dinamiklerindeki farklılaşmalar sonucunda ortaya çıkan içsel değişme ya da dışarıdan gelen ekonomik, politik, çevresel ve kültürel etkilerle ortaya çıkan dışsal değişme şeklindedir. İçsel değişmeler yaratıcılığı, gelişmeyi, yeniliği içerir ve gelişmiş toplumlarda az gelişmiş toplumlardan daha fazla görülür. Dışsal değişmeler ise modernizasyon, dışsal baskılar ve turizmin bir kanal oluşturduğu kültürel evrimle ortaya çıkar. Hiçbir toplumun dış

etkilere karşı bir bağımsızlık sistemi yoktur. Turizmin değişimin katalizörlerinden biri olduğu söylenebilir (Berber, 2003).

Kültürel değişimin ve etkileşimin kaçınılmaz görüldüğü turizm bölgeleri mevcut kültürel varlıklarından yararlanarak kendilerini yeniden konumlandırmak ve keşfetmek için sürekli çaba gösterirler (Yolal, Çetinel ve Uysal, 2009). Getz'e (1997: 8) göre bu kültürel varlıkların sergilendiği festivaller izleyiciler veya katılımcılar için bir ayna olarak tanımlanabilir. Çünkü festivalleri oluşturan kültürel kodlar ev sahibi topluma, düzenleyen veya onun için düzenlenen gruba veya topluma ilişkin çok önemli bilgiler ve daha fazlasına ulaşmak için de ipuçları vermektedir. Festival ve etkinlikler şehirlerde ve kentlerde kültürel üretim ve tüketimin vazgeçilmez parçalarıdır. Bu tür etkinlikler turizm bölgelerinin kültürel portföyünün bir parçası olarak görülürler. Yani kültürel aktiviteler içinde önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Ayrıca festivaller ve etkinlikler yapıldığı yörenin kültürel zenginliğini sunar, tanıtır ve hem yerel halkla hem de gelen ziyaretçilerle bunu paylaşır (Yolal vd., 2009: 277). Her ne kadar kitle iletişim araçları gelişmiş olsa da, başka bir yaşam biçimi hakkında bilgi sahibi olmanın en etkili yolu, o kültürün bulunduğu bölgeyi görmek veya o bölgede yaşamaktır (Kozak vd., 2010: 91).

Festivallerin kültürel etkileri hem yöre halkı için hem de ziyaretçiler için olumlu etkiler yaratabilir. Festivaller, yerel gelenek- görenek ve kültürü ziyaretçilere aktaran bir araç olabilir ve böylece bu mirasın korunmasına ve yaygınlaşmasına yardım edebilir. Hatta bazı ülkelerde, turistlerin ilgi göstermesi karşısında örf ve adetler yeniden canlandırılmakta ve böylece kültürün yaşamasına katkı sağlanabilmektedir (Felsenstein ve Fleischer, 2003). Festivaller, ziyaretçilere yerel zenginlikleri ve kültürü yaşama olanağı sunar (Shone ve Parry 2004). Festivaller aynı zamanda yerel halka, kültürlerini geliştirme ve paylaşma olanağı verir. Bu da toplumda bir değer duygusu ve inancı yaratır. Ayrıca deneyim ve bilgi alışverişini sağlar. Festivaller, turistlere, yerli toplumun kültürlerinde kutlamaların nasıl olduğunu ve bunun toplumun gelişmesini nasıl etkilediğini görme fırsatı verir. Ziyaretçilere, ev sahibi toplumla etkileşim içinde olmayı ve aynı zamanda boş zamanlarını eğlenceli geçirmelerini sağlar. Böylece, festivallere ev sahipliği yapan toplum, ziyaretçilerine canlı ve değerli bir kültür sunar (Esu, Arrey, Basil ve Eyo, 2011: 336). Bununla birlikte turistler de, seyahatlerine değer

yargılarını, yaşam biçimlerini ve toplumsal alışkanlıklarını beraberinde götürürler (Kozak vd., 2010: 91). Ev sahibi toplum da turistlerin getirmiş olduğu bu değer yargılarından, yaşam biçimlerinden, alışkanlıklarından etkilenebilirler. Böylece turistlerle ev sahibi toplumlar birbirlerini karşılıklı olarak etkileyebilirler.

Festivallerin olumlu kültürel etkileri yanında olumsuz etkileri de vardır. Carlsen, Ali-Knight ve Robertson (2007), festivallerin olumsuz kültürel etkilerini yabancı oyunlar, şovlar, filimler ve konserler aracılığıyla yabancı kültürleri ithal etmeleri olduğunu belirtmiş ve bilhassa yabancı ziyaretçiler için yapılmıyorsa, festivallerde yerel kültür ve sanatın da öne çıkarılması gerektiğini vurgulamışlardır. Ancak ekonomik kaygılar nedeniyle, daha çok turistlerin ilgisini çekmek için festivallerin kültürel mesajları bazen gölgede kalabilmektedir. Diğer tarafta ise yerel kültür, ziyaretçi çekmek için sergilenirken ticarileşmenin baskısı altında sürekliliği, devamlılığı tehlikeye düşebilmektedir (Felsenstein ve Fleischer, 2003: 386). Olumsuz etkilerden bazıları da yabancı sözcükler sonucunda dilde yabancılaşma olarak kendisini gösterebilir. Benzer şekilde toplumda var olan dostluk, arkadaşlık ve konukseverlik gibi manevi değerlerin yerini ekonomik çıkar grupları alabilir (Kozak vd., 2010: 96).

2.2.4.2. Festivallerin ekonomik etkileri

Son yıllarda hizmete dayalı sektörlerde, tüketici tercihlerindeki değişimlere, refah düzeyinin yükselmesine ve artan mekânsal hareketliliğe paralel olarak önemli gelişmeler yaşanmıştır. Turizm, tüm dünyada en hızlı gelişme gösteren ve ekonomik gelişmenin sağlanmasında önemli etkileri olan sektörlerden biri olmuştur. 1980'lerin başında ABD'nin ve Batı Avrupa'nın birçok kentinde turizm sektörü yerel ekonomik kalkınmayı ve kentsel yenilenmeyi sağlayan önemli bir faktör olmuştur. Bununla birlikte turizm, Batı Avrupa'da nüfus kaybı yaşayan birçok kırsal alanda ekonomik kalkınmanın yerel öncülüğünü yapmıştır (Rogerson, 2002). Festivaller, toplum kültürünü geniş kitlelerle paylaşarak ekonomik fayda elde edenleri desteklemektedir (Shone ve Parry, 2005). Ekonomik ve kitlesel bir olgu haline gelen turizmin ülke ve bölge ekonomileri üzerindeki olumlu etkileri onun ekonomik yönünü daha da ön plana çıkarmıştır. Öte yandan, sektörün diğer hizmet sektörlerini birleştiren bir özellikte

olması, ayrıca ekonominin diğer alt sektörleriyle doğrudan ve dolaylı bağlantılarının olması, önemini daha da arttırmaktadır.

Son yıllarda çeşitli ülkelerde ve şehirlerde düzenlenen turizm amaçlı festivaller, düzenlendikleri bölge ekonomisine büyük oranda katkı sağlamaktadır. Genel olarak festivallerin ekonomik etkileri üç farklı boyutta ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Festivale katılan ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalar,
- Festival nedeniyle gerçekleşen yatırım harcamaları,
- Festivali gerçekleştirme ile ilişkili, organizatörler tarafından yapılan harcamalar.

Festival nedeniyle gerçekleşen yatırım harcamaları, turistik bölgedeki fiziksel altyapının inşa edilmesi ve geliştirilmesi için yapılan harcamaları kapsamaktadır. Festival harcamaları ise etkinliklerin düzenlenmesi ile ilgili personel gideri, reklâm ve promosyon giderleri gibi operasyonel harcamaları içermektedir (Karagöz, 2006). Festivaller, genel olarak, kapsamı dar, yerel ve bölgesel organizasyonlar olmalarına rağmen, turizm literatürünün çoğunda, ekonomik etkileri açısından incelenmiştir. Ancak yerel etkinlikler son 20 yıldır ekonomik etkilerinin yanı sıra, turizm sektörü açısından önemi gittikçe artan bir turizm çekiciliği ve toplumsal olaylar olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Kısacası festivaller yapıldığı bölgeye ve çevresine önemli ekonomik etkileri olan, turistik cazibe unsuru olarak da dikkate alınmaktadırlar (Getz ve Frisby, 1990).

Bir festivalin ekonomik etkisi, etkinlik sonunda ekonomide meydana gelen net değişim olarak tanımlanabilir. Ekonomik etkiler, makro açıdan incelendiğinde, ziyaretçilerin yükselmekte olan harcama eğilimleri sonucunda, yapılan harcamaların ekonomiye girmesiyle gelir artışının sağlanması ve bölgede yaşayanların bölge ekonomisi dışına para sızdırmasıyla gelirin artması şeklinde gerçekleşmektedir (Long ve Perdue, 1989: 10). Başka bir anlatımla festivallerin bir bölgedeki ekonomik etkisi etkinlik nedeniyle oluşan nakit giriş ve çıkışlarının net sonuçlarıdır.

Ekonomik etki değerlendirmesi için anahtar veri etkinlik nedeniyle oluşan harcamaların toplamıdır (örn. ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalar ve etkinliğin organize edilebilmesi için yapılan harcamalar). Bölgeye giren, daha önce bölgede olmayan “yeni para” yı ifade eden harcamaların oranı özellikle önemlidir (Pasanen vd., 2009: 115).

Örneğin hem gösteri sunacak, hem de bunları izleyecek kişilerin festival yerine gelmesi için ulaşım hizmetleri ve konaklamaları için otel odalarının kiralanması ayrıca resimlerin sergilenmesi için galerilerin, konserler için salonların düzenlenmesi gibi faaliyetlerin hepsi yeni hizmetlerin üretilmesi demektir. Üretimin ve tüketimin birbirlerini tetikleyen zincirleme bir süreç olduğu gerçeğinden hareketle, bu etkinlikler dizisi sırasında, birçok kişi ve kuruluş, yeni mal ve hizmetler üreterek, ek para kazanır. Sonuç olarak, ekonomide bir canlanma, ekonomik faaliyette ve kişilerin kazancında artış meydana gelmektedir (Atak, 2009). Festivallerin bir diğer temel ekonomik rolü ise, ziyaretçileri çekmede ve ortalama harcamalarını arttırma ve kalma sürelerini uzatmada katalizör görevi görmeleridir. Ayrıca turizm bölgesi için imaj ve profil oluştururlar, piyasa konumlandırmasını belirler ve rekabet gücünü artırırlar (Allen, O'toole, McDonnel ve Harris, 2002). Festivaller ekonomik getirilerinden dolayı, gelir kaynaklarının şehirlere göre az olduğu bölgelerde giderek daha çok önem kazanmaktadır (Pasanen vd., 2009: 115). Ekonomik etkiler, kırsal alanlarda, yerel turizm endüstrisini geliştirme, yabancıları bölgeye çekme ve onların bölgede harcama yaparak bölge ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlamak üzerine odaklanmaktadır. (Thrane 2002: 281). Kısacası festivallerin, bir bölgedeki olanakları ve ticari aktiviteleri artırıcı planlamayı teşvik ettiği, bölgenin piyasadaki konumunu yükselttiği, toplam ziyaretçi sayısını arttırdığı ve mevsimsel turizmi azalttığı söylenebilir (Esu vd., 2011).

Tablo 4. Festivallerde Bir Ziyaretçinin Yaptığı Ortalama Harcama

Festival İsmi	Yapılan Harcama (Yaklaşık) (EURO)
Budapeşte Şarap ve Şampanya Festivali (Macaristan)	147,00
Tokaj Sonbahar Festivali (Macaristan)	110,00
Missoula Festivali (Amerika Birleşik Devletleri)	91,00
Keszthely Dans Festivali (Macaristan)	59,00
Calabar Carnical Festival (Nijerya)	59,57
Szolnok Sanat Haftası (Macaristan)	51,00
Pecs Günleri (Macaristan)	47,00

Kaynak: Hunyadi, Z., Inkei, P. ve Szabó, J, 2006. ve Esu vd., 2011.

Festivallerin eğlence ve gelir getirici özelliklerinin ötesinde kamu yararı sağlayan bir yönü de vardır, çünkü ailelere, içinde buldukları toplumun bir parçası olduklarını gösterebilecekleri zaman ve ortam yaratmaktadır. Aileler, festivale ya da özel bir etkinliğe katılarak, toplumun aktif bir üyesi olduklarını, iyi bir vatandaş olduklarını gösterebilirler. Ayrıca, aileler, festivalde para harcayarak diğer ailelerle birlikte güven ve sorumluluk duygusunu geliştiren ortak faaliyet içinde bulunmaktadırlar (Rao, 2001).

Festivalin ekonomik etkileri her zaman olumlu olmayabilir. Olumsuz olarak değerlendirilebilecek bazı etkilerin üzerinde, sağladığı ekonomik getiriler nedeniyle çok da durulmamaktadır. Olumsuz ekonomik etkilerden bir tanesi emlak spekülasyonunun oluşmasıdır. Ancak artan ziyaretçi hacimlerinden kaynaklanan yerel gelir artışı ve istihdam artışı beklentileri, emlak spekülasyonu, artan fiyatlar gibi olumsuz ekonomik etkilerin görmezden gelinmesine neden olmaktadır (Felsenstein ve Fleischer, 2003). Bölgedeki mevcut her değer, gelir getiren unsurlar olarak görülebilir. El işçiliği yerini toplu üretime bırakabilir. Eski eserler bilinçsiz bir şekilde turizm amaçlı kullanılabilir. Sanat değeri taşıyan eserler yok edilerek, yerini yapay çalışmalar alabilir. Bir bölgede turizm sektörü geliştikçe, bölge halkının bu gelişmeye paralel olarak turizm hareketlerinden daha fazla gelir elde etme isteği oluşabilir. Bu durum ise, sonuçta bölge halkının sahip olduğu manevi değerlerin yerini maddi değerlere bırakmasına yol açabilir. Bu tür olaylar, toplum biliminde “aşırı ticarileşme” adı altında incelenmektedir (Kozak vd., 2010: 96). Yöreyle özgü aktiviteler, değerler ticari olarak kullanılmaya başlandığında anlamlarını yitirir ve sadece para için yapılan gösterilere dönüşebilir. Dolayısıyla anlam ve özgünlük kaybolur (Greenwood, 1972: 78).

2.2.4.3. Festivallerin çevresel etkileri

Turizmde önemli bir çekicilik unsuru olan festivaller süresince yerel halkı etkileyen bazı çevresel etkiler oluşmaktadır. Bu çevresel etkiler festivallerin düzenlenmesinden ve yapılan etkinliklerinden kaynaklanmaktadır. Çevresel etkiler, festivaller nedeniyle yapılan konaklama, ulaştırma, yeme içme ve bizzat etkinliklere katılmaktan doğmaktadır. Festivaller nedeniyle yapılan alt yapı çalışmalarını da unutmamak gerekmektedir. Örneğin su temini, kanalizasyon ve iletişim imkânları geliştirilip, iyileştirilir. Festivallerin çevre üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri mevcuttur (David, 2009).

Turizm sektörü ülke veya bölge açısından iyi planlanıp, kontrol edildiğinde hızla gelişebilecek potansiyele sahip bir sektördür. Bu sektörün hammaddesi ise, doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi zenginlik ve güzelliklerdir. Bir ülkede veya bölgede turizmin sürekliliği, sahip olunan hammaddenin sürekliliğine bağlıdır. Bir ülke veya bölgede turizmin gelişmesi, turizmin devamlılığının sağlanabilmesi açısından çevreye olan ilgiyi arttıracaktır. Bu çerçevede turizmin çevre üzerindeki olumlu etkileri şöyle sıralanabilir (Avcıkurt, 2009):

- Doğal alanların korunması; turizm, deniz yaşamı, ulusal ve bölgesel parkların geliştirilmesi dâhil olmak üzere önemli doğal alanların ve yaban hayatının korunmasına yardımcı olabilir.
- Tarihi mekânların ve mimari tarzın korunması; turizm, turistler için çekicilik taşıyan arkeolojik ve tarihi yerlerin korunmasına yardım edebilir ve bu mekânlara ilgiyi artırabilir. Aksi halde bu mekânların kötü kullanılması ve kaybolması nedeniyle ülke veya bölgelerin kültürel mirasının yok olması söz konusu olabilir.
- Çevre bilincinin ve kalitesinin artması; yerel halkın çevreye fazla ilgi duymadığı ve korunması için fazla özen göstermediği yerlerde, turistlerin hem doğal hem de yapay çevreye gösterdikleri ilgi yerel halkın, kamu yönetiminin ve turizm işletmelerinin çevre bilincini arttırarak çevrenin önemine ve korunmasına yönelik dikkat çekebilir.
- Altyapının iyileştirilmesi; turizmin geliştirilmesi ile birlikte ekonomik ve çevresel fayda olarak yollar, havaalanları, su temini, kanalizasyon ve iletişim olanakları gibi altyapı donanımları ve hizmetleri geliştirilir veya iyileştirilir.

Turizmin pazarlanmasını yaptığı, daha doğrusu satışından para kazandığı en önemli meta, çevredir (Kozak, vd., 2010). Bu nedenle turizm gelişirken çevreye olumlu katkıları olduğu söylenebilir. Turizmin çevresel olumlu etkileri doğal, arkeolojik ve tarihi alanların korunması, çevre kalitesinin iyileştirilmesi, çevrenin değerinin artırılması, altyapı olanaklarının geliştirilmesi, çevrenin ön plana çıkarılması olarak özetlenebilir.

Daha olumlu çevresel etkiler yaratabilmek için festival süresince sürdürülebilirlik planlaması yapılmalı, prensipler geliştirilip bunlar dikkate alınmalıdır. Bu prensipler aşağıdaki gibi sıralanabilir (David, 2009) :

- **Kaynakların kontrollü kullanımı:** Doğal, sosyal ve kültürel kaynakların optimal ve kontrollü kullanımı.
- **Kaynakların tüketiminin kısıtlanması ve atık miktarının azaltılması:** Çözüm bulmanın daha pahalıya mal olacağı uzun süreli çevresel zararlar baştan önlenebilir ve böylece turizmin gelişimine ve sürdürülebilirliğine katkıda bulunulabilir.
- **Çeşitliliğin korunması:** Doğal, sosyal ve kültürel çeşitliliğin güvencesi sürdürülebilir etkinlik yönetiminin sağlayacağı ölçülü ve kontrol edilebilir festivaller yapmaktır.
- **Uzun vadeli gelişim planlaması yapılmış etkinlikler:** Etkinliklere uzun vadeli (ulusal, bölgesel, yerel) stratejik plan yapılması; etkinliklerde çevresel etki analizi yapmak.

Şekil 1’de yer aldığı gibi çöp, ulaşım, konaklama, yiyecek tüketimi, enerji, su-kanalizasyon konularında gerekli önlemler alınması ve çevre konusunda çeşitli programların yapılmasıyla bilinçli çevre etkinlikleri yerine getirilmiş olmaktadır.

Şekil 1: Bilinçli Çevre Etkinlikleri

Kaynak: David, 2009.

Çevre sorunlarını en aza indirmek amacıyla çöpler ayrıştırılabilir ve geri dönüşüme gönderilebilir. Festival sırasında tüketilen plastik ambalajlı yiyecek ve içeceklerin ambalajları için, festival etkinliklerinin yoğun yapıldığı yerlere ayrı çöp kutuları konulabilir. Böylece çöp ayrıştırma etkin biçimde gerçekleştirilebilir. Örneğin, İngiltere’de yapılan Hay festivalinde 4,5 ton karton ve plastik geri dönüşüme gönderilmiştir (www. Hayfestival.com). Festival süresince festival bölgesinde trafik sıkışıklığı buna bağlı olarak gürültü ve egzoz salınımında artma olabilir. Bu gibi olumsuzlukları en aza indirmek için bazı küçük önlemler anılabilir. Ulaşımında yürüme, bisiklet ve toplu taşıma araçları tercih edilebilir. Bu tercihler gürültü, trafik sıkışıklığı, karbon salınımı vb. gibi sorunların önüne geçilebilir. İngiltere’de yapılan Hay festivalinde festivalin yapıldığı bölgeye ek seferler konularak, kiralık bisikletler sağlanarak 2.000 kişinin ulaşımı bu yollarla sağlanmıştır (www.hayfestival.com). Festival nedeniyle konaklamalar olmaktadır. Konaklama yapılacak binaların ısıtılıp / soğutulması gerekmektedir. Bu işlem için de enerji harcanmaktadır. Bu enerji harcamalarını aza indirebilmek için konaklamaların yapılacağı binalar iklim koşullarına uygun bir biçimde gerekli izolasyonlarının yapılmış şekilde inşa edilmeleri

gerekmektedir. Enerji tasarrufunda bir diğer önemli unsur ise aydınlatmadır. Festival nedeniyle yapılan etkinliklerin genellikle gündüz ve gece devam etmesi nedeniyle uzun süreli aydınlatma ihtiyacı doğmaktadır. Aydınlatma yapılırken tasarruflu aydınlatma biçimleri uygulanabilir. Bu yolla enerji tasarrufu sağlanabilir. Festivallerde tüketilen yiyeceklerin ambalajları çevreyi kirletebilir. Söz konusu yiyeceklerin, sağlığa zarar vermeyecek şekilde ve hijyene özen göstererek ambalajsız sunulması halinde çevre kirliliği azalabilecektir. Çevrenin korunması için diğer önemli bir konu da kanalizasyon sisteminin varlığıdır. Festivalin yapıldığı bölgede kanalizasyon sisteminin varlığı çevreye olumlu katkı sağlayabilmektedir. Çevreye karşı duyarlılığı arttırmak ve yukarıda sayılan çevreyi koruyacak önemlerin alınabilmesi için çevre dostu programlar hazırlanıp uygulanabilir. Bu programların uygulanması hem ev sahiplerinin hem de misafirlerin çevreye duyarlı olmalarını sağlayacak bir tutum oluşturmalarına yardımcı olabilir.

Festivallerin olumlu çevresel etkileri yanında olumsuz çevresel etkileri de mevcuttur. Hızla gelişen turizm sektörünün birçok etkileri olduğu bilinmektedir. Ancak bu etkiler her zaman olumlu olmayabilir. Genel olarak turizmin dolayısıyla festivallerin çevreye olan olumlu etkileri yukarıda anlatılmıştır. Ancak bazı olumsuz etkileri mevcuttur. Turizmin çevre üzerinde olumsuz etkileri özetle şu şekilde sıralanabilir (Inskeep, 1991):

- Su Kirliliği
- Hava Kirliliği
- Gürültü Kirliliği
- Atık Sorunu
- Ekolojik Bozulmalar
- Çevresel Tehlikeler
- Arkeolojik ve Tarihi Yerlerin Tahrip Edilmesi
- Arazi Kullanım Sorunları

Yukarıda sayılan olumsuz etkiler festivallerin yapılmasından da kaynaklanabilir. Festival nedeniyle gerçekleşen uzun konaklamalar, turist sayısının bölgenin karşılayabileceği kapasitenin üstünde olması durumunda turistler fiziksel çevre üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Ziyaretçilerin kullanımı taşıma kapasitesinin üstüne

çıkıldığında yani çevre üzerinde kaldırılabileceğinden daha fazla baskı oluştuğunda yapılan etkinliklerin çevreye zarar vermeye başladığı söylenebilir. Festivaller, belki de zaten sınırlı olan, enerji, yiyecek ve diğer hammadde gibi yerel kaynaklar üzerinde de baskı oluşturabilir. Festival sırasında kalabalıklaşan turizm bölgesinde turistik mal ve hizmetlerin üretim ve tüketiminden arta kalan zararlı artıklar, çöpler, doğayı kirlettiği kadar, kişilerin sağlığı içinde tehlike oluşturmaktadır. Altyapısı yeterli olmayan turistik yörelerde bu yoğunlaşma nedeniyle ortaya çıkan çöplerin toplanmasında sorunlar yaşanabilmektedir (Kozak vd.,2010).

Festival süresince ulaşımda yaşanan yoğunluk ve bu yoğunluğun getirdiği trafik sıkışıklığının ve gürültünün toplum üzerinde olumsuz bir etki yarattığı söylenebilir. (David, 2009). Bölgesel yoğunlaşma nedeniyle artan taşıt araçlarından çıkan egzoz gazları ekolojik dengenin bozulmasına neden olabilir (Kozak vd.,2010). Festivalde artan taşıtlar nedeniyle bölgede park yeri sorunu yaşanabilmektedir. Festival süresince kullanılan enerji oldukça artmaktadır. Su kullanımı da aynı şekilde artmaktadır. Aynı zamanda kültürel kaynakları, tarihi ve doğal güzelliklerin de kötü kullanımı söz konusu olabilir.

Festivaller turizmde önemli bir çekicilik unsurudur. Özellikle kırsal turizmin yapıldığı küçük turizm bölgelerinde bu önem daha da artmaktadır. Festivaller yapıldığı bölgeyi çeşitli şekillerde etkilemektedir. Festivallerle ilgili yapılan araştırmaların birçoğunun ekonomik etkiler üzerine olduğu görülmektedir. Halbuki festivallerin ekonomik etkileri kadar sosyal, çevresel, kültürel etkileri de önemlidir. Bu çalışmaya konu olan festivallerin sosyal etkilerinin göz ardı edildiği ve gereken önem verilmediği söylenebilir. Oysa festivallerin başarısı ve devamlılığı sosyal etkilerin yerel halk tarafından algılayışıyla yakından ilgili olduğu öne sürülebilir. Festivallerin sosyal etkileri yerel halk tarafından olumlu algılanırsa festivale destek verilmektedir. Aksi takdirde festival desteklenmemektedir. Bu çalışmada Beypazarı'nda yapılan festival araştırılmıştır. Beypazarı halkı için turizm, önemli bir geçim kaynağıdır. İlçede, Ankara kalkınma Ajansı ve kaymakamlığın işbirliğiyle kırsal turizm projesi uygulanmaktadır. İlçenin turizm çekiciliğini arttırmak için her yıl festival düzenlenmektedir. Festivalin yanı sıra ilçede çeşitli müzeler, tarihi ve doğal güzellikler mevcuttur. Bu özellikleriyle

Beypazarı'nın küçük turizm bölgelerinde yapılan festivalleri araştırmada uygun bir ilçe olduğu düşünülmektedir.

2.2.4.4. Festivallerin sosyal etkileri

Turizm olayının insan yaşamındaki önemi kadar, bir bütün olarak toplum açısından da büyük önemi vardır. Turizm, bir toplumun dünya görüşünü, anlayışını ve başka ülkelerdeki insanlar hakkındaki düşüncelerini etkileyen sosyal bir olaydır. Turizm etkinliklerine katılarak başka ülkelere seyahat eden insanlar o ülke insanlarını çeşitli açılardan etkileyebilecekleri gibi onlardan da önemli ölçüde etkileneceklerdir (Barutçugil, 1989: 31). Turizm olgusu farklı sosyo-kültürel yapıya sahip toplumlar arasında etkileşim sağlamaktadır. Bu etkileşim sosyal yapıda bazı değişimlere yol açmaktadır. Turizm sektörü açısından sosyal çevrenin etkisi oldukça önemlidir. Sosyal yapının benimsemeyeceği, tolerans gösteremeyeceği süreçler, işletme veya yöre turizminin yaşamını sona erdirebilir. Doğrudan veya dolaylı etkilenen ya da etkileyen toplumları, ilişkileri, demografik ve kültürel özellikleri, gelenek ve görenekleri, yaşam biçimlerini, folklorları, değer yargıları gibi konuları sosyal yapı kavramı içerisinde incelemek mümkündür (Berber, 2003: 213).

Turizm, yapısı itibariyle temelde insan ilişkilerine dayanan bir sektör olduğundan, hem iç dinamikler açısından hem de dış dinamikler açısından bu değişimi hızlandırıcı bir etkiye sahiptir (Duran: 2011: 292). Önemli bir turizm faaliyeti olan festivaller de bu etkiye yani sosyal yapıyı değiştirme ve etkileme gücüne sahiptir. Festivaller ile karmaşık ve dinamik sosyal yapı arasındaki bağın var olduğunu bilmek ve gözlemlemek yeni bir olgu değildir. Tarihsel olarak bakıldığında otoriteler, festivallerin, karnavalların ve halk kutlamalarının yapılmasına her zaman izin vermişlerdir. Ayrıca, politikacılar ve yöneticiler, hızlı değişimleri, uyarlanmış sosyal gerçekleri sembolleştirerek bu etkinliklerin içine yerleştirip toplum tarafından daha kolay kabul görmesini sağlamayı amaçlamışlardır. Toplumlardaki önemli sosyal krizlere, olaylara, kopmalara, değişimlere festival etkinlikleri eşlik etmiştir (Picard ve Robinson, 2006: 6). Bütün festivallerin bir çeşit sosyal yoğunluk ve bağlantı içinde oldukları görülmektedir. En basit şekliyle iki kişi karşılaştığında ve karşılıklı bir etkileşim olduğunda bu bireysel düzeyde ortaya çıkmaktadır. Makro düzeyde ise daha fazla kişi karşılaştığında oluşmaktadır (Picard ve Robinson, 2006: 10). Bu kadar yoğun bir sosyal etkileşime

neden olan festivallerin toplumdaki sosyal etkilerini anlatmadan önce sosyal etkinin tanımlanması gerekmektedir. “Sosyal etki” herhangi bir toplumunun yaşam biçimini, işleyişini, birbirleriyle ilişkilerini, ihtiyaçlarını giderme şekillerini, genel olarak toplumun bir üyesi olarak yaşamla başa çıkma biçimini değiştirecek toplumsal ya da özel aktivitelerin sonuçlarıdır. Terim, ayrıca, kendilerini ve toplumlarını anlamada, kavramada rehberlik eden normlarda, değerlerde ve inançlardaki değişiklikleri içeren kültürel etkiyi de kapsamaktadır (Burdge vd., 1995). Becker ve Vanclay (2003: 77) de sosyal etkilerin, kişilerin yaşadıkları fiziksel veya algısal deneyimler olduğunu öne sürmektedir. Diğer bir tanımda ise sosyal etki, festivallerin; yerel halkın, katılımcıların ve diğer paydaşların yaşam kalitesinde yaptığı değişiklikler olarak tanımlanmıştır (Sharpley ve Stone, 2011).

Festivallerin sosyal etkileri, çoğunlukla, ekonomik değerlemede harici unsur olarak görülür. Sosyal etkileri, ekonomik etkilerden daha az somut olmasından dolayı, anlamak ve çözmek zordur (Getz, 1991). Sosyal etkiler, turizmin var olan sosyal değerlere, kişisel davranışlara, aile içi ilişkilere, güvenlik kavramına, ahlaki kurallara, geleneksel gösterilere ve toplumun sosyal yapısına dolaylı veya dolaysız yollardan yaptığı etkileri ifade etmektedir. Sosyal etki, insanların yaşam biçimindeki değişiklik olarak da tanımlanabilir. Brudge ve Vanclay’a (1996: 59) göre ise sosyal etki, özel sektör veya kamu tarafından düzenlenen etkinliklerin, insanların yaşam biçimlerini, işlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, ihtiyaçlarını giderme, yaşamla başa çıkma biçimlerini değiştiren sosyal ve kültürel sonuçlarıdır. Reid’e (2007: 91) göre “etki” kelimesi olumsuz bir anlam içermektedir ve etki yerine “sonuçlar” kelimesinin kullanılması doğru olacaktır. Reid, “sosyal sonuçları” ev sahibi toplumun sosyal tatmini, inançları, tutumları, değerleri ve yaşam biçimi gibi yaşamla ilgili konular olarak tanımlamak gerektiğini ileri sürmektedir. Reid ayrıca olumlu ve olumsuz sonuçlar diye bir ayrım yapmaktadır. Bölgeye turist akınının yanı sıra ev sahibi toplumun eğlence ve boş zaman geçirme biçimleri zenginleşmiş ise etkinliğin olumlu sosyal sonuçlarından bahsedilebileceğini, tersine sadece çevre kirlenmiş, rahatsızlık oluşmuş ise olumsuz sosyal sonuçlar oluştuğunu belirtmiştir. Reid, gelen turist tutumunun önemi üzerinde de durmuştur. Gelen turist yerel topluma saygı duymuyorsa ve değerlerini

küçümsüyorsa, anti sosyal davranışlar sergiliyorsa, ya da etkinlik kötü yönetiliyorsa olumsuz sosyal sonuçların ortaya çıkacağını öne sürmüştür.

Festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini incelemek için birçok neden vardır; kısa sürmeleri ve derin etkiler bırakmaları da bunlardan birkaçıdır (Deery ve Jago 2010: 9). Bu etkilerin yine yerel halk tarafından algılanışı da etkinliklerin desteklenmesi açısından önemlidir. Delamere (1999: 293), yerel halkın sosyal etkileri algılayışı ve bu etkiler üzerinde sahip olduğuna inandığı kontrol oranı, festivallerin toplumda geniş kabul görmesinde veya reddedilmesinde önemli rol oynadığını belirtmiştir. Delamere festivallerin toplumda kabul görmesi, benimsenmesi ve buna bağlı olarak da desteklenmesiyle yerel halkın festivallerin etkilerini algılayış biçimi arasında güçlü bir bağ olduğunu vurgulamıştır. Bachleitner ve Zins'e (1999: 200) göre, ev sahibi toplumun karar verme sürecine katılması, dâhil edilmesi, turizmin gelişmesi konusundaki tavırlarını etkileyen önemli bir faktördür. Yani ev sahibi toplum turizmden dolayı yaşanan değişimlere ne kadar çok dâhil edilirse, bu sürece yaklaşımları o kadar olumlu olur. Herhangi bir oluşumun başarısı ve sürdürülebilirliği yerel toplumların aktif desteği olmadan mümkün değildir. Aktif desteğin verilmediği durumda aktif muhalefet, oluşumu ya engeller ya da bu oluşumun tamamen durmasına neden olabilir. Bundan dolayı yerel toplum desteğinin önemi geniş kabul görmüş ve gittikçe gelişen bir araştırma alanı haline gelmiştir (Gürsoy ve Rutherford, 2004: 496).

Uzun yıllar toplumsal yaşama katkıda buldukları için geleneksel hale gelen festivaller insanların bir araya gelmesi, eğlenmesi ve iyi vakit geçirmesi için uygun atmosfer yaratırlar ve böylece bölge sakinlerinin yaşam kalitesini geliştirirler (Yolal vd., 2009: 277). Yaşam kalitesini geliştirdikleri gibi insanların bir araya gelmesinden kaynaklanan olumlu sosyal etkiler de oluştururlar. Birçok etkinlik sosyal ilişkileri geliştirmek gibi toplumsal etkilere sahiptir. Aynı zamanda bu etkinlikler, yerel halkın, daha iyiye ulaşmak için nasıl bir araya gelebildiklerini ve işbirliği içine girebildiklerini göstermelerine de yardım etmektedir. Bununla birlikte, mutlu olayları kutlayan ve sosyal etkileşimi sağlayan etkinlikler, insan ilişkilerinin ve aile bağlarının zayıfladığı modern dünyada sosyal ilişkileri ayakta tutmaları nedeniyle daha da önem kazanmaktadır (Shone ve Parry, 2005). Festivaller ve özel etkinlikler, ev sahipliği yapan

yerel halkı yapılan faaliyetlere katılmaya ve sosyal ilişkiler kurmaya teşvik etmektedir. Festivaller ve özel etkinlikler ortak bilgi üreterek ve güven oluşturarak yerel halkın birbirleriyle olan bağlarını güçlendirir. Bu nedenle festivaller ve özel etkinlikler bir toplumda bağları güçlendirerek sosyal uyum ve güven inşa ederler (Gürsoy vd., 2004). Kısacası festivaller önemli bir sosyal işlevi yerine getirmektedir. Toplum bireylerini birbirlerine yaklaştırarak uyumlu, güçlü ve işbirliği içinde olan yerel toplumlar oluşturmaktadır. Yani festivaller toplumda birleştirici unsur görevini yerine getirmektedir. Bununla birlikte turizm olayının oluşturduğu bu sosyal ilişkiler her zaman her iki taraf için arzulanır nitelikte olmayabilir (Small vd., 2005). Yabancıların ekonomik durumları, davranışları, giyim ve görünümündeki farklılıklar, bir ülke veya bölge insanının yabancılara karşı genel bir olumsuz tutum ve davranış içine girmelerine neden olabilir. Ayrıca, yabancı ziyaretçiler nedeniyle çıkarları tehlikeye düşen insanlar bu olumsuz tutumun daha da artmasına yol açabilir (Barutçugil, 1989: 31). Kısacası yerel halkın festivallerin sosyal sonuçlarını nasıl algıladığı festivallerin geleceği ve başarısı açısından önemlidir. Yerel halkın, ancak, kabul edilemez bir maliyetle karşılaşmadan fayda elde edeceğine inanırsa festivalleri destekledikleri öne sürülebilir. Yerel halk elde edeceği kârın karşılaşacağı zarardan daha fazla olduğuna inanırsa etkinlikte yer alır, destekler ve gelecekteki gelişmelere açık kapı bırakır (Gürsoy ve Rutherford, 2004). Ancak karşılaşacağı maliyetin elde edeceği faydadan fazla olacağını düşündüğünde festivalleri desteklemediği söylenebilir. Örneğin, yerel halk festivallerin trafik sıkışıklığına, çevre kirliliğine, güvenlik sorunlarına vb. neden olduğunu düşündüğünde festivale katılmaktan ve desteklemeden vazgeçebilir. Yerel halkın desteğinden yoksun kalan bir festivalin devamlılığı tehlikeye düşebilir. Bu nedenle yerel halkın festivalle ilgili tutumunun bilinmesi festivallerin geleceği açısından belirleyici olabilmektedir. Doğru bir genel planlama politikasıyla hem geniş katılımlı gönüllülük hem de yerli halkın festivallere sıcak bakması ve yerli halkın festivallere katılması sağlanabilirse olumlu etkiler güçlendirilip, olumsuz etkiler en aza indirilebilecektir. Festivallerde başarılı bir gelişme sağlanabilmesi için yerli halkın festivalleri algılama biçimi ve buna bağlı oluşacak tutum iyi planlanmalıdır (Brunt ve Courtne, 1999: 494).

3. Yöntem

Küçük turizm bölgelerinde festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkileriyle ilgili alanyazın taramasından yola çıkılarak anket soru formu oluşturulmuştur. Araştırmaya dair anket soru formu, evren ve örnekleme, veri toplama ve çözümleme süreci ve verilerin toplanması amacıyla kullanılan araçlara yönelik bilgilere aşağıda sunulmuştur.

Araştırma alanı olan Beypazarı, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü'nde Ankara ili sınırları içinde yer almaktadır. Ankara'ya 99 km uzaklıkta olan ilçe, merkezde iki ve üç katlı evlerden oluşan sıkışık bir yerleşim şekline sahiptir. Konumu ve geleneksel mimarinin korunma altında olması nedeniyle yeni yerleşimler eski kentin çevresinde ve özellikle ilçeyi başkente bağlayan ana yolun kıyısında kuruludur. İlçenin nüfusu, 2008 yılı sayım sonuçlarına göre, 46,768 olup %70'i tarım alanında çalışmaktadır (Kara, 2011). İlçenin yüzölçümü 1.868 km. ve rakımı 675 m'dir.

Eski kültürlerin izlerini taşıyan Beypazarı, hem tarihi hem de doğal değerler açısından Türkiye'nin en zengin yerleşim yerlerindedir. 150 yıllık çarşısı ve 3.000'i aşkın tarihi ahşap evlerden oluşan mahalleleri hala varlıklarını sürdürmektedir (Uslu ve Kiper, 2006). Beypazarı pek çok eski uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. İlk yerleşimi işaret eden net bilgiler bulunmamasıyla birlikte yerleşim yeri olarak kullanılmasının eski çağlara dayandığını gösteren bulgular vardır. Çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmasından dolayı Beypazarı'nda farklı kültürlerin izlerini bulmak mümkündür. Beypazarı'nın tarihi önemi, bu farklılıklarla beslenmiştir. Eski bir yerleşim yeri olan Beypazarı topraklarında, sırasıyla Hitit, Frig, Galat, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Osmanlıların egemen olduğu bilinmektedir.

Beypazarı, Roma, döneminde İstanbul'u Ankara ve Bağdat'a bağlayan önemli büyük tarihi geçit yolları üzerinde bulunmaktaydı. Kral Yolu olarak adlandırılan bu yol üzerinde bulunması nedeniyle ticari anlamda parlak dönemler yaşamıştır. Bilinen ilk adı "kaya doruğu ülkesi" anlamına gelen Lagania idi ve Bizans İmparatorluğu'nun piskoposluk merkezidir. M.S. 491-518 yılları arasında hüküm süren Doğu Roma (Bizans) İmparatoru Anastasios'un ziyaretine atfen şehrin adı, Lagania – Anastasiopolis (Anastasios Kenti) olarak değiştirilmiştir.

Beypazarı, Türklerin Anadolu'ya egemen oluşuyla Türkmen boylarının da yurdu olmuştur. Bu boylardan en önemlisi Kayı Boyu'dur. Selçuklu Sultanlığı kendilerine yurt olarak yer göstermiş ve Gazi Gündüzalp yönetiminde ilk önce Ankara civarına yerleşmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey'in dedesi Gazi Gündüzalp'in mezarı Beypazarı'nın Hırkatepe Köyü'ndedir.

Beypazarı ilçesinde ekonomi; tarım, ticaret, hayvancılık, sanayi ve el sanatlarına dayanmaktadır. Son yıllarda ilçe nüfusunun artması, küçük esnaf ve sanayinin kalkınması, tavukçuluk, sebzeçilik, arıcılık, sütçülük ve ticaretteki canlanma ve gelişimle birlikte gözle görülür bir ilerleme olmuştur. Küçük sanayi ve el sanatları da halkın geçim kaynağı haline gelmeye başlamıştır. Beypazarı ilçesinde gümüş işlemeciliğinin de önemli bir yeri vardır. Gümüşçüler, ulusal ve uluslararası etkinliklere ve çeşitli kurslara katılarak Beypazarı gümüşlerinin tanıtımı ve pazarlanması faaliyetlerinde etkin rol almışlardır. Gümüşler, başta Suudi Arabistan olmak üzere 18 ülkeye ihraç edilmektedir. Hediyelik eşya ve el sanatı ürünleri satan dükkânlar, belediyenin desteğiyle ayakta kalan meslekler (semercilik vb.), turistik işletmeler açılmıştır. Turizmin sağladığı olanaklarla yerli iş gücü istihdam şansı bulmuş ve yerel kaynaklara dayalı iş kolları açılmıştır (Kara, 2011).

İlçede el sanatları da gelişmiştir. Beypazarı'nda özellikle gümüş işlemeciliği (Telkari) yaygındır. El işçiliğiyle yapılan telkâri gümüşleri; zarafeti, farklı tasarımlarıyla ince bir ustalıkla oluşturulan sanat eseridir. Gümüş işleme sanatı Beypazarı'na ahilik yoluyla kazandırılmıştır. Ahilik 13. yy.'da Anadolu'da görülmeye başlanan esnaf ve sanatkâr birliklerine verilen addır. Beypazarı halkı bu sanatı bir iş olarak kabul etmiş ve zaman içinde geliştirmiştir. Dövme bakırcılık Beypazarı'nda en çok ilerleyen el sanatlarından birisidir. Beypazarlı ustalar, madeni çekiç ve örs ile döverek güğüm, tencere, tava, kazan, ibrik ve sigaralık gibi eşyalar yapmaktadırlar. Dövme tekniği ile işlenen bakır eşyalar, günümüzde halen yöre halkı tarafından kullanılmaktadır. El işlemleri ve sırma işlemler, bindallılar da Beypazarı'nda yaygın olarak yapılmaktadır. İpekli el dokuması "bürgü"ler yöre de bayanlar tarafından kullanılmaktadır. Eski tarihlerde oldukça geçerli bir meslek olan semercilik, ulaşım araçlarının zamanla değişmesiyle önemini kaybetmiştir. Ancak halen Beypazarı'nda semercilik turizme yönelik yapılmaktadır.

Tarihi dokusu, doğal güzellikleri, kültürel çekiciliği ile Beypazarı'nın her geçen gün daha çok turist çektiği söylenebilir. İlçe, MÖ. 2000'lere kadar uzanan tarihiyle, arkeolojik kalıntıların yanı sıra doğal güzellikleriyle termal, ekoturizm, tarım gibi çok yönlü potansiyel turizm çekiciliklerine sahiptir (Kara, 2011). İnözü Vadisi, Kirmir Çayı, Gönen Vadisi, Tekke Vadisi, Eğriova, Karagöl Yayları ve Dereli Köyü civarında peri bacalarını andıran yapılar Beypazarı'nın diğer ilgi çekici yerleridir. Beypazarı'nın kuzeyinde bulunan İnözü Vadisi, doğal bitki örtüsü ve kültürel kalıntılarıyla oldukça zengin bir görünüme sahiptir. Burada bulunan, 863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası kapsamında kalan, kaya mezarları ve kaya kiliseleri arkeolojik sit, vadi tabanındaki bağlık alanlar ise doğal sit olarak koruma kapsamına alınmıştır. Kirmir Çayı ve Gönen Vadisi, Süveri ve İlhan Çayları ile ilçe merkezinden geçer. Tarımda ve balıkçılıkta kullanılmaktadır. Yöre halkının mesire alanı olarak da yararlandığı Kirmir Çayı kenarları, yeşil alanlarla kaplıdır. Beypazarı'na 10 km uzaklıkta bulunan Tekke Yaylası piknik alanı olarak elverişli olması amacıyla orman içi parkı şeklinde düzenlenmiştir. Her yıl geleneksel olarak "Piknik ve Güveç günü" kutlanan yayla; temiz havası ve suyuyla şehrin gürültüsünden uzak kalmak isteyenler için doğal bir güzelliştir. Eğriova Yaylası'nda trekking turları yapılmaya başlanmıştır. Karagöl Yaylası da önemli bir çekim merkezidir. Doğal güzelliklerinin yanı sıra yöresel yemek kültürü de oldukça zengindir. Yöreyle ait yaklaşık 21 adet geleneksel gıda (Beypazarı kurusu, seksen katlı baklava, tarhana, yaprak dolması, etli güveç (Beypazarı güveci), cevizli sucuk (mumbar- Beypazarı sucuğu), havuçlu lokumu, yalkı, bici, göce, perçem, yarımca, kartalaç, bazlama ekmeği, oğmaç, tohma, yarımca, şerit, uruş kapaması, ebesüt, (höşmelim) mevcuttur (Uslu ve Kiper, 2006).

Beypazarı'nda müzeler de bulunmaktadır. İlçenin tarihini, kültürünü, gelenek ve göreneklerini anlatan eserlerin sergilendiği müzeler ilçenin önemli çekiciliklerindedir.

Kent Tarihi Müzesi: Müze binası 1928 yılında Rüstempaşa Okulu olarak inşa edilmiştir. 2008 yılında belediye tarafından tarihi değerlerin sergilendiği bir müze olarak düzenlenmiştir. Müzede tarihi dönemlere ait eserler ve belgeler; maketler ve ekranlarda gösterilen sunumlarla yer almaktadır. Eski Çağlarda Beypazarı, Selçuklu'da Beypazarı, Tanzimat ve Beypazarı, Cumhuriyet ve Beypazarı adları altında sınıflandırılmış sergi

odalarında dönemlere ait detaylı bilgiler bulunuyor. Ayrıca müzede araştırmalar için önemli bir arşiv de mevcuttur.

Beypazarı Tarih Ve Kùltür Müzesi: Tarihi Beypazarı evi 1996 yılında tarih ve kùltür müzesi olarak düzenlenmiştir. Tarih ve Kùltür Müzesi Beypazarı tarihini aydınlatan ve kùltürü hakkında bilgi veren birçok esere, haritaya, belgeye ev sahipliği yapmaktadır. Halkın kùltürünü ve yaşayış biçimlerini gösteren eserler, antikalar ve değerli madenler müzede sergilenmektedir.

Yaşayan Müze: Müze olarak kullanılan 19. Yüzyılda yapılmış Abbaszade Konağı tipik Beypazarı evlerinin özelliklerini taşımaktadır. Belediye tarafından restore edilip “uygulamalı müze” projesi hayata geçirilmiştir. Müzede Ebru ve ıhlamur baskı uygulamaları yapılabilmektedir. Ziyaretçiler Hacivat ve Karagöz kostümleri giyip canlandırma yapabilmektedir. Geleneksel kıyafetler giymiş masalcı masallarını anlatmaktadır. “Yaşayan Müze” her bölümüyle Beypazarı kùltürünü yaşatan ve yaşayarak öğrenmeye fırsat sunan bir müzedir.

Cahide Gürsoy Müze Evi: Müzeye adı verilen ressam Cahide Gürsoy, Sultan I. Ahmet döneminde Haznedar Ekmekçizade Ahmet’in torunudur. Sanatçı Cahide Gürsoy’a ait resimlerin ve şiirlerin yer aldığı müze, sanat etkinlikleri için de kullanılmaktadır.

Doğa Evi: Beypazarı’nın doğal güzelliğini korumayı amaçlar. Türkiye’de bir ilk olan Doğa Evi’ne uğrayan ziyaretçiler, yöredeki canlı türleri, doğal alanları, mesire yerleri hakkında bilgilendirilirler. Ayrıca bu bölgelere nasıl gidecekleri, nasıl gözlem yapabilecekleri konusunda yol gösterici bilgiler ve rehberlik hizmetleri alabilmektedirler. Doğa evi geleneksel yaşamı yansıtmaktadır.

Tüm bu çekicilikleri en iyi şekilde değerlendirmek amacıyla Beypazarı’nda kırsal turizm projesi yürütölmektedir. Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda Ankara kalkınma ajansının desteklediği “Beypazarı Potansiyelini Harekete Geçiriyor” projesi hayata geçirilmektedir. Projenin amacı dört mevsim gerçekleştirilebilir turizm faaliyetleriyle Beypazarı’nın sahip olduğu sürdürülebilir kırsal turizm potansiyelini harekete geçirerek Beypazarı’nın turizmdeki rekabet gücünü arttırmaktır.

İlçenin turistik çekiciliğini arttırmak amacıyla her yıl Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivali düzenlenmektedir. Uluslararası Beypazarı ve Yöresi festivali 2000 yılından bu yana her yıl Haziran ayının ilk haftasında düzenlenir. Festivalde yöreye özgü yemeklere, el sanatlarına yer verilir. Ayrıca çeşitli etkinlikler de yapılmaktadır. Yerli ve yabancı gruplar gösteriler düzenler, konserler verilir, yöresel yemekler ve tatlılar tanıtılır. Son yıllarda dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen konuklar ülkelerine özgü dansları da sunmaktadırlar.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli ilişki tanımlama modelidir. Bu model, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 1995: 81). Bu çalışmada festivallerin sosyal faydaları, sosyal maliyetleri ve başarı faktörleri bir model olarak ele alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmalar geneli temsil ettiğine inanılan küçük bir kütlenin özelliklerinin tekrar genele atfedilmesi mantığı etrafında yapılmaktadır. Buradan yola çıkarak; evren araştırmacının çalışma alanını oluşturan, örneğini seçtiği ve edindiği sonuçları genelleştireceği bir grup olarak tanımlanabilir (Altunışık; Coşkun; Yıldırım ve Bayraktaroğlu, 2002). İki tür evren vardır. Birisi, genel evren ve öteki ise erişilebilir araştırma (çalışma) evrenidir. Genel evren soyut bir kavramdır. Tanımlanması kolay ancak ulaşılması zordur. Araştırma evreni ise ulaşılması mümkün olmandır. Bu açıdan somuttur (Karasar 2011: 110). Bu tanım çerçevesinde, bu araştırmanın evrenini Türkiye’de festival düzenleyen kırsal turizm bölgelerinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Erişilebilir araştırma evreni ise Beypazarı’nda yaşayan yerel halk olarak tanımlanmıştır.

Örneklem belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilmiş olan küçük küme olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, araştırmalar örneklem üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrene genellenir (Karasar, 1995: 110). Örnekleme ise bir süreç olup bir çalışmada evreni temsil edecek bireylerin belirlenmesidir (Özen ve Gül, 2007: 397).

Bilimsel araştırmalarda araştırma evreninin tamamına ulaşılabileceği gibi erişilebilir araştırma evreni içerisinden belirli bir yöntem ile seçilebilecek örnekleme aracılığı ile de temsil edilebilir (Altunışık vd., 2002). Buna göre, bu araştırmada zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik sebeplerinden dolayı evrenin tamamına ulaşmak yerine örnekleme alınma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın erişilebilir araştırma evreni olarak Beypazarı sakinleri seçilmiştir. Beypazarı'nın erişilebilir araştırma evreni olarak seçilmesinin nedenlerinden biri ilçenin tarihi, kültürel ve doğal turistik çekiciliklere sahip olması ve özellikleriyle Türkiye'nin önemli bir i turizm yöresi olduğu varsayılmadıdır. Kırsal turizm bölgesi olan ilçede, turizm önemli bir geçim kaynağıdır. Ayrıca ilçenin çalışma alanı olarak seçilmesinin bir diğer önemli nedeni ise, ilçede önemli turistik çekicilik unsuru olan "Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivali"nin her yıl yapılmakta olmasıdır. Söz konusu festivalin yöre halkı üzerinde sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkileri olabileceğinden yola çıkılarak araştırma alanı olarak Beypazarı ilçesinin yerinde bir tercih olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda rnekleme, ankete cevap veren herkesin örneğe dahil edildiği bir örnekleme yöntemidir. Denek bulma işlemi arzu edilen örnek büyüklüğüne ulaşıncaya kadar devam eder (Gegez, 2007).

14-15.05.2012 tarihlerinde Beypazarı ilçesinde yaşayan yöre halkına 320 adet anket uygulanmıştır. Anket uygulaması bizzat Beypazarı'na gidilerek yapılmıştır. Anketler yüz yüze yapılmış olup, anketör kullanılmamıştır. Anketler festivalin yapıldığı ilçenin merkezinde uygulanmıştır. Eksik ve hatalı olması nedeniyle 24 adet anket elenmiş ve değerlendirmeler 296 anket üzerinden yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Kırsal turizm bölgelerinde festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini ölçmek amacıyla örneklemeden elde edilecek verilerin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Veri toplamada sık başvurulan tekniklerden biri olan anket, cevaplandırıcının daha önce belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara karşılık vermesiyle veri elde etme yöntemidir (Altunışık, 2002, 71).

Veri toplama aracının geliştirilmesinde öncelikle kapsamlı bir alanyazın çalışması yürütülmüştür. Alanyazın taramasında konuyla ilgili olarak çeşitli araştırmacılar tarafından, değişik zaman ve örneklem üzerinde gerçekleştirilen, değişik çalışmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan Delamere’ın (2001) geliştirmiş olduğu ve alanyazında kabul görmüş Festivallerin Sosyal Etkilerine Yönelik Tutumlar (FSIAS) ölçeğinden yararlanılmıştır. İki bölümden oluşan ankette 33 ifade yer almaktadır. Anket soru formunun geliştirilmesi amacıyla ankette yer alan 33 ifadeden, festivallerin olumlu sosyal etki boyutuna ilişkin üç ifade; olumsuz boyutuna ilişkin bir ifade Yolal, Çetinel ve Uysal (2009)’ın “An Examination of Festival Motivation and Perceived Benefits Relationship:Eskişehir International Festival” isimli makalesinden alınmıştır. Ankette festivallerin başarısını ölçmek amacıyla yer alan dokuz ifadeden yedisi Lade ve Jacson (2004)’ın “Key Success actors in Regional Festivals: Some Australian Experiences” isimli makalelerinde yer alan ölçekten alınmış, ikisi ise Emeksiz (2011)’in “Small Tourism Destinations' Management and Economical Indicators of STEs” çalışmasından alınmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümde festivallerin olumlu sosyal etkilerini (14 ifade), olumsuz etkilerini (10 ifade), başarı faktörlerini (9 ifade) belirlemeye yönelik ifadeler vardır. Bu bölümde toplam 33 ifadeye yer verilmiştir. Bu bağlamda veriler üzerinde gerekli çözümlenmeleri yapabilmek amacıyla örneklem büyüklüğü 296 birim yeterli kabul edilmiştir. Genel kural alınacak örneklem büyüklüğü değişken sayısının en az beş katı olmak kaydıyla 10 katı civarında alınabilir (Tavşancıl, 2002: 51). Buna bağlı olarak örneklem sayısının evreni temsil yeteneğine sahip olduğu söylenebilir.

İfadeler 5’li Likert ölçeğindeki “1=Kesinlikle Katılıyorum”, “2=Katılıyorum”, “3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, “4= Katılmıyorum”, “5=Kesinlikle Katılmıyorum” seçenekleriyle derecelendirilmiştir. Katılımcılardan bu dereceden durumuna uygun herhangi birisini işaretlemesi istenmiştir. Anketin ikinci bölümünde demografik sorulara yer verilmiştir. Demografik soruların yanında bir adet soru festivalle ilgili memnuniyet sorusu, bir soru festivalde görev alma sorusu, bir soru festival etkinliklerine katılma, bir soru da festivalden gelir elde etme sorusu olmak üzere dört soru eklenmiştir.

Ankette yer alan boyutlar itibariyle belirlenen ölçek maddeleri akademisyenlerin değerlendirmesine sunulmuş, akademisyenlerden ölçek maddelerinin çalışmanın amacına uygunluğunu ve anlaşılabilirliğini değerlendirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirmelere ilişkin görüşlere göre ifadeler düzeltilmiş ve ankete son hali verilmiştir.

1.4. Veri Analizi

Beypazarı ilçesinde yaşayan yöre halkını kapsayan ve 296 katılımcıdan anket aracılığıyla elde edilen veriler, sosyal bilimlerde veri analizi için kullanılan SPSS 15.0 programına girilmiştir. Veri girişinin ardından veriler değerlendirilerek araştırmanın problem, amaç ve konusuna uygun olarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin öncelikle frekans dağılımları çıkarılmış ve sonrasında araştırma amaçları doğrultusunda faktör analizi ve uyum analizi yapılmıştır.

1.4.1. Faktör analizi

Faktör analizi (FA), birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2002). Başka bir deyişle, çok sayıdaki değişken arasında ilişkilere dayanarak verilerin daha anlamlı ve özet bir biçimde sunulmasını sağlayan çok değişkenli bir analiz türüdür (Kurtuluş 1985: 482). Araştırmada, faktör analizinin gerçekleştirilmesinde temel bileşenler yöntemi (principal components analysis) tercih edilmiştir. Bu yöntem değişkenleri, her faktörde yer alan maddeler arası ilişki en çok ve faktör arası ilişki sifira yakın bir değer olacak şekilde sınıflandırmaktadır (Nakip, 2003: 410).

Faktör analizi işlemine geçilmeden önce verilerin faktör analizine uygunluğu kontrol edilmiştir. Öncelikle maddeler arası korelasyon ilişkisine bakılmıştır. Bu adımda korelasyon matrisi oluşturulmuştur. Bir değişkenler setine faktör analizinin uygulanabilmesi için değişkenler arasındaki korelasyonlardan büyük çoğunluğunun yüksek olması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, eğer bütün değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları küçük ise bu veri setine faktör analizi uygulamak uygun olmayacaktır. Buna bağlı olarak, tabloda yer alan korelasyonların önemli kısmının

0,30'dan büyük değere sahip olması gerekmektedir (Altunışık vd., 2005: 219-220). Bu kuralı sağlamayan maddeler analize dâhil edilmemiştir. Analizin ikinci aşamasında, faktör analizinin uygulanabilirliğinin ölçümü için, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testlerinin sonuçlarına bakılmıştır. KMO, örneklem yeterliliğini ölçmeye yarayan bir test olup, KMO değerinin 0,5'in üzerinde olması gerekmektedir (Tavşancıl, 2002: 50). Bartlett küresellik testi (Bartlett's Test of Sphericity), korelasyon matrisinde yer alan tüm korelasyonların genel anlamlılıklarını gösteren istatistiksel bir testtir. Bu test ile evrende bulunan değişkenler arasında ilişkinin olmadığı hipotezi test edilir. Her değişken kendisiyle mükemmel bir ilişkiye sahip iken, değişkenler arasındaki korelasyon ise sıfırdır (Altunışık vd., 2005: 216). Bu testin sonucunun anlamlı olması, veriler arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Çalışmada ele alınan örneklem büyüklüklerinin faktör analizi yapmak için uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Faktör sayısının belirlenmesinde Kaiser ölçütü kullanılmıştır. Bu ölçüte göre özdeğeri 1'den büyük olan faktörler temel alınarak, yapının kaç faktörlü olduğu saptanmaktadır (Erdoğan, 2003: 358). Araştırmada yorumlanmasının kolaylığı ve kullanım sıklığından dolayı dikey (ortogonal) döndürme yöntemlerinden biri olan Varimax Döndürme Yöntemi kullanılmıştır. Varimax döndürme yöntemi, faktörlerin isimlendirilmesinde (yorumlanmasında) sağladığı kolaylık sebebiyle en yaygın kullanılan yöntemdir. Bu yöntem az değişkenle faktör varyanslarının en çok olmasını sağlayacak şekilde döndürme yapabilmektedir (Tavşancıl, 2002: 50).

3.4.2 Uyum analizi

Uyum analizi (correspondence analysis), kategorik verilerin sıra ve sütunlarının birlikte değişimlerin, daha az boyutlu bir uzayda grafiksel olarak göstermeyi amaçlayan çok değişkenli analiz yöntemidir (Özdamar, 2004: 461). Bu teknikte hem değişkenler arasında hem de değişkenlerin seviyeleri arasında mevcut olan ilişkilerin daha ayrıntılı bir biçimde ortaya çıkartılabilmesi ve elde edilen sonuçların görsel olarak sunulabilmesi mümkün olmaktadır (Aktürk, 2003: 218). Araştırmada, festivalin sosyal faydası ile diğer alt faktörler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde çoklu uyum analiz tekniğinden (multiple correspondence analysis technique) yararlanılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin sosyal etkilerini ve festivalin başarısına ilişkin değerlendirmeleri tespit etmek amacıyla uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 5'te araştırmaya katılan Beypazarı sakinlerinin demografik özellikleri yer almaktadır.

Ankete katılan Beypazarı sakinlerinin demografik özellikleri ile ilgili verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımından yararlanılmıştır (Tablo 5). Buna göre katılımcıların %31,4'ü kadın ve %68,6'sı erkektir. Erkek oranının yüksek çıkması anketin uygulandığı çarşı esnafı ve çalışanların çoğunluğunun erkek olması ve dışarıda daha fazla erkeğin bulunması olduğu düşünülmektedir. Anketi cevaplayanların yaş dağılımları genelde %29,7'si 21-30, %27,7'si 31-40, %20,6'sı 41-50, %13,2'si 51-60, 5.1'i 20 yaş ve altı ve son olarak %3,7'si 61 ve üzeri yaş grubunda yoğunlaşmaktadır. Eğitim durumu incelendiğinde, %41,2 ile lise mezunu olan katılımcıların en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bunu, %22,0 ile üniversite ve üstü, ilkokul %2,3 ve %16,6 ile ilköğretim mezunları izlemektedir. Lise mezunu oranının yüksek çıkması ilçenin konumu, sosyo-ekonomik yapısı, eğitim imkanları ve diğer özellikleriyle ilgilidir.

Söz konusu katılımcıların haneye giren aylık gelir miktarı değerlendirildiğinde, büyük çoğunluğunun gelirinin 801-1500 TL arası olduğu (%33,1) gözlenmektedir. Bu oranı, 1501-2000 TL arası (%24,3), 800 TL'den az (%22), 2001-2500 TL arası (%11,8), 2501-3000 TL arası (%4,4) ve 3000 TL'den fazla (%4,4) gelire sahip olan katılımcılar takip etmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (n=296)

Cinsiyet	n	%
Kadın	93	31,4
Erkek	203	68,6
Toplam	296	100
Yaş		
Yaş	n	%
<= 20	15	5,1
21-30	88	29,7
31-40	82	27,7
41-50	61	20,6
51-60	39	13,2
61 ve üzeri	11	3,7
Toplam	296	100
Eğitim Durumu		
Eğitim Durumu	n	%
İlkokul	60	20,3
İlköğretim	49	16,6
Lise	122	41,2
Üniversite ve üstü	65	22,0
Toplam	296	100
Çalışma Durumu		
Çalışma Durumu	n	%
Memur	20	6,8
Özel Sektör Çalışanı	95	32,1
Serbest Meslek	81	27,4
Çiftçi	10	3,4
İşçi	63	21,3
Öğrenci	10	3,4
Ev Hanımı	8	2,7
Çalışmıyor	9	3,0
Toplam	296	100
Gelir		
Gelir	n	%
800 TL'den az	65	22,0
801-1500 TL arası	98	33,1
1501-2000 TL arası	72	24,3
2001-2500 TL arası	35	11,8
2501-3000 TL arası	13	4,4
3000 TL ve üzeri	13	4,4
Toplam	296	100

4.2. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Festivalle İlgili Memnuniyet, Gelir Elde Etme, Görev Alma Ve Katılımına İlişkin Bulgular

Beypazarı halkının festivalden memnuniyet, gelir elde etme, görev alma ve katılımına ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6. Beypazarı Sakinlerinin Festivalle İlgili Memnuniyetlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (n= 296)

Memnuniyet durumu	n	%
Hiç memnun olmayanlar	3	1,0
Memnun olmayanlar	5	1,7
Kararsızlar	16	5,4
Memnun olanlar	137	46,3
Oldukça memnun olanlar	135	45,6
Toplam	296	100

Tablo 6'e bakıldığında, anketi cevaplayan 296 kişiden, 3'ünün (%1,0) festivalden hiç memnun olmadığı, 5'nin (%1,7) memnun olmadığı, 16'sının (%5,4) kararsız olduğu, 137 kişinin (%46,3) memnun olduğu, 135 kişinin ise (%45,6) oldukça memnun olduğu tespit edilmiştir. Festivalden memnuniyet oranı yüksektir. İlçe halkı festivalin katkılarını, faydasını yüksek bulduğu için memnuniyet oranı yüksek çıkmıştır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Festivalden Gelir Elde Etme Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (n=296)

Festivalden Gelir Elde Etme	n	%
Gelir elde edenler	137	46,3
Gelir elde etmeyenler	159	53,7
Toplam	296	100

Ankete katılanların (n=296), %137'si festivalden gelir elde edenler, %159'u ise festivalden gelir elde etmeyen katılımcılar oluşturmaktadır (Tablo 7). Ankete katılanların %137'sinin festivalden gelir elde etmektedir. Bu gelir ya festivalde yapılan satışlardan elde edilen doğrudan gelir ya da konaklama, yeme içme, ulaşım vb. gibi dolaylı olarak elde edilen gelirden oluşmaktadır. Festivalin yöre halkına ekonomik katkısının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılanların Festivalde Görev Almalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (n=296)

Festivalde görev almak	n	%
Festivalde görev alanlar	94	31,8
Festivalde görev almayanlar	202	68,2

Tablo 8’de, görüldüğü gibi ankete katılanların %31,8’i festivalde görev alırken %68,2’si görev almamaktadır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılanların Festival Etkinliklerine Katılımlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı (n=296)

Festival etkinliklerine katılmak	n	%
Festival etkinliklerine katılanlar	242	81,8
Festival etkinliklerine katılmayanlar	54	18,2

Ankete katılanların %81,8’i festival etkinliklerine katılırken %18,2’si bu etkinliklere katılmadıkları görülmüştür (Tablo 9).

Bulgular Beypazarı halkının genel olarak festivale katılımının ve memnuniyetinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan Beypazarı halkının festivalin sosyal faydasına ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular (n=296)

İlçe Halkının Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin İfadeler		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma
		n						
Festival Beypazarı'nın imajını olumlu yönde etkilemektedir.	n	155	133	3	-	5	4,46	0,688
	%	52,4	44,9	1,0	-	1,7		
Festival sayesinde ilçemizin tanınırlığı artmaktadır.	n	139	150	2	4	1	4,43	0,618
	%	47,0	50,7	0,7	1,4	0,3		
Festival toplumsal kimliğimizi güçlendirir.	n	133	140	16	5	2	4,34	0,719
	%	44,9	47,3	5,4	1,7	0,7		
Festival farklı kültürlerle karşılaşmanı sağlamaktadır.	n	121	160	10	2	3	4,33	0,674
	%	40,9	54,1	3,4	0,7	1,0		
Festival Ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağlamaktadır.	n	129	138	18	9	2	4,29	0,772
	%	43,6	46,6	6,1	3,0	0,7		
Festival ilçe halkının refahına katkıda bulunmaktadır.	n	119	149	19	6	3	4,26	0,755
	%	40,2	50,3	6,4	2,0	1,0		
	%	36,5	44,6	11,5	7,1	0,3		
Festival ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkılar sağlamaktadır.	n	120	135	22	17	2	4,20	0,856
	%	40,5	45,6	7,4	5,7	0,7		
Festival ilçemizin yaşam kalitesini yükseltmektedir.	n	116	130	26	20	4	4,13	0,928
	%	39,2	43,9	8,8	6,8	1,4		
Festival sayesinde ilçe halkının refah seviyesi yükselmektedir.	n	106	146	21	20	3	4,12	0,884
	%	35,8	49,3	7,1	6,8	1,0		
Festival ilçemiz için çok eğlenceli bir kutlamadır.	n	113	132	26	23	2	4,12	0,913
	%	38,2	44,6	8,8	7,8	0,7		
Festival yeni faaliyetlerle karşılaşmanı sağlamaktadır.	n	113	126	26	27	4	4,07	0,977
	%	38,2	42,6	8,8	9,1	1,4		
Festival sayesinde yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı bulabiliyorum.	n	91	125	31	42	7	3,85	1,085
	%	30,7	42,2	10,5	14,2	2,4		
Festival yeni bilgiler öğrenme fırsatı sağlamaktadır.	n	84	138	28	41	5	3,86	1,036
	%	28,4	46,6	9,5	13,9	1,7		
Festival katılan sanatçılarla karşılaşmak beni mutlu etmektedir.	n	89	94	44	60	9	3,66	1,193
	%	30,1	31,8	14,9	20,3	3,0		

Not: 1 Kesinlikle Katılmıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum.

Tablo 10'da araştırmaya katılan Beypazarı sakinlerinin Beypazarı festivalinin sosyal faydalarına yönelik her bir ifadeye verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalama ve standart sapmaları yer almaktadır. "Festival

Beypazarı'nın imajını olumlu yönde etkilemektedir” ifadesi için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4,46$) olarak gerçekleşmiştir. Bu oransal verini ortaya koyduğu tabloya göre ankete katılan Beypazarı sakinlerinin %97,3'ü (“Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”) festivalin ilçenin imajını olumlu yönde etkilediği görüşündedir.

“Festival sayesinde ilçemizin tanınırlığı artmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,43$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ifadeye “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyenler toplam olarak %97,7 'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Katılımcıların oransal çoğunluğu olumlu yönde görüş bildirmiştir.

“Festival toplumsal kimliğimizi güçlendirir” ifadesi için alınan görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=4,34$)'dür. İfadeye ilişkin yüzde dağılımına bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu (%92,2, “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”) festivalin toplumsal kimliği güçlendirdiği görüşüne sahiptir.

“Festival farklı kültürlerle karşılaşmamı sağlamaktadır” ifadesinde ortalama ($\bar{X}=4,33$) olarak gerçekleşmiştir. Ankete katılanların toplamda %95'i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcıların oransal çoğunluğu olumlu yönde görüş bildirmiştir.

“Festival ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağlamaktadır” ifadesinin ortalaması $\bar{X}=4,29$ 'dur. Katılımcıların %90,2'si “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” yönünde olumlu görüş bildirmiştir.

“Festival ilçe halkının refahına katkıda bulunmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama $\bar{X}=4,26$ 'dır. Katılımcıların %81,1'i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiştir.

“Festival ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkılar sağlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,20$)'dir. Katılımcıların toplam olarak %86,1'i bu ifade için “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Festival ilçemizin yaşam kalitesini yükseltmektedir” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,13$)’dir. Bu ifade için katılımcıların toplam olarak %83,1’i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiştir.

“Festival sayesinde ilçe halkının refah seviyesi yükselmektedir” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,12$)’dir. Katılımcıların toplam olarak, %85,1’i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Festival ilçemiz için çok eğlenceli bir kutlamadır” ifadesi için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=4,12$) olarak gerçekleşmiştir. Bu ifade için katılımcıların %82,8’i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” yönünde görüş bildirmiştir.

“Festival yeni faaliyetlerle karşılaşmamı sağlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,07$)’dir. Toplam “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyenlerin oranı %80,8’dir. Oransal çoğunluk olumlu yönde görüş bildirmiştir.

“Festival sayesinde yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı bulabiliyorum” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,85$)’dir. Bu ifadeye toplam olarak katılımcıların %72,9’u “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Festival yeni bilgiler öğrenme fırsatı sağlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,86$)’dir. “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” görüşünde olan katılımcıların yüzdesi toplam olarak %75’dir.

“Festivale katılan sanatçılarla karşılaşmak beni mutlu etmektedir” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,66$)’dir. Bu ifadede ise toplam olarak %61,9’u “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiş, %23,3’ü ise “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

İfadelere ait yüzdelere bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu festivalin toplumsal yararları olduğu görüşüne katılmışlardır.

4.4. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

Beypazarı halkının festivalin sosyal maliyetine ilişkin ifadelere katılımlarıyla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 11. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular (n=296)

İlçe Halkının Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin İfadeler		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma
		n	%	n	%	n		
Festival sırasında taşıt trafiği artmaktadır.	n	74	142	6	46	28	3,64	1,270
	%	25,0	48,0	2,0	15,5	9,5		
Festival sırasında ilçemiz çok kalabalıklaşmaktadır.	N	73	140	4	48	31	3,60	1,294
	%	24,7	47,3	1,4	16,2	10,5		
Festival sırasında gürültü seviyesi artmaktadır.	n	41	111	20	71	53	3,06	1,375
	%	13,9	37,5	6,8	24,0	17,9		
Festival sırasında turizm çalışanları yıpranmaktadır.	n	31	52	32	125	56	2,59	1,269
	%	10,5	17,6	10,8	42,2	18,9		
Festival ilçe halkının günlük yaşamını bozmaktadır.	n	15	35	19	151	76	2,19	1,103
	%	5,1	11,8	6,4	51,0	25,7		
Festival ziyaretçilerinin akını ilçemizdeki özel yaşamı kısıtlamaktadır.	n	13	19	15	161	88	2,02	1,002
	%	4,4	6,4	5,1	54,4	29,7		
Festival sırasında ilçenin tarihi dokusu, mesire yerleri ve dinlenme tesisleri yıpranmaktadır.	n	5	13	19	154	105	1,85	0,852
	%	1,7	4,4	6,4	52,0	35,5		
Festival ilçemiz halkının yaşantısına bir saldırıdır.	n	1	11	10	160	114	1,74	0,727
	%	0,3	3,7	3,4	54,1	38,5		
	%	20,9	29,1	6,8	33,1	10,1		
	%	7,4	13,5	12,2	46,3	20,6		

Tablo 11’de araştırmaya katılan Beypazarı sakinlerinin Beypazarı festivalinin sosyal maliyetine yönelik sıklık, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma bulguları yer almaktadır.

“Festival sırasında taşıt trafiği artmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,64$)’dür. Toplam olarak katılımcıların %73’ü “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”, %25’i ise “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Festival sırasında ilçemiz çok kalabalıklaşmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,60$)’dır. Bu ifade için toplam, “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”

diyenlerin oranı %72, “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin oranı %26,7 olmuştur.

“Festival sırasında gürültü seviyesi artmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,06$)’dır. Toplam olarak katılımcıların %51,4’ü “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”, %41,9’u ise “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Festival sırasında turizm çalışanları yıpranmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=2,59$)’dur. Bu ifade için toplam “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin oranı %61,1, “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyenlerin oranı ise %28,1 olmuştur.

“Festival ilçe halkının günlük yaşamını bozmaktadır” ifadesi için alınan katılımcı görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,19$) olarak gerçekleşmiştir. Bu oransal verinin ortaya koyduğu tabloya göre ankete katılan Beypazarı sakinlerinin %76,7’si (“Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum”) festivalin ilçe halkının günlük yaşamını bozduğuna dair ifadeye katılmamaktadır.

“Festival ziyaretçilerinin akını ilçemizdeki özel yaşamı kısıtlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=2,02$)’dir. Katılımcıların %84,1’i “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” olarak görüşlerini ifade etmişlerdir.

“Festival sırasında ilçenin tarihi dokusu, mesire yerleri ve dinlenme tesisleri yıpranmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=1,85$)’dir. Katılımcıların, toplam olarak %87,5’i “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Festival ilçemiz halkının yaşantısına bir saldırıdır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=1,74$)’dür. Katılımcıların toplam olarak %92,6’sı “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” demiştir.

İfadelere ait yüzdeler bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu festivalin sosyal maliyeti olduğu görüşüne katılmamıştır.

4.5. Araştırmaya Katılanların Festivallerde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan Beypazarı halkının festivallerde başarıyı etkileyen faktörlere yönelik algılarına ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 12’de araştırmaya katılanların değerlendirmelerine yönelik sıklık, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma bulguları yer almaktadır. Söz konusu tabloya göre katılımcıların festivalin başarı faktörleriyle ilgili değerlendirmesine yönelik olarak verilen ifadelerle gösterdikleri katılım oranları verilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılanların Festivallerde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular (n=296)

Katılımcıların Festivallerde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılarına İlişkin İfadeler		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum/Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma
		n	%	n	%	n		
Belediye festivale destek sağlamaktadır.	n	124	143	23	4	2	4,29	0,726
	%	41,9	48,3	7,8	1,4	0,7		
Kaymakamlık festivale destek sağlamaktadır.	n	101	132	50	9	4	4,06	0,866
	%	34,1	44,6	16,9	3,0	1,4		
Belediye, kaymakamlık ve işletmeler eşgüdüm içinde çalışmaktadır.	n	92	152	36	11	5	4,06	0,858
	%	31,1	51,4	12,2	3,7	1,7		
İlçemiz halkı festivale manevi destek sağlamaktadır.	n	77	162	34	13	10	3,96	0,909
	%	26,0	54,7	11,5	4,4	3,4		
Festivale ilçemizdeki küçük turizm işletmeleri maddi katkı sağlamaktadır.	n	63	149	46	22	16	3,74	1,044
	%	21,3	50,3	15,5	7,4	5,4		
Festivale ilçemizdeki zengin işadamları maddi katkıda bulunmaktadır.	n	61	126	59	34	16	3,61	1,101
	%	20,6	42,6	19,9	11,5	5,4		
İlçe halkı festival için gönüllü olarak çalışmaktadır.	n	65	126	41	45	19	3,58	1,175
	%	22,0	42,6	13,9	15,2	6,4		
İlçemiz halkı festivale maddi destek sağlamaktadır.	n	46	95	55	52	48	3,12	1,322
	%	15,5	32,1	18,6	17,6	16,2		

Not: 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum.

“Belediye festivale destek sağlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=4,29$), olarak gerçekleşmiştir. Bu ifadeye “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyenler toplam olarak %90,2 ‘lik bir dilimi oluşturmaktadır. Katılımcıların oransal çoğunluğu olumlu yönde görüş bildirmiştir.

“Kaymakamlık festivale destek sağlamaktadır” ifadesi için alınan görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=4,06$)’dır. Ankete katılanların toplamda %78,7’si “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

“Belediye, kaymakamlık ve işletmeler eşgüdüm içinde çalışmaktadır” ifadesinde ortalama ($\bar{X}=4,06$) olarak gerçekleşmiştir. Ankete katılanların toplamda %82,5’i “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiştir.

“İlçemiz halkı festivale manevi destek sağlamaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,96$)’dır. Bu ifadede katılımcıların %80,7’ si “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiştir.

“İlçemiz halkı festivale maddi destek sağlamaktadır” ifadesi için ortalama ($\bar{X}=3,12$)’dir. Bu ifadeye verilen cevapların %47,6’sı “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” , %33,8 ise “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde olmuştur. Manevi destek verildiğine dair ifadeye katılım oranı daha yüksektir.

“Festivale ilçemizdeki küçük turizm işletmeleri maddi katkı sağlamaktadır” ($\bar{X}=3,74$), Katılımcıların %71,6’sı “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” olarak görüşlerini ortaya koymuşlardır.

“Festivale ilçemizdeki zengin işadamları maddi katkıda bulunmaktadır” ifadesi için alınan görüşlerin ortalaması ($\bar{X}=3,61$)’dır. Katılımcıların %63,2’si “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demiştir.

“İlçe halkı festival için gönüllü olarak çalışmaktadır” ifadesi için ortaya çıkan ortalama ($\bar{X}=3,58$)’dir. Katılımcıların %64,6 “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir.

İfadelerin ortalamalarına bakıldığında Beypazarı halkının yapılan festivali başarılı bulduğu görülmektedir. Yerel halk festivale destek vermekte ve katılmaktadır. Belediye,

kaymakamlık ve ilçenin ileri gelenleri de festivale destek vermekte ve koordineli çalışmaktadır.

4.6 Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Festivalin sosyal faydası, maliyeti ve başarı faktörlerine ilişkin faktör analizi bulguları aşağıda sunulmuştur.

4.6.1. Festivalin sosyal faydasına yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları

Beypazarı sakinlerinin festivalin sosyal faydalarına yönelik algılarını ölçmek için hazırlanmış olan Likert türü soruda, katılımcıların vermiş oldukları yanıtların gruplandırılması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Tablo 13'te KMO ve Bartlett küresellik testinin sonuçları yer almaktadır. Buna göre katılımcıların festivalin sosyal faydasına ilişkin algısını ölçen on dört maddenin KMO oranının (0,929) istenilen düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bartlett küresellik testi sonucunda ise anlamlılık değeri $p < 0,000$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, araştırmada ele alınan örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin KMO ve Bartlett's Testi sonuçları (n=296)

KMO ve Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0,929	
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2469,197
	Df	105
	Sig.	,000

Tablo 14'te faktör analizi sonucunda toplam açıklanan ortak varyans (communality) değeri dikkate alınmıştır. Uygulamada istenilen açıklanan ortak varyans seviyesinin %60'tan daha az olmamasıdır. Bazı araştırmacılara göre ise asgari varyans açıklama oranı %50'dir (Altunışık vd., 2005: 223). Buna göre, araştırmada hesaplanan ortak varyans değerinin %66,001 ile istenilen düzeyi sağladığı görülmektedir.

Tablo 14. Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılara İlişkin Maddelerin Faktör Analizi (n=296)

Maddeler	Faktör Yüğü	Açıklanan Ortak Varyans %	Cronbach's Alpha
Faktör : Sosyal Fayda			
Festival sayesinde ilçe halkının refah seviyesi yükselmektedir.	0,806		
Festival ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkıları sağlamaktadır.	0,776		
Festival sayesinde yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı bulabiliyorum.	0,764		
Festival İlçemizin yaşam kalitesini yükseltmektedir.	0,750		
Festival sayesinde ilçemizin tanınırlığı artmaktadır.	0,736		
Festivale katılan sanatçılarla karşılaşmak beni mutlu etmektedir.	0,724		
Festival ilçemiz için çok eğlenceli bir kutlamadır.	0,724		
Festival yeni faaliyetlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	0,711		
Festival farklı kültürlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	0,706		
Festival Ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağlamaktadır.	0,697		
Festival ilçe halkının refahına katkıda bulunmaktadır.	0,689		
Festival toplumsal kimliğimizi güçlendirir.	0,641		
Festival yeni bilgiler öğrenme fırsatı sağlamaktadır.	0,630		
Festival Beypazarı'nın imajını olumlu yönde etkilemektedir.	0,533		
Toplam Açıklanan Varyans		66,001	0,926

Not: 1 Kesinlikle Katılmıyorum, 5 kesinlikle Katılıyorum.

Ölçeğin içsel tutarlılığını test etmek için *Cronbach Alfa* testi uygulanmıştır. İç tutarlılık hesaplamalarında en çok başvurulan yöntem Cronbach Alfa yöntemidir. Kuramsal olarak iç tutarlılık düzeyinin ideal kabul edilebilmesi için çoğunlukla istenilen kritik Alpha değeri 0,70 ve üzeri olmalıdır (Akbulut, 2010: 79-80). Bununla birlikte, bazı araştırmacılar bu değerini 0,5'e kadar kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2002). Analiz sonucunda sosyal faydaya ilişkin tek faktörlü Cronbach

Alfa değerinin 0,926 olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 14). Bu değere bakıldığında ölçeğin yapı geçerliliğinin ideal kabul düzeyinin üzerinde olduğu görülmektedir.

Maddelerin faktör yüklerinin 0,533-0,806 aralığında toplandığı görülmektedir. Bütün bu değerler, ölçeğin tek faktör olan “sosyal fayda” yı ölçmek açısından geçerli olduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo 14).

4.6.2. Festivalin sosyal maliyetine yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları

Festivallerin sosyal maliyetlerine yönelik algılara ilişkin değerlendirmelerini ölçmek için hazırlanmış olan Likert türü soruda, katılımcıların vermiş oldukları yanıtların gruplandırılması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Tablo 15. Katılımcıların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin KMO ve Bartlett Testi sonuçları

KMO ve Bartlett Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,770
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1133,664
	Df	28
	Sig.	,000

Tablo 15’de KMO ve Bartlett küresellik testinin sonuçları yer almaktadır. Buna göre katılımcıların sosyal maliyete ilişkin değerlendirmesini içeren maddelerin KMO oranının (0,770) ve Bartlett küresellik testi sonucunun faktör analizi uygulamak için yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Maddelerin Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Yüğü	Açıklanan Ortak Varyans %	Cronbach's Alpha
Faktör : Sosyal Maliyet			
Festival sırasında gürültü seviyesi artmaktadır.	0,687	67,596	0,803
Festival sırasında turizm çalışanları yıpranmaktadır.	0,667		
Festival ilçemiz halkının yaşantısına bir saldıdır.	0,660		
Festival ilçe halkının günlük yaşamını bozmaktadır.	0,656		
Festival ziyaretçilerinin akını ilçemizdeki özel yaşamı kısıtlamaktadır.	0,655		
Festival sırasında ilçenin tarihi dokusu, mesire yerleri ve dinlenme tesisleri yıpranmaktadır.	0,652		
Festival sırasında ilçemiz çok kalabalıklaşmaktadır	0,637		
Festival sırasında taşıt trafiğı artmaktadır.	0,617		
Festival sırasında oluşan çöp atıkları rahatsızlık vermektedir.			
Toplam Açıklanan Varyans		67,596	0,803

Not: 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5 kesinlikle Katılıyorum.

Tablo 16 incelendiğinde, faktör analizi sonucunda toplam açıklanan ortak varyans değeri (%67,596) ve Cronbach Alfa değeri (0,803) olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin istenen düzeyde olduğu görülmektedir. “Festival sırasında oluşan çöp atıkları rahatsızlık vermektedir” ve “ Festival ilçedeki suç oranını artırır” maddeleri 0,30'dan daha az faktör yüküne sahip olduğundan analize dâhil edilmemiştir.

4.6.3.Festivallerde başarıyı etkileyen faktörlere yönelik algılara ilişkin faktör analizi bulguları

Festivallerde başarıyı etkileyen faktörlere yönelik algılara ilişkin değerlendirmeleri ölçmek için hazırlanmış olan Likert türü soruda, katılımcıların vermiş oldukları yanıtların gruplandırılması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır

Tablo 17. Festivallerde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılara İlişkin KMO ve Bartlett's Testi sonuçları

KMO ve Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,792
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	857.186
	Df	28
	Sig.	,000

Tablo 17'de KMO ve Bartlett küresellik testinin sonuçları yer almaktadır. Buna göre bedensel engellilerin konaklama işletmelerinin bölüm ve özelliklerinin uygunluğuna ilişkin maddelerin KMO oranının (0,792) ve Bartlett küresellik testi sonucunun faktör analizi uygulamak için yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Festivallerde Başarıyı Etkileyen Faktörlere Yönelik Algılara İlişkin Maddelerin Faktör Analizi sonuçları

Maddeler	Faktör Yüğü		Açıklanan Ortak Varyans %	Cronbach's Alpha
Faktör 1: Yerel Yönetim Başarı Faktörleri	1	2		
Kaymakamlık festivale destek sağlamaktadır.	0,895		45,985	0,791
Belediye, kaymakamlık ve işletmeler eşgüdüm içinde çalışmaktadır.	0,857			
Belediye festivale destek sağlamaktadır.	0,821			
Faktör 2: Yerel Halk Başarı Faktörleri				
Festivale ilçemizdeki küçük turizm işletmeleri maddi katkı sağlamaktadır.		0,804	23,218	
İlçemiz halkı festivale maddi destek sağlamaktadır.		0,786		
Festivale ilçemizdeki zengin işadamları maddi katkıda bulunmaktadır.		0,652		
İlçe halkı festival için gönüllü olarak çalışmaktadır.		0,650		
İlçemiz halkı festivale manevi destek sağlamaktadır		0,574		
Toplam Açıklanan Varyans			69,203	

Not: 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum.

Tablo 18 incelendiğinde, faktör analizi sonucunda toplam açıklanan ortak varyans değeri %69.203 olarak, Cronbach Alfa değeri ise 0,791 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere göre ölçeğin yapı geçerliliğinin istenen düzeyde olduğu görülmektedir. Veri

setine faktör analizi uygulandığında, festivallerde başarıyı etkileyen faktörlere ilişkin sekiz maddenin iki faktörde toplandığı tespit edilmiştir. Buna göre, “1. Faktör: Yerel yönetim başarı faktörleri” (Kaymakamlık ve belediyenin festivale desteği ve işbirliği) ve “2. Faktör: Yerel halk başarı faktörleri” (Yerel halkın, işletmelerin maddi – manevi desteği) olarak sınıflandırılmıştır.

4.7. Sosyal Fayda Faktörüne İlişkin Uyum Analizi

Sosyal fayda faktörü ile diğer faktörler (festivalden memnuniyet, festivalde görev alma, festival etkinliklerine katılma, festivalden gelir elde etmek) arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla çoklu uyum analizi (multiple correspondence analysis) yapılmıştır. Çoklu uyum analizine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 19. Sosyal Fayda ile Diğer Faktörlerin İlişkisini Gösteren Uyum Analizine İlişkin Bulgular

Boyut	Cronbach's Alpha	Boyutların Toplam Değişimi Açıklama Oranları		
	Toplam (Eigenvalue)	Inertia (Değişim)	% of Variance	Toplam (Eigenvalue)
1	0,514	1,698	340	33,953
2	0,145	1,132	0,26	22,633
Ortalama	0,366	1,415	0,283	28,293

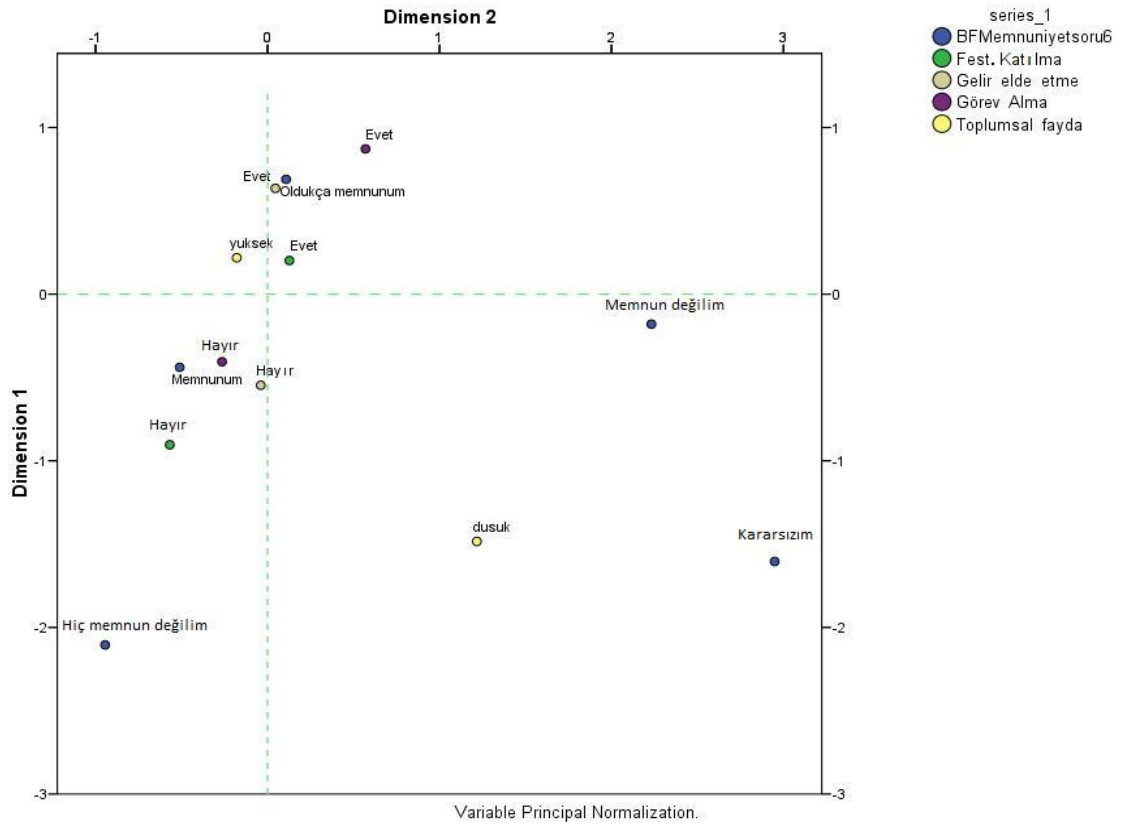
Tablo 19’da değişkenlerin her bir boyuttaki ağırlıkları yer almaktadır. Ele alınan değişkenlerin seviyelerinin 2 boyutlu bir uzay oluşturduğu görülmektedir. Birinci boyut en yüksek açıklama oranına sahiptir (%33,953). İkinci boyutun açıklama oranı ise %22,633’dür.

Tablo 20. Faktörlerin Boyutlarına İlişkin Bulgular

Faktörler	Birinci Boyut	İkinci Boyut
Sosyal Fayda	0,324	0,218
Memnuniyet	0,490	0,689
Görev Alma	0,354	0,151
Festivale Katılma	0,182	0,072
Gelir elde Etme	0,347	0,002
Toplam varyans	33,953	22,633

Tablo 20’de uyum analizinde yer alan faktörlerin boyutlarına

ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Buna göre “Sosyal fayda”, “Görev alma”, “Festivale katılma”, “Gelir elde etme” faktörleri birinci boyutta, “Memnuniyet” faktörü ise ikinci boyutta yer almaktadır.

Şekil 2: Sosyal Fayda Faktörü ile Diğer Faktörlerin Arasındaki İlişkiyi Gösteren Uyum Analizine İlişkin Grafik

Şekil 2’de sosyal fayda faktörü ile diğer faktörler arasındaki ilişkinin incelenmesini gösteren çoklu uyum analizi grafiği yer almaktadır. Grafik incelendiğinde festivalden

oldukça memnun olanlar festivalin sosyal faydasını yüksek bulmakta ve festivaldeki etkinliklere katılmakta aynı zamanda festivalden gelir elde etmektedirler. Festivalden memnun olmayanlar ise festivalin sosyal faydasını düşük bulmakta, festivalde görev almamakta ve gelir elde etmemekteler.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Kişilerin, çalışma saati dışında, tek düze, disiplinli ve denetimli yaşamın getirdiği toplumsal problemlerden ve sınırlamalardan belirli bir süre uzak kalmak ve bu süreyi eğlenerek, dinlenerek geçirmek ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. İşte bu istek ve beklentiler turisti ve turizmi yaratan etkenlerin en başında gelen dürtülerdir (Berber, 2003). Bireyler bu istek ve beklentilerini karşılarken seçim yapmak zorundadır. Turizm ürününün çekiciliği de bu seçimi etkileyen önemli faktörlerden biri olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Çekicilik denilince, turistin bir yeri başka bir yere tercih etmesi anlaşılabilir. Ancak söz konusu tercihin olabilmesi için de, diğer turistik bölgeden farklı turistik özelliklere ve en azından onun kadar etkili olan olaylara da ihtiyaç vardır. Çekici olaylar arasında spor olayları, kültürel olaylar, fuarlar, sergiler, dünyada ve Türkiye’de düzenlenen yerel etkinlikler, ilk akla gelenlerdir (Kızılırmak, 2006). Festivaller de turizm sektörü açısından önemi gittikçe artan bir turizm çekiciliği ve toplumsal olaylar olarak kabul edilmeye başlanmış ve daha da ötesi, faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölgenin çevresine önemli ekonomik etkileri olan, turistik cazibe unsurları olarak da dikkate alınmaktadır (Getz ve Frisby, 1990). Bununla birlikte, festivaller sadece ekonomik bir olay değil aynı zamanda sosyal, kültürel, coğrafi, siyasal yönleri de olan, toplumu, yerel halkı ve sosyal yapıyı etkileyen etkinliklerdir. Bu etkilerin yol açtığı değişikliklerden etkilenen yerel halkın söz konusu gelişimi olumsuz algılaması ve buna paralel olarak olumsuz tutum takınması turizmin ve festivallerin gelişimini sekteye uğratmak ve turistleri rahatsız edecek bir ortam yaratmak gibi sakıncalar doğurabilmektedir. Bu nedenle festivallerin gelişiminin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için yörede yaşayan halkın turizme ve festivallere ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır (Akova, 2006). Çünkü festivaller ekonomik yönden gelir getirici olsa bile yerel halkın memnuniyetsizliği festivallerin sürdürülebilirliğini tehlikeye sokmaktadır (Small, 2007).

Yerel halk festivallerin sosyal faydalarının sosyal maliyetinden daha fazla olduğuna inandığında festivalleri desteklemektedir. Festival düzenleyenler ve toplumun önde gelenleri toplumun ihtiyaçlarının ve önceliklerinin farkına varıp dikkate aldıklarında birlikte hareket edebilir, toplumun önceliklerini anlayabilir ve festivallerden kaynaklanan sosyal fayda ile sosyal maliyet arasında uygun bir denge yaratabilirler (Delamere, 2001). Böylece festivallerin ve turizmin sürdürülebilirliği sağlanabilir. Ayrıca sürdürülebilir bir turizm gelişiminin olabilmesi için yerel halkın algılarının ve tutumlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Akova, 2006). Bu bağlamda, çalışmanın amacı kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin sosyal etkilerinin ortaya konulması şeklinde belirlenmiştir. Çalışma festivallerin sosyal etkilerinin ölçülmesine yönelik Türkiye’de yapılmış ilk araştırma olma özelliğini taşımaktadır.

Kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin sosyal etkilerini ölçmek amacıyla yapılan bu çalışmada, yöre halkının konuyla ilgili fikirlerinin alınması için uygulanan anket çalışmasına ilişkin bulgular aşağıda başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

- *Sosyal fayda:*

Araştırma bulgularına göre, yöre halkı tarafından Beypazarı festivalinin sosyal faydalarının yüksek olarak algılandığı ortaya çıkmıştır. Festivalin yörenin imajını olumlu yönde etkilediği ve ilçenin tanınırlığının arttığı konusunda yöre halkının katılım oranının yaklaşık %97 olması dikkat çekicidir. Allen vd., 2002; Prentice ve Andersen, 2003; Felsenstein ve Fleischer, 2003; Small, 2005; Kim vd., 2008’in önceki araştırmaları bu bulguyu desteklemektedir. Aynı şekilde festival sayesinde farklı kültürlerle karşılaşıldığı (%95), eğlenceli bir kutlama olduğu (%82) ve ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağladığı (%90) yönündeki ifadelerine katılım yüksektir ancak yeni bilgiler öğrenildiği (%72) ve yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı sağladığı (%75) ifadelerine katılım nispeten daha düşüktür. Yöresel festivallerin daha çok eğlence yönünün ağır basması ve farklı kültürden insanları birbirine yaklaştırması nedeniyle böyle bir oranın oluştuğu söylenebilir (Brunt ve Courtney, 1999). Festivalin ilçe halkının refahına katkıda bulunduğu ve yaşam kalitesini yükselttiği ifadelerine yöre halkının katılımı %82 civarındadır. Kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin ekonomik etkisi nedeniyle böyle yüksek bir oran

çıkıldığı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde Getz ve Frisby, 1990; Allen vd., 2002; Gürsoy vd., 2004; Shone ve Parry, 2005; Pasanen vd., 2009; Yolal vd., 2009'nin araştırmaları bu bulguyu desteklemektedir.

Yapılan uyum analizi de festivalin sosyal faydasının yüksek algılandığını göstermektedir. Festivalin sosyal faydasını yüksek bulan yöre halkı Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivalini desteklemektedir. Bu desteklerini etkinliklere katılarak ve gönüllü çalışmalar yaparak göstermektedirler.

- *Sosyal maliyet:*

Festivallerin sosyal maliyetinin algılanışıyla ilgili aşağıda sıralanan sonuçlara ulaşılmıştır. Alanyazında trafik, festivallerin olumsuz sosyal etkileri arasında sayılmaktadır (Getz, 1997; Delamere vd., 2001; Reid, 2007; Kim vd., 2008). Ancak festivalin taşıt trafiğini artırdığıyla ilgili olarak yöre halkının genel düşüncesi olumsuz (%73) dur. Festivali ilçedeki trafiği artırsa bile bunun rahatsız edici boyutlarda olmadığı algısı yüksektir. Bununla birlikte festival sırasında gürültü seviyesinin arttığı yönündeki ifadeye verilen olumlu cevap (%51) dikkate değerdir. Festival sırasında yapılan etkinliklerden ve ziyaretçi akını gibi nedenlerden kaynaklanan gürültüden şikâyet edilmektedir.

Festivalin ilçe halkının günlük yaşamını bozduğu (%76), ziyaretçi akınının özel yaşamı kısıtladığı (%84) yönündeki ifadeler olumsuz görüş bildirilmiştir. Aynı şekilde turizm çalışanlarının yıprandığı, ilçenin tarihi dokusunun, mesire yerlerinin ve dinlenme tesislerinin yıpranmakta olduğu yönündeki ifadeler katılmayanların yüzdesi daha fazladır. Yöre halkı bu ifadeler katılmamıştır.

Dolayısıyla Beypazarı halkı festivalin sosyal maliyetini düşük algılamaktadır. Festivalin sağladığı sosyal faydanın yüksek algılanmasından dolayı maliyeti düşük algılamaktadır. Yöre halkı festivali ilçeleri için olumlu bir etkinlik olarak değerlendirmektedir. Yerel halkın sosyal etkileri algılayışı ve bu etkiler üzerinde sahip olduğuna inandığı kontrol miktarı festivallerin toplumda geniş kabul görmesi veya reddedilmesinde önemli rol oynadığı söylenebilir. Festivallerin toplumda kabul görmesi, benimsenmesi ve buna bağlı olarak desteklenmesi yerel halkın festivallerin etkilerini algılayışlarıyla yakından ilgilidir (Delamere, 1999).

- *Başarı faktörleri:*

Festival başarı faktörleri “ Yerel Yönetim Başarı Faktörleri” ve “ Yerel Halk Başarı Faktörleri” olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

Faktör analizinde “Yerel yönetim başarı faktörü” olarak çıkan ifadelere katılım oranı yüksektir. Belediye ve kaymakamlığın festivale destek verdiğine dair ifadelere katılım dikkat çekicidir. Belediyenin festivale destek vermesiyle ilgili ifadeye %90 oranında katılım elde edilmiştir. Kaymakamlığın destek vermesiyle ilgili ifade ise %78 oranında kabul görmüştür. Kaymakamlığın, belediyenin ve işletmelerin eş güdüm içinde çalıştığını düşünen katılımcının oranı ise %82’dir. İfadelere katılım oranlarının yüksek olması, yöre halkının “Beypazarı ve Yöresi Festivalini” başarılı bulduğunu göstermektedir. Bu başarıda Belediyenin ve Kaymakamlığın rolünün büyük olduğu görüşünün hakim olduğu ortaya çıkmaktadır. Belediye ve kaymakamlık arasındaki koordinasyonun da iyi olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar alanyazınla paralellik göstermektedir. Festivallerin başarılı olabilmesi için yerel yönetimler tarafından desteklenmeli ve yöre halkı, belediye, kaymakamlık koordinasyon halinde çalışmalıdır (Lade ve Jackson, 2004; (Andersson ve Getz, 2008; Kim vd.,2008).

Yerel Halk Başarı Faktörü altında yöre halkının festivale manevi destek verdiği (%80,7), maddi destek verdiği (%47,6), küçük turizm işletmelerinin (%71,6) ve zengin işadamlarının (%63,2) maddi destek sağladığı ifadeleriyle yerel halkın festival için gönüllü çalıştıkları (%64,6) ifadeleri toplanmıştır. Küçük turizm işletmeleriyle, zengin işadamlarının desteği yüksek çıkmıştır. Yerel halkın festivale maddi destekten çok manevi destek verdiği sonucu çıkmıştır. Yerel Halk Başarı Faktörü altında toplanan ifadelere katılım yüzdelerine bakıldığında yöre halkının festivale desteğinin fazla olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırma sonuçları yöre halkının Beypazarı’nda yapılan Beypazarı ve Yöresi Festivalinin sosyal etkilerini olumlu algılamaktadır. Festivalin maliyetini düşük görmektedir. Bu festivalin ilçelerine ve kendilerine katkı sağladığını düşünmektedir. Ayrıca, ilçe halkı, festivalin başarılı olduğu kanısındadır. Zengin işadamları, esnaf ve yöre halkı da festivale destek vermekte, gönüllü çalışmalara katılmaktadırlar. Aynı

zamanda, belediyenin ve kaymakamlığın desteği oldukça yüksektir. Araştırma paydaşlar arasında oldukça iyi bir eşgüdüm olduğunu da göstermiştir.

Yöre halkı sosyal faydayı yüksek bulmakta dolayısıyla festivali de başarılı görmektedir. Yerel toplumun festivalin başarısı açısından önemi alanyazın tarafından geniş kabul görmüş ve desteklenmiştir. Yöre halkı tarafında festivallerin olumsuz algılanması festivallerin gelişimini sekteye uğratmaktadır, olumlu algılanması ise gelişmesini sağlamaktadır. Yöre halkının desteğiyle festivallerin olumsuz etkileri azaltılıp olumlu etkileri artırılabilir. Festivallerin başarısı ve sürdürülebilirliği, organizasyonu yapanların tüm paydaşlar için zenginlik, değer ve memnuniyet yaratabilmesiyle yakından ilgilidir (Lade ve Jackson, 2004; Gürsoy ve Rutherford, 2004; Arcodia ve Whitford, 2006; Akova, 2006; Andersson ve Getz, 2008; Kim vd.,2008; Karlsen ve Nordstrom, 2009).

Kırsal turizm bölgelerinde festivallerin sosyal etkilerine ilişkin değerlendirmeleri araştırmayı amaçlayan bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlardan hareketle festivallerin sosyal etkilerinin olumlu algılanması ve başarılı olabilmesi için öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şöyledir:

- Yerel halkın yapılan festivale ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır. Yöre halkının festivalden beklentilerine, festivalin etkilerinin yerel halk tarafından algılanışı ve bu etkilere karşı geliştirdikleri tutumları belirlemeye yönelik çalışmalar düzenli bir biçimde yapılmalıdır.
- Yöre halkının gelenek ve göreneklerine uygun olarak festivallere şekil verilmelidir. Böylece derin sosyo-kültürel farklılıkların yaratacağı olumsuz etkiler önenebilir.
- Festivallerin sürdürülebilirliği ve başarısı için festivaller “alış-veriş” işleyişine sahip olmalıdır ve ancak bu durumda tüm paydaşlar için ortak fayda sağlanabilir (Karlsen ve Nordstrom, 2009).
- Bir yörede yapılan festival, o yöreyi ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal bakımdan etkilemektedir. Toplumun ileri gelenleri ve festival düzenleyicileri bu etkileri göz önünde bulundurup toplumun ihtiyaçlarının farkında olmalı ve buna göre festivalleri organize etmelidirler. Böylece festivalin sosyal faydası ile sosyal maliyeti arasında bir denge

oluşturulabilir (Delamere, 2001: 22).

- Yerel yönetimler, turizm yatırımcıları, iş adamları ve yerel halk arasında oluşturulacak işbirliği ile eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bu işbirliğini belediyeler, mülki amirlikler ya da ilçe Turizm Müdürlüğü gerçekleştirebilir.
- Yerel halk karar alma mekanizmasına dâhil edilebilir. Böylece yöre halkı da yapılan organizasyonun bir parçası haline gelir ve sahiplenme hissi kuvvetlenebilir.
- Yöre halkı festivallerin etkileri konusunda bilgilendirilmelidir. Festivalin sosyal faydaları yanında oluşabilecek olumsuz etkileri konusunda da bilgilendirilmelidir.
- Festivallerin gelişimiyle ilgili planlar yapılırken yörenin taşıma kapasitesi dikkate alınmalıdır. Taşıma kapasitesi dikkate alınmadığında sosyo-kültürel olumsuzluklar baş göstereceği gibi evre ve doğal kaynaklar üzerinde de tahribat söz konusu olacaktır. Bütün bu olumsuzluklar da festivallerin sürdürülebilirliğini imkansız hale getirebilmektedir.

Ek-1 Araştırmada Uygulanan Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, Beypazarı'nda yapılan **Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivali**'nin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini değerlendirmeye yöneliktir. Araştırma sonuçları sizlerin vereceği yanıtlar ile oluşacağından anketi içtenlikle yanıtlamanız araştırmaya çok büyük bir katkı sağlayacaktır. Toplanan veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacak ve istediğiniz takdirde çalışmanın sonucu tarafınıza gönderilecektir.

Saygılarımızla...

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ayşe Nevin SERT

E-posta: ansert@anadolu.edu.tr

Tez Danışmanı

Yard. Doç. Dr. Emre Ozan AKSÖZ

Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivali ile ilgili aşağıda verilen ifadelerle ne derece katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum/Ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1.Festival Beypazarı'nın imajını olumlu yönde etkilemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Festival toplumsal kimliğimizi güçlendirir.	☐	☐	☐	☐	☐
3.Festival ilçe halkının refahına katkıda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4.Festival yeni faaliyetlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5 Festival ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkılar sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Festival ilçemizin yaşam kalitesini yükseltmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Festival ilçemiz için çok eğlenceli bir kutlamadır.	☐	☐	☐	☐	☐
8.Festival yeni bilgiler öğrenme fırsatı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Festivale katılan sanatçılarla karşılaşmak beni mutlu etmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
10.Festival sayesinde ilçe halkının refah seviyesi yükselmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Festival sayesinde yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı bulabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12.Festival sayesinde ilçemizin tanınırlığı artmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Festival farklı kültürlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Festival Ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Lütfen arka sayfaya geçiniz →

Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivalinin İlçe üzerindeki etkilerine ilişkin aşağıda verilen ifadelerle ne derece katılıp katılmadığınızı lütfen belirtiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum/Ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Festival telaşı ilçe halkının günlük yaşamını bozmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Festival ilçemiz halkının yaşantısına bir saldırıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Festival sırasında ilçenin tarihi dokusu, mesire yerleri ve dinlenme tesisleri yıpranmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Festival ziyaretçilerinin akını ilçemizdeki özel yaşamı kısıtlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Festival sırasında ilçemiz çok kalabalıklaşmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Festival sırasında taşıt trafiği artmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Festival sırasında gürültü seviyesi artmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Festival sırasında turizm çalışanları yıpranmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Festival sırasında oluşan çöp atıkları rahatsızlık vermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Festival ilçedeki suç oranını artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
11. İlçe halkı festival için gönüllü olarak çalışmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Festivale ilçemizdeki zengin işadamları maddi katkıda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Festivale ilçemizdeki küçük turizm işletmeleri maddi katkı sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
14. İlçemiz halkı festivale maddi destek sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
15. İlçemiz halkı festivale manevi destek sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Belediye festivale destek sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kaymakamlık festivale destek sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Belediye, kaymakamlık ve işletmeler eşgüdüm içinde çalışmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Festival ilçenin turistik çekiciliğini artırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

1. Yaşınız:	2. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
3. Hane halkı aylık ortalama geliriniz (TL):	
☐ 800'den az ☐ 801-1500 ☐ 1501 – 2000 ☐ 2001 - 2500 ☐ 2501-3000 ☐ 3000 ve üzeri	
4. En son mezun olduğunuz okul:	
☐ İlkokul ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü	
6. Çalışma durumu:	
☐ Memur ☐ Özel sektör çalışanı ☐ Serbest ☐ Çiftçi ☐ İşçi ☐ Öğrenci ☐ Ev hanımı ☐ Çalışmıyor	

7. Beypazarı'nda Festival yapılmasından memnuniyet dereceniz?

- Oldukça memnunum Memnunum Kararsızım Memnun değilim
 Hiç memnun değilim

8. Beypazarı'nda yapılan Uluslararası Beypazarı ve yöresi festivalinde şu ana kadar görev aldınız mı?

- Evet Hayır

9. Beypazarı'nda yapılan Uluslararası Beypazarı ve yöresi festivaline katılıyor musunuz?

- Evet Hayır

10. Turizm faaliyetlerinden işveren ya da çalışan olarak şu ana kadar gelir elde ettiniz mi?

- Evet Hayır

Ankete Katılımınız İçin Teşekkür Ederiz.

Kaynakça

- Ahişapoglu, S. ve Çeltek, E. (2006). *Sürdürülebilir kırsal turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akış, S. (1996). Turizmin, ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri. *Anatolia; Turizm Araştırmaları Dergisi*, Eylül – Aralık, 7 (3-4), 10-15.
- Aktürk, D. (2004). Çoklu uyum analizi tekniğinin sosyal bilim araştırmalarında kullanımı, *Tarım Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 218-221.
- Allen, J., O'Toole, W., McDonnell, I. Ve Harris, R. (2002). *Festival and event management*, (2nd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Altunışık, R., Coşkun, R. ve Bayraktaroğlu, S.(2002). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, SPSS uygulamalı* (4. Basım). Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Andersson, T. ve Getz, D. (2008). *Stakeholder management strategies of festivals*, *Journal of Convention & Event Tourism*, 9(3), 199-220.
- Arcodia, C. ve Whitford, M. (2007). Festival attendance and the development of social capital. *Journal of Convention & Event Tourism*, 8 (2), 1-18.
- Ashley, C., Roe, D. ve Goodwin, H. (2001). Pro-poor tourism strategies: Making tourism work for the poor. A review of experience. London: Overseas Development Institute.
- Atak, O. (2009). Türk turizminin tanıtımında festivallerin yeri ve önemi: Antalya örneği. Yüksek lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Atak, S. (2008). Beypazarı şehri'nin kuruluşu, gelişimi ve şehir içi arazi kullanımı. Yüksek lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Atay, L. ve Akyurt, H. (1999). Turizm endüstrisinde destinasyon yönetimi, sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede turizm sektörü sektörel

stratejiler ve uygulamalar, URAK Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği, İstanbul, 2007.

Avcıkurt, C. (2009). *Turizm sosyolojisi, turist yerel halk etkileşimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Bachleitner, R. ve Zins, AH. (1999). Cultural tourism in rural communities, the residents' perspective. *Journal of Business Research* 44 (3), 199–209.

Bahar, O. ve Kozak, M. (2005). *Küreselleşme sürecinde uluslar arası turizm ve rekabet edebilirlik*. Ankara: Detay Yayıncılık

Ballesteros, E. ve Ramirez, M. (2007). Identity and community –reflections on the development of mining heritage tourism in southern Spain. *Tourism Management* 28, 677–687.

Bachleitner, R. ve Zins, A. (1999). Cultural tourism in rural communities: The residents' perspective. *Journal of Business Research*, 44(3), 199–209.

Barutçugil, İ. (1989). *Turizm işletmeciliği*, 3.Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım.

Becker H.A. ve Vanclay F. (2003). *The international handbook social impact assessment. conceptual and methodological advances*. Edward Elgar Publishing Limited: Cheltenham, United Kingdom.

Berber, Ş. (2003). Sosyal değişime katalizörü olarak turizm ve etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 205-220.

Bilgili, B., Yağmur, Ö. ve Yazarkan, H. (2012). Turistik ürün olarak festivallerin etkinlik ve verimliliği üzerine bir araştırma (Erzurum-Oltu Kırdag Festivali Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), 117-124.

Briedenhann, J. (2009). Socio-cultural criteria for the evaluation of rural tourism projects – a delphi consultation. *Current Issues in Tourism*. 12 (4), 379–396.

- Bowdin, G., Allen, J., O'Toole, W., Harris, R. ve McDonnell, I. (2006). *Events Management*, 2. baskı. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21 (1), 97-116.
- Burdge, R. J., Fricke, P., Finsterbusch, K., Freudenburg, W. R., Gramling, R., Holden, A., Llewellyn, L., Petterson, J. S., Thompson, J. ve Williams, G. (1995). Guidelines an principles for social impact assessment. *Environmental Impact Assessment Review*, 15, 11-43.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-48.
- Brunt, P., Courtney P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3), 493-515.
- Cabrini, L. (2002). Rural tourism in Europe: Experiences and perspectives, world tourism organisation seminar, Belgrade, June, 24–26, Madrid: *World tourism organisation*.
- Carlsen, J., Ali-Knight, J. ve Robertson, M. (2007). Access—a research agenda for Edinburgh festivals. *Event Management*, 11(1–2), 3–11.
- Çolak, O. (2009). Turistik ürün çeşitlendirme kapsamında kırsal turizm ve kırsal turizm işletmeciliği: Şirince Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- David, L. (2009). Challenges and trends. *Journal of Tourism*, 2 (2), 101-114
- Delamere, T.A. (1997). Journal of Applied Recreation Research. *Event Management*, (22), 4,, 293-315.
- Delamere, T.A. (2001). Development of a scale to measure residents attitudes toward the social impacts of community festivals, part I: item generation and purification of the measure. *Event Management*, 7, 11-24.

- Delamere, T.A. (2001). Development of a scale to measure residents attitudes toward the social impacts of community festivals, part II: verification of the scale. *Event Management*, 7, 25-38.
- Deery, M. ve Jago, L. (2010). Social impacts of events and the role of anti-social behaviour. *International Journal of Event and Festival Management*, 1(1), 8-28.
- Derrett, R. (2004). Festivals, events and the destination. Festival and event management: An International arts and culture perspective, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Doğan, H. Z, (1987). Turizmin sosyo-kültürel temelleri, İzmir: Uğur Ofset.
- Duran, E. (2009). Sürdürülebilir turizm kapsamında toplumsal ve kültürel kimliğin korunması: Gökçeada örneği. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Duran, E. (2011). Turizm, kültür ve kimlik ilişkisi; Turizmde toplumsal ve kültürel kimliği sürdürülebilirliği, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19),291-313.
- Ekman, A. K. (1999). The revival of cultural celebrations in regional Sweden: Aspects of tradition and transition. *Sociologia Ruralis*, 39(3), 280-293.
- Emeksiz, M. (2011). Sürdürülebilir turizm ders notları.Eskişehir.
- Emeksiz, M. (2011). Small tourism destinations' management and economical indicators of STEs. *The 7th international symposium on entrepreneurship in tourism and the experience stratos workshop*, Kaunas, Litvanya, (27-30 Nisan 2011).
- Erdoğan, İ. (2007). Pozitivist Metodoloji, Ankara : Erk Yayınlar.
- Esu, B., Arrey, V., Basil, G. ve Eyo, E. (2011). Analysis of the economic impacts of cultural festivals: The case of calabar carnival in Nigeria. *Tourismos: An international multidisciplinary, Journal Of Tourism*.6 (2), 333-352.

- Falassi, A. (1987). *Festival: definition and morphology*. In A. Falassi (Ed.), *Time out of Time. Essays on the Festival (1-10)* (Albuquerque, NM: University of New Mexico Press).
- Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). Local festivals and tourism promotion: The role of public assistance and visitor expenditure. *Journal of Travel Research*, 41 (4), 385-392.
- Garrod, B., Wornell, R. ve Youell, R.(2006). Re-Conceptualising rural resources As country side capital: The case of rural tourism. *Journal of Rural Studies* 22, 117–128.
- Gegez, E. (2007). *Pazarlama Araştırmaları*. İstanbul: Beta Basım Yayım..
- Getz, D. (1989). Special Events. Defining The Product. *Tourism management*, June.
- Getz, D. ve Frisby, W. (1990). “A Study of the role of municipalities in developing festivals and special events in Ontario,” Occasional Paper No. 16. Waterloo: University of Waterloo, Department of Recreation and Leisure Studies , 38-44
- Getz, D. ve Frisby, W. (1990). Festival management: A case study perspective, *Journal of Travel Research*, 28 (3).
- Getz, D. (1991). *Festivals, special events, and tourism*. New York: VanNostrand Reinhold.
- Getz, D. (1993). *Festivals and special events*. In M. A. Khan, M. D. Olsen, & T. Var (Eds.), *Encyclopedia of hospitality and tourism (789–810)*. New York: NY: Van Nostrand Reinhold.
- Getz, D. (1997). *Event management & event tourism*. New York: Cognizant Communication Corporation.
- Getz, D., Andersson, T. ve Carlsen , J. (2010). “Festival management studies developing a framework and priorities for comparative and cross-cultural

research. *International Journal of Event and Festival Management*, 1(1), 29-59.

Gökçe, Ö. (2007). Destinasyon yönetimi ve pazarlama temelleri. İzmir İçin Bir Destinasyon Model Önerisi. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Greenwood, D. (1972). 'Tourism as an agent of change: a Spanish basque case study, *Ethnology*, 11: 80-91.

Gürsoy, D., Jurowski, C. ve Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 79-105.

Gürsoy, D. ve Rutherford, D.G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516

Gürsoy, D., Kim, K. ve Uysal, M. (2004). Perceived impacts of festivals and special events by organizers: an extension and validation. *Tourism Management*, 25, 171-181.

Hinch, T. ve Delamere, T.A (1993). Native festivals as tourism attractions. A community challenge. *Journal of Applied recreation Research*, 18 (2), 131-142.

Hunyadi, Z., Inkei, P. ve Szabó, J. (2006). Festival-Wold Summary Report.

Janiskee, R. (1980). South Carolina's Harvest Festivals: Rural delights for day tripping urbanites. *Journal of Cultural Geography*, 1 (1), 96-104.

Janiskee, R. (1991). Rural Festivals in South Carolina. *Journal of Cultural Geography*, 11:2, 31-43.

Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayıncılık.

Karagöz, D. (2006). Etkinlik turizmi ve etkinlik turizmi bağlamında yabancı ziyaretçi harcamalarının ekonomiye etkisi: Formula 1 2005 Türkiye Grand Prix

Örneği. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi (7. Basım)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karlsen,S. ve Nordstrom, C.S. (2009). Festivals in the Barents Region: Exploring festival-stakeholder cooperation, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 9 (2-3), 130-145.
- Kızılırmak, İ. (2006). Türkiye’de düzenlenen yerel etkinliklerin turistik çekicilik olarak kullanılmasına yönelik bir inceleme, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 181-197.
- Kim, Y., Kim, S. ve Agrusa, J. (2008). An investigation into the procedures involved in creating the Hampyeong Butterfly Festival as an ecotourism resource, successful factors,and evaluation. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 13 (4), 357-377.
- Koşan, A ve Güneş, E.(2009).Gönüllülük ve Erzurum 2011 üniversitelerarası kış oyunları, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2):1-18.
- Kotler, P., J. Bowen ve J. Makens. (1999). *Marketing for hospitality and tourism*. 2nd. Edition. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Kozak, M. Ve Rimmington, M. (1999). Measuring tourist destination competitiveness: Conceptual considerations and empirical findings. *Hospitality Management* 18, 273-283.
- Kozak, N., Kozak, A.M. ve Kozak, M. (2010). *Genel turizm, ilkeler ve kavramlar* (9.Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köroğlu, A. ve Köroğlu Ö. (2006). “Kırsal turizmin yöre kalkınmasındaki rolü: Buldan yöresi kırsal turizm potansiyeli” *Buldan Sempozyumu* (23-24 Kasım 2006), .233-242.
- Kurtuluş, K. (1985). Pazarlama araştırmaları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No: 2789.

- Lade, C. ve Jackson, J. (2004). Key success factors in regional festivals: Some Australian experiences. *Event Management*, 9, 1–11.
- Leiper, N. (1995). *Tourism management*, RMIT Pres; Melbourne.
- Leisure Market Research Handbook, (2012).
- Long, P.T. ve Perdue, R. (1989). The economic impact of rural festivals and special events: Assessing the spatial distribution of expenses, *Journal of Travel Research*, 28 (1).
- Morgül, Şükran Mercan (2006). Trakya bölgesinde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: Kırklareli örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Nakip, M. (2003). *Pazarlama araştırmaları teknikler ve (SPSS destekli) uygulamalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Nel, E. ve Binns, T. (2002). Place marketing, tourism promotion, and community based local economic development in Postapartheid South Africa, *Urban Affairs Review*, 38 (2), 184-208.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism planning. An integrated and sustainable development approach*, Van Nostrand Reinhold: New York.
- O'Rourke, S., Irwin, D. ve Straker, J. (2011). Dancing to sustainable tunes: An exploration of music festivals and sustainable practices in aotearoa. *Annals of Leisure Research*, 14 (4), 341-354.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 2 / Çok değişkenli analizler*, (5. Basım). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özkan, M. (2007). Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları ve kırsal turizm. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Panyik, E., Costa, C. ve Rätz, T. (2011). Implementing integrated rural tourism: An event-based approach. *Tourism Management*, 32, 1352-1363.
- Pasanen, K., Taskinen, H. ve Mikkonen, J. (2009). Impacts of Cultural Events in Eastern Finland – Development of a Finnish Event Evaluation Tool. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 9, (2-3), 112-129.
- Picard, D., Robinson, M. (2006). Festivals, tourism and social change: Remaking worlds, channel view publications, Clevedon: England.
- Prentice R. ve Andersen V. (2003). Festival as creative destination. *Tourism Research*, 30, (1), 7-30 .
- Ray, C. (2000). Endogenous socio-economic development in the European Union: issues of evaluation. *Journal of Rural Studies*, 16(4), 447-458.
- Reid, S., Arcodia, C. (2002). Understanding the role of the stakeholder in event management. In events and place marketing, *Presented At The Event Research Conference*, Sydney.
- Reid, S. (2007). Identifying social consequences of rural events. *Event Management*, 11, 89-98.
- Ritchie, B. ve Inkari, M. (2006). Host community attitudes toward tourism and cultural tourism development: The case of the Lewes district, Southern England. *International Journal Of Tourism Research*. 8, 27-44.
- Rogerson C. (2002). Tourism-led local economic development: The South African experience. *Urban Forum*, (13), 95-119.
- Rao, V. (2001). Celebrations as social investments: Festival expenditures, unit price variation and social status in rural India. *The Journal of Development Studies*, 38 (1), 71-97.

- Sağ, V. (2003). Toplumsal değişim ve eğitim üzerine, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 27 (1), 11-25.
- Saxena, G. ve Ilbery B. (2008). Integrated rural tourism.A border case study, *Annals of Tourism Research*, 35(1), 233–254.
- Sezgin, M. Orhan. (2001). *Genel turizm ve turizm mevzuatı*, (2 Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sharpley, R ve R.Stone, P. (2011). *Socio-cultural impacts of events: meanings, authorized transgression, and social capital*. In S.Page and J.Connell (Eds) *The Routledge Handbook of Events*. London: Routledge (Bölüm 23).
- Shone, A. ve Parry, B. (2004). *Successful event management: a Practical Handbook*. Thomson Learning.
- Simmons, D. G. (1994). Community participation in tourism planning. *Tourism Management*, 15(2), 98-108.
- Small, K., Edwards, D. ve Sheridan, L. (2005). A Flexible framework for evaluating the socio-cultural impacts of a (small) festival. *International Journal of Event Management Research*, 1 (1), 66–76.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi* (Türkçe). 10, 67-75.
- Soykan, F. (2006) “Avrupa’da kırsal turizme bakış açısı ve kazanılan deneyim” *II.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, (20-22 Nisan 2006) Bildiriler Kitabı*, Balıkesir,71-87.
- Soysal, İ. (1985). İletişim inkılabı ve milli kültür, *Erdem Dergisi*, 1(1), 236.
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Thrane, C. (2002). Jazz festival visitors and their expenditures: Linking spending patterns to musical interest, *Journal of Travel Research*, 40 (3).

- Topçu, N. (1961). Yarınki Türkiye, İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Tosun, C. ve Jenkins, C. L. (1996). Regional planning approaches to tourism development: The case of Turkey. *Tourism Management*, 17/7, 519-531.
- Turhan, M. (1994). *Kültür değişimleri (Sosyal psikoloji bakımından bir teknik)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Turner, V. (1982). Introduction. In V. Turner (Ed.), *Celebration: Studies in festivity and ritual*. Washington, DC: Smithsonian Institution Press.
- Türkçe Sözlük. (2005). Türk Dil Kurumu, 10.baskı, Ankara..
- Uçar, M. (2010). Kırsal turizmin sosyo-ekonomik yapıya etkisi ve Fethiye örneği. Yüksek lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi.
- Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel miras üzerine etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel halkın farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 305-314.
- Yang, J., Gu, Y. ve Cen, J. (2011). Festival tourists' emotion, perceived value, and behavioral intentions: A test of the moderating effect of festivalscape. *Journal of Convention & Event Tourism*, 12 (1), 25-44.
- Yemenoğlu, E., Dalgın, T. ve Çeken H. (2012). Geleneksel festivallerin kırsal turizm üzerindeki etkiler: Denizli-Honaz kiraz örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 16-21
- Yoon, S., Daniel, M., Spencer, D. ve Dae-Kwan, K. (2000). A Profile of Michigan's festival and special event tourism market, *Event Management An International Journal*, 6 (1).
- Yolal, M., Çetinel, F. ve Uysal, M. (2009). An examination of Festival motivation and perceived benefits relationship: Eskişehir International Festival. *Journal of Convention & Event Tourism*, 10, 276-291.
- Yüksel, A. ve Yüksel, F. (2004). *Turizmde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Turhan Kitapevi.

Quinn, B. (2009). Festivals, events and tourism. school of Hospitality management and tourism. Dublin Institute of Technology

Wilson, S., Fesenmaier, D., Fesenmaier, J. ve Van ES, J. (2002). Factors for success in Rural tourism development, *Journal of Travel Research*, 40 (2) 132-138.

Wood, E. H. (2009). An impact evaluation framework: local government community festivals. *Event Management*, 12, 171-185.

İnternet Kaynakçası

<http://www.beypazari.gov.tr> (erişim tarihi 05.05.2012)

<http://www.beypazari.bel.tr> (erişim tarihi 08.05.2012)

[http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Icerik/4742/Faaliyet_Raporu_\(2010\)](http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Icerik/4742/Faaliyet_Raporu_(2010)) (erişim tarihi 05.07.2012)